

T. Celotke. S. J.

RJEŠENJE PROBLEMA ŽIVOTA

ZADAR, 1960.

Naslov originala:

F. Lelotte, S. J.

LA SOLUTION DU PROBLEME DE LA VIE
Synthèse du catholicisme

III. DE LA REDEMPTION JUSQU'A NOUS
(Neuvième édition - 1956)

IV. L'HOMME SELON DIEU
(Neuvième édition - 1956)

CASTERMAN - PARIS - TOURNAI

Izdao Nadbiskupski Ordinarijat
Zadar, Zeleni trg 1. - Umnože-
no ciklostilom Nadbiskupskog
Ordinarijata - Zadar.

-e
-i
b

-
-
H
c

III. SVEZAK

O D O T K U P L J E N J A D O N A S

O T K U P L J E N J E

U V O D

Božji su planovi nepromjenljivi.

Dakle i poslije istočnoga grijeha čovječanstvo je ostalo pozvano na nadniravni život; ali ono nije bilo u stanju da odgovori na taj poziv.

Jedino je Bog mogao vratiti svoje prijateljstvo ljudima; jedino je njemu pripadala inicijativa za pomirenje.

Tu je inicijativu, govori nam katolicizam, Bog preuzeo; jer On je sama ljubav.

Odmah nakon istočnoga grijeha, već u onom trenutku, kada je morao kazniti, Bog daje čovječanstvu sigurnost, da će mu oprostiti krivicu.

Zaista su teolozi uvijek gledali obećanje Otkupitelja u riječima, koje je Bog upravo zmiji, simbolu zla: "Neprijateljstvo ću staviti između tebe i žene, između Tvojega i njezina potomstva; ona će ti satirati glavu." (Aluzija na Krista, koji će, rođen u ljudskoj rasi, po Mariji pobijediti grijeh).

Stoga vidimo, kako čovječanstvo iz koljena u koljeno prenosi nejasnu uspomenu na početnu krivicu, ali i postojanu nadu.

Uostalom Bog će u više navrata ponoviti svoje obećanje po patrijarhama i

prorocima.

S Božje strane bila bi dovoljna jedna jedina riječ, jedan običan znak dobrohotnosti, da budemo sigurni u oprostjenje.

Ali, kako nas uči katolicizam, Bog je zamislio stvari drugačije. Htio je da izabere sredstvo, na koje čovjek ne bi nikada pomislio:

vraćanje božanskoga života po utjelovljenju, muci i smrti Isusa Krista, pravoga Boga i čovjeka.

Kao da je Bog kazao samomu sebi:

"Ja sam učinio sve, da podignem čovjeka do sebe i da mu tako osiguram sreću na zemlji i u vječnosti."

"On se odvratio od mene."

"Ja ću učiniti novi napor ljubavi: budući da se on nije htio podići, ja ću se sniziti do njega, postat ću mu sličan."

"Ja sam ga htio učiniti, da bude kao Bog, a on je odbacio moju ponudu. Ja ću postati čovjekom, siromahom, djetetom, patnikom, da mu pokažem, da sam ljubav sama. Možda će me onda ljubiti? Možda će onda shvatiti, da svoju zemaljsku i vječnu sreću može naći samo u meni."

Jer je htio da sebi prisajedini djecu posinovljenja, Bog je smatrao vrijednim, da u taj pothvat uplete samoga svojega vječnoga Sina. Učinio

je Krista, sjedinjenoga s Riječju u jedinstvu osobe, vezom, mostom, Posrednikom, koji će kao nosilac jedne i druge naravi postići njihovo jedinstvo najprije u sebi samom, a zatim po bratskoj solidarnosti u nama svima. "Bog je postao čovjekom, da čovjek postane Bogom", piše sv. Augustin.

(Sertillange, Qu'est - ce que le catholicisme, str.26).

Čudna odluka, koja potpuno prirodno najprije budi naš skepticizam.

Druge nam se vjerske tajne čine prihvatljivima, jer one samo svojim predmetom prelaze misterije prirodnog reda, među kojima živimo.

Ali ova tajna Boga, koji je postao čovjekom izvrnutim zlostavljanju svojih stvorenja, čovjekom, koji je umro na križu kao krivac znajući, da će za mnoge ovo preobilje ljubavi biti ne samo beskorisno, nego i ruglo, prelazi, čini se, granice razumnoga.

I razumljivo je, da su od propovijedi sv. Pavla novu vjeru, koju je on izlagao, smatrali sablazni: pomiješati Boga s našim slabocama i nesrećama, sniziti ga do igračke svojih stvorenja, to je izgledalo nemoguće...

Ali na sreću, Božje misli nijesu naše misli.

I da mi imamo ispravniji pojam o ljubavi, da nismo kompromitirali tu riječ i ono, što ona označuje, bilo bi nam jamačno lakše ući u gledišta Providnosti.

Možda smo ipak imali priliku da otkrijemo, dokle može ići ljudska ljubav;

možda smo na pr. susreli mladu djevojku, koja je imala sve fizičke i moralne kvalitete da osnuje sretno ognjište, kako se svega toga odriče, da se može posvetiti njezi svoje bolesne i nemoćne majke;

ili smo možda imali priliku da promatramo mamu, koja obasipa pažnjom jedno od svoje djece, nesretno od rođenja, upropašteno paralizom ili idiotizmom. Godinama se ona nadvija nad ležaj svojega sina; nikada ni jednoga smiješka, ni jedne riječi, da joj zahvali za ono, što čini za njega.

Govore toj majci, neka smjesti svoje dijete u kakav odgovarajući zavod, kako bi mogla više brige posvetiti svojoj zdravoj djeci.

Ona odbija, da to učini.

Uporno joj tumače, da to nije njezina dužnost, da taj nesretnik, kojega ona obasipa svojom brižljivošću, ne će čak ni primijetiti, da se odsada za njega brine jedna strana osoba.

Ona odgovara, da ne razumije to umovanje; ona je majka toga djeteta, i to joj je dosta....

Da bi se takva ljubav mogla očitovati u stvorenim bićima, nije li potrebno, da Stvoritelj bude savršena Ljubav?

Prema tome Bog od nas traži, da ne istražujemo i ne pretresamo čudnovatost njegova postupka ni prividnu beskorisnost toga postupka za mnoge ljude: On je ljubav, i to je dosta.

To će nam reći i Evanđelje: "Bog je toliko ljubio svijet, te je dao svoga jedinoga Sina, da oni, koji u njega vjeruju, imaju život vječni" (Iv., XI, 16).

Ili na drugom mjestu: "U tom je ljubav, ne da smo mi ljubili Boga, nego da je on ljubio nas i dao svojega Sina kao pomirnu žrtvu za naše grijeh(I.Iv., IV. 10).

Ili: "Nema veće ljubavi od ove, da tko život svoj položi za one, koje ljubi" (IV., XV, 13).

I kad bi majke zaboravile, ja te nikada ne ću zaboraviti! Pogledaj: ja sam te urezao u dlan svojih ruku... Ne boj se ništa; jer ja sam te otkupio, ja sam te zvao tvojim imenom; ti pripadaš meni... Ja sam Jahve, i nema drugoga spasitelja osim mene... Ja sam, koji brišem krivice svojom ljubavlju i ne ću se više sjećati tvojih grijeha....
(prorok Izaija, passim).

Sve misterije zla, sve mračne tajne duša, sva bogatstva nepravde kroz vjekove, sve proizvode te tvor-

nice grijeha, koja se zove svijet, sve je to Krist vidio... Pa ipak nije uzmaknuo od užasa pred svojom dužnošću! Vidio je, što je kršćanin i što je razbojnik, koji ga vrijeđa, pa ipak ni ta uvreda ni ta počast nisu ispunili njegovo srce odvratnošću! On nas je sve vidio... I rekao je: Mir s vama!... Tkogod promatra taj misterij, bit će potresen, i umirit će se tek, kad okusi to divno i neizmjereno milosrđe, tu ludost oproštenja, ta divno i neizmjereno milosrđe, tu ludost oproštenja, tu dobrotu, koja je mogla pred očima čovječanstva ujediniti dvije stvari: najvišu vidovitost i najvišu ljubav. (Sertillange, Jesus, str.22).

Krist će nastojati, da nam objasni, što se zbiva u Božjem srcu pripovijedajući nam priču o rasipnom sinu ili opisujući nam lik Dobroga Pastira.

I sv. Ivan će jasno nagovijestiti, da je baš vjera u tu neizmjernu ljubav Božju oznaka pravoga Kristovog učenika: "I mi smo upoznali ljubav, koju Bog ima prema nama, i vjerovali smo" (I.Iv., IV, 16).

Ali priznajmo, nama je u neku ruku teško shvatiti namjere Božje, jer smo egoisti, uvučeni sami u sebe;

oklijevamo da se prepustimo toj struji ljubavi, koja dolazi od Boga, prelazi preko svega stvorenoga i koja mora da nas

konačno baci u ruke Božje, ako joj se ne opiremo.

Pa ipak je to naša jedina dužnost: vjerovati u Ljubav i ljubiti. Sloboda nam je dana samo za to...

Katolička je vjera krv mojih žila; kad ona ne bi kolala u meni, ja se uopće ne bih smatrao živim, i ne mogu gledati ljude nego u svijetlu dviju činjenica, na koje se svode sve ostale: pad i otkupljenje. (Emile Baumann, Trois villes saintes, uvod).

Drama ljudskoga razvoja kroz toliko jauka, suza i krvi, ta Kalvarija živoga svijeta, sve to vrijeđi, ako završava s Bogočovjekom... Znamo, da je Bogočovjek po mučeništvu ponovo sjeo zdesna Ocu, a s njime i čitavo čovječanstvo, koje je on otkupio. Znamo, da izvan kršćanskog odsada nema drugoga rješenja, koje bi bilo prihvatljivo za razum i srce.

(R. Gorusset, Bilan d l'histoire, Plon-46.)

=====

P o g l a v l j e I.

PRESVETO TROJSTVO

Mnogobrojni su vidovi proučavanja Otkupljenja. Zadržimo se na nekima, a prije svega, - budući da je Krist označen kao druga osoba Presvetoga Trojstva - zaustavimo se na toj tajni.

Bog je, kako nam kaže katolicizam, jedan po svojoj naravi, pa ipak su u njemu tri osobe; i druga se od tih osoba utjelovila, da pruži zadovoljštinu za ljudske krivice.

Istaknimo prije svega, da katolička vjera ne kaže, da su tri osobe jedna osoba, što bi bio besmisao, nego da je jedna Božja narav zajednička trima osobama.

N a r a v i o s o b a

Narav nekoga bića je princip njegove djelatnosti; ona je izvor njegovih čina ili reakcija, koje to biće podnosi u slijed djelovanja drugih bića.

Bog je nepromjenljiv, nijedno biće ne može na njega djelovati; Božja se narav prema tome nalazi isključivo u principu aktivnosti.

Osoba je razumno biće, koje ima svoju narav, t.j. princip djelatnosti, i to se biće razlikuje od drugih bića iste naravi, jer ima barem jedan element, koji nije zajednički s drugim bićima.

Na pr. ljudi imaju ljudsku narav; ali su njeni dionici na razne načine. Skup elemenata, po kojemu jedan čovjek nije drugi čovjek, koji čovjeku daje njegovu samostalnost, njegov ja, čini ljudsku osobu. Svaki čovjek ima dušu, tijelo, vlastite osobine; po tom se razlikuje od drugih ljudi. On ima svoju vlastitu egzistenciju i sam snosi odgovornost za svoje čine.

Pojam osobe primijenjen na biće, koje nije čovjek, nego Bog, može imati samo analogni smisao. Govoriti o božanskim stvarima ljudskim riječima znači izvrnuti se opasnosti da izjednačimo apsolutno s relativnim. Ipak Bog dopušta, da se služimo sebi svojstvenim imenima; ali u tom moramo biti oprezni.

Dakle, katolicizam nam objavljuje, da u Božjoj naravi, u tom principu djelatnosti, postoje tri osobe, koje imaju potpunu božansku narav, ali imaju nešto, što nije zajedničko, nešto "osobno", što ih razlikuje jednu od druge.

To je tajna Presvetoga Trojstva, tajna, koja nam govori o tri osobe, međusobno različite, koje egzistiraju u jednoj jedinoj božanskoj naravi.

Riječ Trojstvo jest upravo zato stvorena, da izrazi istodobno pojam jednoga i trojice.

Vječna djelatnost Božja

Rekli smo, da razum može dokazati opstojnost Boga, jednoga, neovisnoga, koji je bio prije svega stvorenoga, opstojnost počela djelatnosti, jer Bog ima svoju narav.

Ali, pita se razum, kakva bi to mogla biti vječna djelatnost Boga?

Ne znajući, da to vitalno ključanje može u njemu samom naći svoj predmet i svrhu, filozofi su zamislili razna rješenja:

jedni su postavili nasuprot vječnoga Boga vječni i nužni svijet, svrhu njegova djelovanja;

drugi su mu našli antagonistu, drugoga Boga, koji je počelo zla i protiv kojega se on mora boriti;

treća skupina filozofa počela je razstavljati Boga u toliko bogova, koliko je on atributa imao, da unese u njega broj i pokret;

neki su napokon, da pojednostavne problem, došli do toga, da su poistovetili Boga sa svemirom i žrtvovali osobnost i djelatnost Božju pomiješavši ih s mnoštvom i djelatnošću ograničenih bića.

O b j a v a t a j n e

Da učini kraj tim tapanjima u mraku, Krist nam je objavio Boga živoga, koji,

iako je jedan, nije sam;

Boga, u kojem teče tako snažna bujica života, da se sama božanska narav, jedna i nedjeljiva, rascvala u tri različite osobe;

jedan Bog, koji je po svojoj slobodnoj volji obasuo stvorenje preobiljem svoje ljubavi, posjeduje u sebi samom, u uzajamnoj i nužnoj izmjeni triju osoba, vječnu aktivnost i vječni predmet ljubavi.

Krist nam je doista govorio o svojem Ocu: "Jedino Otac poznaje Sina i Sin Oca" (Mat. XI, 27)... "Vraćam se svojem Ocu".... "Kao što je Otac poslao mene, tako i ja šaljem vas"... "Kao što je Otac ljubio mene, tako i ja ljubim vas".... "Sve što sam saznao od Oca, obznanio sam vama".... "Jer kao što Otac ima život u sebi, tako je dao i Sinu, da ima život u sebi"... (Ivan, V, 26).

Krist nam je govorio o Duhu Svetom: "Duh Sveti, kojega će Otac poslati u moje ime, podsjetit će vas na sve, što sam vam rekao"... (Iv., XIV, 26). "A kada dođe Utješitelj, kojega ću vam poslati od Oca, Duh istine, koji izlazi od Oca, on će svjedočiti za mene" (Iv., XV, 26).... "Evo, ja ću poslati obećanje Oca svojega na vas" (Lk. XXIV, 49).

On je sam izjavio, da je Bog, kada je ostavljao svoje apostole

predajući im njihovo poslanstvo ovim riječima: "Idite i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" (Mat. XXVIII, 18).

Razum prosvjetljen vjerom

Krist nam je dakle objavio tajnu intimne naravi Božje.

Ali čovjek se ne odlučuje lako da prihvati čisti misterij; stoga se trudi, ne bi li prodro bar donekle u nedokučivu stvarnost Presvetoga Trojstva. Objašnjenja, koja si on sam pruža, nije nam dala vjera; zato ta objašnjenja imaju samo vrijednost hipoteze.

Budući da ne mogu poći od samoga Boga, katolički teolozi polaze od čovjeka, i evo, što naučavaju:

jer je čovjek obdaren razumom i voljom i jer je Bog stvorio ljudsku dušu na svoju sliku, Bog mora posjedovati u punini razum i volju.

Prema tome ćemo slijedeći djelovanje njegova razuma i volje vidjeti, kako se u Bogu javljaju tri različite osobe:

a/ Jer je savršen razum, Bog posjeduje savršenu spoznaju samoga sebe.

Poznavajući sama sebe Bog u sebi rađa božanski pojam, božansku misao, koja ima sve, što je Bog, i koja je nužna kao i sam Bog.

Budući da je u Bogu sve Bog, ova predodžba Boga, koja u njemu izvire djelovanjem njegova razuma, posjeduje punu božanske naravi i vječna je.

Prema tome, već naslućujemo u Bogu dvije osobe, koje posjeduju potpunu božansku narav, ali od kojih svaka ima nešto posebno, nešto "osobno", što nije zajedničko:

- Bog kao savršeni razum rađajući u sebi samomu svoju vlastitu sliku ima ovo svojstvo: on nema ishodišta i daje se.

Božanska narav s tom vlastitom značajkom predstavlja božansku osobu, koju mi zovemo Ocem, jer ima to svojstvo da rađa.

- Misao rođenja u Bogu po božanskom razumu ima svojstvo da prima od toga razuma sve svoje biće; ona je plod spoznane djelatnosti Božje.

Božanska narav promatrana s toga stanovišta u odnosu na božanski razum predstavlja božansku osobu, koju mi zovemo Sinom, jer je ta osoba rođena.

Ta misao Očeva, kojom on izražava svu puninu božanskoga bića, zove se i Riječ analogno ljudskoj riječi, koja je rođena od razuma i izraz njegove djelatnosti.

b/ Jer je savršena volja, Bog posjeduje i savršenu ljubav samoga sebe.

Iz te ljubavi proizlazi treća osoba Presvetoga Trojstva.

F. Lelotte: Rješenje problema života 2

Zaista:

Bog Otac ljubi misao, u kojoj nalazi puninu i savršenstvo svojega božanstva.

Bog Sin, - koji posjeduje svu božansku narav i koji prema tome ljubi kao i Otac - ljubi Onoga, od kojega prima sve, što jest.

Jedan isti elan ljubavi privlači dakle Sina i Oca jednoga k drugomu; Otac savršeno ljubi savršenstvo, koje spoznaje u Sinu; Sin savršeno ljubi Onoga, koji ga rađa.

Taj jedinstveni elan, elan ljubavi primio je Sin od Oca; on je zajednički obojici.

Taj jedinstveni ljubavni elan, ta težnja jednoga prema drugomu, koja izlazi od Oca i Sina, nalazi se u Bogu; dakle ona je Bog.

Ona ima svu božansku narav s tom vlastitom značajkom da proizlazi od Oca i Sina.

Božanska narav promatrana s toga stanovišta s obzirom na elan, težnju, jedinstvenu ljubav, koja sjedinjuje Oca sa Sinom i Sina s Ocem, predstavlja novu božansku osobu, koju mi zovemo Svetom Ljubavlju ili Svetim Duhom (duh, ne u smislu razuma, nego daha, težnje, elana, ljubavi).

Ovih nekoliko objašnjenja, koja su pokušali dati katolički teolozi, daju

nam naslutiti, kako je moguće, da budu tri osobe u Bogu, koji je nužno jedan; ona donekle zadovoljavaju naš ograničen razum!

Z a š t o n a m j e o b j a v l j e -
n a t a t a j n a ?

Bog nam nije bez razloga otkrio svoje tajne.

Bilo bi smiješno gledati u tome kušnju, na koju on stavlja našu dobru volju, ili brončane zidove, o koje želi, da se razbije naš razum.

Ne, objavljivanje tajne može da bude samo znak ljubavi s njegove strane i vrelo obogaćenja za naš život.

Tajna Presvetoga Trojstva upravo nam otkriva, da je prava Božja narav Ljubav: "Deus caritas est", ponovit će sv. Ivan.

U krilu božanstva odvija se vječna izmjena: Otac se daje i ljubi; Sin prima i ljubi; Duh je rijeka ljubavi, koja teče od Oca k Sinu i od Sina k Ocu.

Stoga, zašto da se čudimo, ako je ta plima ljubavi slobodno prešla preko svojih obala stvarajući živa bića, ako se ponovo prelila u djelu ljubavi, koje zovemo Otkupljenjem, ako otada bez prestanka poplavljuje svijet, u kojem mi živimo?

I zašto da se čudimo, ako ljubav upravlja životom nas, koje je ljubav i

stvorila?

Napokon, zašto da se čudimo, ako je Bog konačna svrha i adekvatni predmet te ljubavi, koja je uzrok svega našega djelovanja?

Tajna Presvetoga Trojstva otkriva nam Božje motive; daje nam, da bolje shvatimo Stvorenje i Otkupljenje.

Ona nam također objašnjava, kako je Krist, iako Bog, mogao biti poslan od Boga i kako poslije Uzašašća Gospodinova Bog nastavlja djelovati po Duhu Svetomu, Duhu ljubavi, na našu preporođenu zemlju.

Stoga je čitava katolička liturgija prožeta tom središnjom tajnom, iz koje konačno proizlaze sve druge tajne:

kršćanin je kršten u ime Presvetoga Trojstva; znak kršćanina je znak križa, po kojem on djeluje "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga"; većina crkvenih molitava završava doksologijom ili zazivom Presv. Trojstva; kršćanski Credo je skup dogmi pojedinim osobama Presv. Trojstva; Te Deum himna zahvale, koja se pjeva na službenim svečanostima, pohvala je u čast Presvetoga Trojstva.

Konačno, hiljade mučenika su umrle, da javno priznaju ovaj misterij posvjedočujući ljubav ljubavlju.

.....

Bibliografija

- BRETON, V.M. - +Le dogme de la Trinite (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- HERIS, Ch.V. - Le mystere de Dieu (Siloe, 1946).
- HUGON, O.P. - Le mystere de la Tres Sainte Trinite (Tequi, 1930).
- KLEIN, A. - +Le Dieu des chretiens (Spes, 1938).
- LEBRETON, J. - Le Dieu vivant (Beauchesne, 1919). ++Histoire du dogme de la Trinite, des origines au Concile de Nicee (Beauchesne, 1927, 2 col.).
- MARMION, Dom Colomba. - Consecration a la Sainte Trinite (Editions de Maredsous, 1946).
- SALET, G. - Richesses du dogme chretien (Le Puy, X. Mappus, 1946; slova 6).
- TAYMANS-D'EPERNON, Fr. - +Le mystere primordial. La Trinite dans sa vivante image (Desclee De Brouwer, 1946). +La Trinite et les Sacraments (ibid., 1949; 164 str.)
- O Duhu Svetom:
- DILLARD. - Au Dieu inconnu (Spes, 1942).
- GALTIER, P. - +L'habitation en nous des 3 Personnes (Rome, Univ. Gregorienne, 1950, XIII, 249 str.).
- HOORNAERT, G. - Le connaissez-vous? (Bruxelles, Electa, 1947).
- LAHAUCHE, L. - Traite du Saint-Esprit (Bloud et Gay, 1950; 190 str.).

- LAVORAT, M.H. - +L'Esprit d'amour (Paris, Libr. St. Dominique, 1950, 360 str.).
PLUS, E. - En union avec le Saint-Esprit (Spes, 1946).
THONE, P. - Aux sources de notre Union divine (Casterman, 1947).
-

P o g l a v l j e II.
HISTORIJSKI KRIST

P o g a n s k i i z v o r i

Ne mislimo ovdje dokazivati historijsku realnost Kristovu; danas nijedan ozbiljni historičar o njoj ne sumnja.

Nisu li dragocjene već one obavijesti, koje nam daju poganski autori, koji uzgred i očito bez najmanje simpatije, iznose na vidjelo djelovanje Krista i njegovih apostola u prvom vijeku naše ere?

Josip Flavije (37-100 pos.Kr.), židovski povjesničar, govorio nam o tome indirektno:

"Albinije (rimski upravitelj) je bio još na putu, kada je Ana (jedan od pet sinova velikoga svećenika Ane) sazvao sudsko vijeće sinedrija i dao izvesti preda nj brata Isusa, nazvanog Krist."^{1/}(Hebrejske stari-ne).

Plinije Mlađi, namjesnik u Bitiniji u Maloj Aziji, obraća se u g. lll. svomu prijatelju caru Trajanu u dugom pismu, od kojega evo nekoliko odlomaka:

^{1/}Radi se o Jakovu, Isusovu rođaku; riječ "brat" je, kako znamo, imala kod Židova mnogo širi smisao nego u našem jeziku. Ona se davala bratićima kao i sestri-

"Budući da nijednom dosada nisam imao priliku da pošaljem obavijesti protiv kršćana, ne znam šta da radim... Evo stava, koji sam zauzeo: nakon dva ili tri saslušanja s prijetnjama dajem pogubiti one, koji su ustrajali da se priznaju kršćanima... Niječući, da su kršćani neki su žrtvovali tamjan u slavu bogova pred njihovim kipovima; neki čak i proklinju Krista, što se, kako kažu, ne da postići ni od jednoga pravoga kršćanina... Gdje koji je okrivljenik izjavio, da već dvadeset godina nije kršćanin... Istraga je dokazala, da se sastaju u određene dane prije izlaska sunca, da međusobno pjevaju himnu Kristu kao Bogu; oni obećaju pod zakletvom, da ne će činiti zločina, dapače da će izbjegavati krađe, razbojstva i preljub; konačno sastaju se navečer da podijele nedužnu i просту hranu... (Epist., X, 96, passim).

Svetonije iznosi g. 120. događaj, koji se odnosi na god. 51-52.:

"Klaudije (car) izagna iz Rima Židove, koji su pod utjecajem bunjenja Krešta (uobičajeni oblik Kristova imena u ono vrijeme) postali stalni uzrok nereda". (Vita Claudii, N.

ćima; danas je u crkvenom govoru njezin smisao još širi, jer označuje sve one, koji su ujedinjeni u Kristu.

25). Na drugom mjestu kaže: "udarili su na muke kršćane, ljude odane novom i zlokobnom praznovjerju." (Vita Neronis, N. 16).

Veliki historičar Tacit donosi oko g. 115. s prizvukom prezira biješku u vezi s požarom Rima:

"Da dakle uguši mrmljanje, podmetne Neron kao krivce i udari najtežim kaznama one, koji su bili omraženi zbog opočina, a svijet ih nazivaše kršćanima. Začetnik toga imena Krist bijaše smaknut za Tiberijeve vladanja od upravitelja Poncija Pilata. Pogubno je praznovjerje bilo doduše za čas prigušeno, ali je ponovo stalo dizati glavu ne samo po Judeji, kolijevki toga zla, nego i po Rimu, gdje se odasvuda stječe i veliča sve, što je strašno i sramotno." (Annales, III, knj. XV, 44).

"Ti podaci, iako oskudni obavijestima o Kristovu životu, potpuno dostaju, da zatvore usta svim maštalicama, pobornicima mita o Isusu; oni nam dokazuju, da je već 64. god. kršćanstvo bilo sila, koja je bila u stanju da probudi mržnju i strah... To je malo, ali i mnogo" (Prat, Isus Krist, I, str. 3).

K r š ć a n s k i i z v o r i

Ali uz ova prigodna svjedočanstva indiferentnih historičara što da kažemo

o iscrpnim svjedočanstvima onih, koji su poznavali i ljubili Krista?

Sva ta svjedočanstva sačinjavaju Sveto Pismo Novoga Zavjeta; u njem se nalaze 4 evanđelja, Djela Apostolska (u kojima je prikazan rast mlade Crkve poslije Duhova), 21 poslanica Kristovih apostola i jedno potpuno posebno djelo: Apokalipsa; dakle u svemu 27 djela vrlo nejednake važnosti pisanih na grčkom, koji je u to vrijeme bio službeni jezik.

I opet, naša namjera nije da dokazujemo vrijednost tih dokumenata (1) ni da opisujemo Isusov život; ništa ne može nadomjestiti pametno, iskreno i odano čitanje spisa Novoga Zavjeta.

(1) Mi doduše nemamo više originala tih spisa, kao što nismo sačuvali ni originala Vergilijevih pjesama ili Ciceronovih pisama; ostali su samo prijepisi rukom, koji se zato zovu manuskripti. Prije IV. stoljeća radili su se ti prijepisi na vrlo prhljim svicima papirusa; do nas je došlo vrlo malo tih svitaka, bilo da se radi o svjetovnim bilo o vjerskim dokumentima.

Tek su se od IV. stoljeća pisari počeli služiti pergamenima, koji su bili mnogo trajniji.

Imamo pravo, da isto zahtijevamo u kritičnom studiju Novoga Zavjeta, što i u kritičnom proučavanju svjetovnih djela.

U stvari, mi smo u neusporedivo boljoj

Ali da čitanje učinimo lakšim, sjetimo se nekih osnovnih pojmova.

U s m e n o e v a n ğ e l j e

Riječ evanđelje znači "Dobra vijest"; ona označuje poruku spasenja, koju je Krist donio ljudima. Ta je vijest jedna jedina; prema tome je i Evanđelje jedno.

Tu je poruku Krist htio da nam saopćí usmeno; on nije ništa napisao. Htio mogućnosti da dokažemo historijsku vrijednost spisa, koji se odnose na Krista.

-Mi raspočazemo sa 4000 manuskripata Sv. Pisma, dok na pr. od Eshila preostaje petnaest, a od Tacita samo jedan!

-Posjedujemo još neke odlomke na papirusu iz II. ili III. stoljeća i čitave manuskripte na pergameni iz IV. i V. stoljeća dvije ili tri stotine godina nakon originala, dok je od Platona do prvoga njegova manuskripta proteklo 1.300 godina! Kod Tukidida, Sofokla, Eshila, Aristofana... iznosi ta brojka 1400 godina, a kod Homera 2300 godina!

-Sve se te hiljade manuskripata Sv. Pisma, koje potječu iz najrazličitijih sredina i koje su pisane na raznim jezicima, čudesno slažu; pronađeno je jedva 12 ulomaka, gdje se tekst razlikuje; od njih se uostalom ni jedan ne odnosi na pitanja dogme i morala ili na kakvu važnu historijsku činjenicu.

Doista, "još nijedan stari tekst nije pružao toliko garancija za svoju vjerodostojnost." (Delepie, Temoins du Christ, v. str. 85).

nam je time jasno pokazati, kako njegova nauka mora da se prenosi kroz vjekove u prvom redu kao riječ, kao život. Nije li on izričito kazao apostolima: "Idite, na- učavajte sve narode!"? Nije se radilo o tom, da se promiče ili komentira neka knjiga, nego da se saopći i prenese ono, što se čulo.

Tu nam je "Dobru vijest" saopćio jedan živi autoritet, sam Krist; nju je morao prenijeti drugi živi autoritet kao nastavak i produženje prvoga: to je, kako ćemo dalje vidjeti, kršćanska zajednica ili Crkva.

Doduše, pisani tekst mogao je biti od koristi i doskora će se pojaviti u krilu kršćanske zajednice; ali on nije bio od bitne važnosti. Po Kristovoj zamisli Crkva je bila prije svakoga pisma, koje je moralo da bude tek sredstvo u njezinim rukama.

Stoga vidimo apostole, kako nakon Učiteljeva Uzašašća posvuda naviještaju živom riječju Dobru Vijest, kako šire Kristovu istinu i ljubav, kako organiziraju mladu Crkvu.

Mogli bismo se pobožati, da su bez pomoći knjiga oni nehotice mogli izmijeniti primljenu poruku; ali u tom pogledu budimo potpuno mirni:

Da čovjek posumnja o tom procesu (usmenom prenošenju poruke), morao bi ne poznavati civilizacije usmeno-

ga tipa. U tim je sredinama, gdje nema spisa, važno sredstvo dobivanja znanja pamćenja. Ono je postiglo čudesni stepen razvitka. Još danas možemo nerijetko naći na Madagaskaru, kod Berbera ili među Afgancima deklamatore, koji bez oklijevanja mogu opetovati tisuće stihova. Sretni duhovi, koje nije degeneriralo pouzdavanje u pismo!... Tako su radili učitelji u Jeruzalemu. Zakon, koji su tumačili, bio je jamačno zapisan; ali su svoje komentare davali u dvorištu hrama usmeno. Učenici raznih škola su ih prenosi- li od riječi do riječi... Naš je Gospodin očito htio da se prilagodi tom tradicionalnom i sigurnom načinu naučavanja. Pripravljao je svoje učenike, da mogu ponoviti lekcije... Prema tome nije ništa čudno, ako su apostoli, a zatim prvi učenici, mogli urezati u svoje pamćenje i prenijeti bez izmjene takvu poruku...

(Delepie, l.c., str. 77-78 pas- sim).

P i s a n a e v a n đ e l j a

Ipak je došlo vrijeme, kada je sam Bog potaknuo ljude, da napišu glavne točke Dobre Vijesti. Ugled Crkve i njezin prioritet pred pisanom riječi bili su tada dovoljno učvršćeni; s druge strane, izvjestan broj "svjedoka Kristovih" je umro, a na njihovo je mjesto dolazila no-

va generacija učenika; konačno, Evanđelje je sve više prodiralo u poganske krugove, u kojima je pismo bilo udomaćeno.

Stoga je razumljivo, što su se s raznih strana pojavile najprije vrlo fragmentarne, a zatim opsežnije redakcije Kristove poruke.

Četiri od njih je uskoro Crkva priznala kao autentične i nadahnute, t.j. napisane pod Božjim vodstvom. One tvore ono, što mi zovemo četiri evanđelja, t.j. četiri redakcije jednoga evanđelja. Njihovi se autori - Matej, Marko, Luka i Ivan - zovu evanđelisti.

Nakon živih diskusija nekatolički se učenjaci danas slažu u tom, da su prva tri evanđelja napisana prije 70. godine naše ere, a četvrto oko god. 90; ti učenjaci usvajaju dakle ono, što je katolička predaja oduvijek naučavala.

Evanđelisti imaju različitu naobrazbu i razna zanimanja; oni se obraćaju raznim sredinama i sređuju svoje bilješke prema potrebama svojega propovijedanja.

Ne smijemo dakle očekivati, da ćemo u njihovim spisima naći potpunu biografiju Kristovu ni potpun izvještaj o njegovoj nauci. Oni ne spominju ni svih Kristovih riječi ni svih čudesa. Sv. Ivan nastoji da nas na to upozori u hiperboličnim riječima: "I kad bi se to popisalo u pojedinostima, mislim, da ni sam svijet ne bi mogao obuhvatiti knjige, što bi se imale da napišu" (kraj njegova Evanđelja).

Prema tome, evanđelistima nije baš mnogo stalo do kronologije: oni navode ili izostavljaju neki događaj iz Kristova života prema potrebama njihova propovijedanja.

Sve to zbunjuje naš moderni duh, ali daje evanđeljima karakterističnu spontanost, životst i svježinu.

Mi uostalom znamo, da bi Bog, da nam je htio dati potpunu Kristovu biografiju, bio mogao nadahnuti autore na četiri istovjetne redakcije, drugim riječima dati nam četiri primjerka istoga djela! On nam je dao nešto bolje: originalna djela, koja su bila nadahnuta konkretnim prilikama u životu Crkve, a koja pak sačinjavaju jedno isto evanđelje.

P a l e s t i n s k i o k v i r

Da možemo dobro razumjeti evanđelja, moramo imati na pameti, da se Krist pojavio među nama u određeno vrijeme i na određenom mjestu. On, koji je htio biti čovjek i ući u ljudski rod u potpunoj mjeri, predstavio nam se kao Židov pred dvadeset vjekova. Njegov život možemo osvijetliti samo, ako ga smjestimo u palestinski okvir; njegovo je naučavanje u izvjesnoj mjeri uvjetovano nazorima i običajima ljudi, u kojih sredini se pojavio.

Da što zornije prikažemo tu zemlju, trebalo bi govoriti o klimi, o godišnjim dobima, o vjetrovima, o raspodjeli kiša,

o raznim poljoprivrednim kulturama, o fauni, o flori; trebalo bi ući u život naroda, govoriti o nastambama, o namješčaju, o kućnoj radinosti (izradi kruha, tkanju odjeće), o raznim zanatima (tesarima, valjarima, zidarima, lončarima, kovačima, ribarima, trgovcima, mjenjačima novca i t.d. ...), o ratarskom životu, o načinu prehrane, o dijalektima, o obliku državnog uređenja, o krivičnom zakonu, o porezima, a nadalje o vjerskom životu, o svetkovinama, postovima, molitvenim danima, sinagogama, hramovima, svećenicima. Jer se o svemu tome govori u evanđeljima.

Ne bismo naročito smjeli zaboraviti, da je Bog davno prije Kristova dolaska sebi izabrao narod, u kojem će se pojaviti. On mu je poslao proroke; pripremio ga je na veliku objavu.

I narod židovski, plahovito ljubomoran na zalog, koji mu je Bog povjerio, prolazio je kroz zgođe i nezgođe ne miješajući se s drugim narodima, u krajnjoj liniji neobično vjeran svojoj monoteističkoj religiji, svojem vjerovanju u individualnu besmrtnost i u Spasitelja.

Knjige Staroga Zavjeta (koje je također Bog nadahnuo i koje također pripremaju Kristov dolazak među ljude) iznose u svojoj cjelini povijest čudnoga naroda, koji je Bog pozvao, da odigra posebnu ulogu u religioznom razvoju čovječanstva.

U Kristovo vrijeme tom zemljom već četrdeset godina vladaju Rimljani; oni su

upravu povjerili Herodu, koji nije Židov. Još nikada židovski narod nije toliko čeznuo za slobodom.

Podižući gotovo posvuda poganske hramove i zabavišta Herod je mislio zadobiti simpatije naroda, ako ponovo izgradi veličanstvenim razmjerima jeruzalemski hram, jedino svetište, u kojem će Židovi moći prinositi Bogu svoje žrtve. Ali je zbog svojega nežidovskoga podrijetla, zbog svoje servilnosti prema Rimljanima, zbog svoje bezobzirnosti prema vjerskim vođama bio omražen kod židovskoga naroda.

"Čisti" Židovi nastavaju Judeju, središte vjerskoga života. U posljednjem stoljeću prije Krista jedan se dio naroda nastanio u Galileji, gdje su uslijed neprestanog kontakta s karavanama poprimili više kozmopolitski mentalitet, a postali manje strogi u obdržavanju hebrejskih propisa i popustljiviji prema strancima. Između Judeje i Galileje prostire se Samarija, raskolnička zemlja, u kojoj živi pučanstvo, koje većinom sačinjavaju koloni doseljeni iz udaljenih pokrajina carstva i koji se, iako se njihova vjera u biti poklapa sa židovskom, nisu priznali Židovima.

Židovski narod dakle očekuje Spasitelja i proučava mesijanske tekstove, koji se na njega odnose; Rimljani paze na nedisciplinirani narod; Herod postaje le-

F. Lelotte: Rješenje problema života 3

gendaran zbog svoje tiranije; Judejci pomalo preziru Galilejce, a jedni i drugi zajedno preziru Samaritance i Rimljane.

Smještene u taj okvir stranice evanđelja oživljuju: Herodov nemir prigodom rođenja Spasiteljeva, odgovor svećenika, koji je pitao za savjet, prizori u hramu, rasprava u pogledu poreznog novca, koji treba dati Cezaru, Kristovi citati Biblije, udio Heroda i Pilata u njegovoj mucij, i t.d. ...

Istaknuli smo ovih nekoliko pojedinosti samo zato, da bismo probudili - ako je to potrebno - zanimanje čitaoca i da bismo ga ponukali da čita izvanredne prikaze palestinske sredine; odatle će izvući još veće razumijevanje Kristova života i poslanja.

B i b l i o g r a f i j a

LE CHRIST, pučka enciklopedija o kristološkim spoznajama, izdana od G. Bardy et A. Tricot (Bloud et Gay, 1932).

Sv. Pismo (Tekst):

CRAMPON, A. - La Sainte Bible, (Desclee, Tournai).

COLLOMB, M. - Les saints Evangiles (Limoges, Depelley, 1938).

GRELOT, P. - Pages bibliques, Collection "Notre foi et notre vie", (Belin, 1954).

LAGRANGE, J.M. et LAVERGNE, C. - +Synopsis des quatre evangiles Gabalda, 1934).

OSTY, E. - Le nouveau Testament (Ed. Sile, 1949, 564 str.).

THIVOLLIER, P. - Le peuple de Dieu (M.O.P. Issy-les-Moulineaux, 1952; 2 volumes).

Le liberateur. Vie de Jesus-Christ (Colombes, 1945). L'humanite nouvelle. L'Eglise au 1er siecle (Laboureur, 1947).

La sainte Bible, preveđena na francuski pod vodstvom Biblijske jeruzalemske škole (Editions du Cerf, 1956, 1670 str.).

La sainte Bible, verzija Mardesous-a (Ed. de Mardesous, 1950, 1580 str.).

Sv. Pismo (Studije i komentari):

Dictionnaire de la Bible, pod upravom F. Vigouroux i Pirot.

DANIEL-ROPS. - Histoire Sainte. Le Peuple de la Bible (Fayard, 1944). Jesus en son temps (Fayard, 1944).

HUBY, J. - +L'Evangile et les evangiles (nova izdanje, pregledano i umnoženo od X. Leon-Dufour, Beauchesne, 1954).

ROBERT, A. et TRICOT, A. - +Initiation biblique (Tournai, Desclee, 1955, 1092 str.).

ROBERT, A. et TRICOT, A. - +Initiation biblique (Tournai, Desclee, 1939).

VAGANAY, L. - ++Initiation a la critique textuelle neotestamentaire (Bloud et Gay, B.C.S.R., 1934).

- Zbirka + "Verbum salutis", Beauchesne. -
 BONSIRVEN, J. Epîtres de saint Jean, 1936. - BOUDOU, A. Les Actes des Apôtres, 1933. - DURAND, A. Evangile selon saint Jean, 1927. - DURAND, A. Evangile selon saint Matthieu, 1929. - HUBY, J. Evangile selon saint Marc, 1929. - HUBY, J. Le discours de Jesus apres la Cene, 1932. - HUBY, J. Saint Paul. Les Epîtres de la captivite, 1935. - VALENSIN, A. i HUBY, J. Evangile selon saint Luc, 1930.
 BUR, J. - Leçons sur la Bible (Tequi, 1954, 128 str.).
 CHAINE, J. i GROUSSET, R. - +Littératures religieuses (Colin, 1949, 820 str.).
 CHARLIER, Dom Celestin. - La lecture chretienne de la Bible (Editions de Maredsous, 1949).
 CHARRUE, A., Mgr. - Comment les catholiques croient a la Bible (Bruxelles, Editions de la Cite Chretienne, 1941).
 CHASLES, M. - Une catholique devant la Bible (Plon, 1936). Pour lire la Bible (Desclée De Brouwer, 1935).
 COLLEYE, H. - La Bible, livre des chretiens (Bruxelles, Editions Universitaires, 1944).
 DUESBERG, H. - Les valeurs chretiennes de l'Ancien Testament (Maredsous, 1948).
 GARRONE, Mgr. - La porte des Ecritures (Apost. de la Priere, Toulouse, 1955, 280 str.).
 GLORIEUX, P. - Bible, liturgie et vie paysanne. - I: Les Jours et les Oeuvres II: Les Saisons et les Travaux (Laboureur, 1945, 2. vol.).

- GRELOT, P. - Introduction aux livres saints (Belin, 1954, 228 str.).
 GERFAUX, L. - La voix vivante de l'Evangile au debut de l'Eglise (Casterman, 1947).
 LAGRANGE, M.J. - +Critique textuelle; critique rationnelle (Paris, 1935).
 POELMAN, R. - Ouvrons la Bible (Ed. Universitaires, 1953, 100 str.).
 TRICOT, A. - L'Eglise naissante de l'an 30 a l'an 100 (Desclée, Tournai, 1947).
 La Bible, histoire du Salut (Lumen Vitae, Bruxelles, 1955, 250 str.).
 Život Isusov:
 ADAM, K. - Jesus le Christ (Casterman, 1934).
 BEAUFAYS, L. - L'Homme-Dieu (Gembloux, Duculot, 1934).
 CHERSTERTON, G.-K. - L'Homme qu'on appelle le Christ (Nouvelles Editions Latines, 1947).
 DANIEL-ROPS. - Jesus en son temps (Fayard, 1944).
 FELDER, H. - Jesus de Nazareth (Oeuvre St Augustin, St. Maurice, Suisse).
 GUARDINI, R. - +Le Seigneur. Meditations sur la personne et la vie de J.C. (Alsatia, 1945).
 GUERRIN, A. - Jesus tel qu'on le vit (Plon, 1928).
 KLEIN, F. - La vie humaine et divine de Jesus-Christ (Bloud et Gay, 1933).
 LAGRANGE, J.M. - L'Evangile de Jesus-Christ (Gabalda, 1928).

- LECLERCQ, H. - La vie de N.S.J.-C. (Bonne Presse, 1928).
- LEBRETON, J. - +La vie et l'enseignement J.-C.N.S. (Beauchesne, 1931, 2 vol.).
- MAURIAC, F. - Vie de Jesus (Flammarion, 1936).
- PRAT, F. - +Jesus-Christ. Sa vie, sa doctrine, son oeuvre (Beauchesne, 1933, 2 vol.).
- QUENARD, J.-B. - Vie de N.-S.J.-C. (Paris, L'Ecole, 1935).
- QUOIDBACH, Th. - Le Christ, cet inconnu (Bruxelles, Vanderlinden, 1947; 2 volumes).
- THIVOLLIER, P. - Le liberateur. Vie de Jesus-Christ (Laboureur, 1947).
- TRICOT, A. - Vie de Notre Seigneur Jesus-Christ (Tournai, Desclee, 1947).
- WILLAM, F.-M. - La vie de Jesus dans le pays et le peuple d'Israel (Casterman, 1934).
- Kritičke studije o Isusu Kristu:
- BRAUN, F.-M. - Ou en est le probleme de Jesus (Gabalda, 1932). Jesus. Histoire et Critique (Casterman, 1944).
- BUYSSE, P. - Vers la foi catholique. II. Jesus devant la critique (Desclee De Brouwer, 1925).
- DANIEL-ROPS. - Comment connaissons-nous le Christ? (Sequana, 1945).
- FELDER, H. - Jesus de Nazareth (Beauchesne, 1938).
- DE GRANDMAISON, L. - ++Jesus-Christ (Beauchesne, 1928, 2 vol.).

- HENUSSE, Th. - Entretien sur Jesus-Christ (Casterman, 1956, 108 str.).
- HUBY, J. - ++Christus. Manuel d'histoire des religions (Beauchesne, 1912).
- LEPIN, M. - Le Christ Jesus, son existence historique et sa divinite (Bloud et Gay, 1929).
- MOELLER, Ch. - ++Mentalite moderne et evangelisation, chapitre sur Jesus-Christ (Editions Lumen Vitae, Bruxelles, 1955).
- PINARD DE LA BOULLAYE, H. - Jesus-Christ. Conferences a Notre-Dame de Paris (Spes, 1929-1937, 8 vol.).
- SAINT THOMAS D'AQUIN. - +Vie de Jesus (Ed. Revue des Jeunes, 3 vol., 1931).
- Obnova palestinskog plana:
- ABEL, F.-M. - Geographie de la Palestine (Gabalda, 1933).
- BOHNEN, A. - Vade-mecum des recits evangeliques (Desclee De Brouwer, 1925).
- BONSIRVEN, J. - +Les idees juives au temps de Notre-Seigneur (Bloud et Gay, 1934). +Le Judaisme palestinien au temps de J.-C. (Bloud et Gay, 1935).
- DANIEL-ROPS. - Jesus en son temps. Payages et documents (Fayard, 1947).
- DUESBERG, H. - +Le roi Herode (Maredsous, 1932).
- FESTUGIERE, A.J. et FABRE, P. - +Le monde greco-romain au temps de N.-S. (Bloud et Gay, 1935, 2 vol.).

- LANDRIEUX, Mgr. - Aux pays du Christ (Bonne Presse, 1934).
 LEGENDRE, Mgr. - Le pays biblique (Bloud et Gay, 1928).
 LELONG, M.-H. - Jesus et son pays (Editions du Cerf, 1947).
 LESETRE, M. - La clef des evangiles (Le-thiellieux, 1902).
 SCHWALM, M.B. - La vie privee du peuple juif a l'epoque de J.-C. (Gabalda, 1910).
 STAPPER. - La Palestine au temps de N. S. (Fischbacher).
 THEOLIER, L. - Atlas historique du Nouveau Testament (Spes, 1936).
 VINCENT et ABEL, M. - Jerusalem. Recherches de topographie, d'archeologie et d'histoire.
 WILLAM, F.-M. - La vie de Jesus dans le pays et le peuple d'Israel (Casterman, 1934).
 La Palestine, Guide historique et pratique, par des professeurs de N.-D. de France (Bonne Presse, 1932).
 Etudes psychologiques sur le Christ (v. slijedeće poglavlje).
 Etudes spirituelles. Le Christ dans notre vie (v. IV. svezak).

P o g l a v l j e III.

TAJNA UTJELOVLJENJA

Utjelovljenje (ujedinjenje s tijelom) je tajna Sina Božjega, koji je postao čovjekom.
 Sv. Ivan u svom prologu izražava to ovako: "Riječ je postala tijelom i prebivala među nama". A sv. Pavao će pisati Filipljanima (II, 6-7): "Iako je bio u obličju Božjem, poništio je sama sebe uzevši obličje sluge, i postao je sličan ljudima."

T a j n a

Tako je dakle druga osoba, Riječ; koja oduvijek posjeduje božansku narav, uzela na sebe u jednom trenutku vremena ljudsku narav.

To je očito činjenica, koja prelazi naše spoznajne mogućnosti, i razumije se, da su neki ljudi, kako bi odbili tu tajnu, počeli da ne priznaju u Kristu:

a/ bilo božanski elemenat (arijevci u IV. stoljeću, neki protestanti u XVI. stoljeću; u naše vrijeme racionalisti, liberalni protestanti, neki modernisti). Po njima je Krist savršeno stvorenje, ali nije Bog.

b/ bilo ljudski elemenat (gnostici I. stoljeća). Po njima je Krist samo imao ljudsko obličje; prema njihovu naučavanju bi on bio samo nerealna prikaza, pod kojom se sakriva Bog.

c/ bilo jedinstvo Kristove osobe (Nestorije, V. stoljeće). Dvjema naravima - božanskoj i čovječanskoj - odgovarale bi po toj nauci dvije različite osobe u Kristu. Prema tome bi Krist bio dvostruka osoba.

Nasuprot ovih krivovjerja katolička nauka propovijeda stvarnost dviju potpunih naravi u jednoj istoj osobi - Isusu Kristu.

Veličanstvo se sjedinilo s prostotom, moć sa slaboćom, ono što je smrtno s vječnim, nepovrediva narav s naravljju sklonom trpljenju. Pravi je Bog rođen u cjelovitoj i savršenoj naravi pravoga čovjeka, posjedujući u punoj mjeri sve, što je svojstveno njemu, i sve, što je svojstveno nama.

(Sv. Leon Veliki)

Krist posjeduje božansku narav s božanskim razumom i božanskom voljom; on posjeduje ljudsku narav, tijelo i dušu, s ljudskim razumom i ljudskom voljom.

Nije On ljudska osoba, koja bi naknadno primila božansku narav; on je božanska osoba, koja se sjedinila s čovječanskom naravi.

Druga je osoba Presvetoga Trojstva djelovala kao član čovječanstva; ona je na sebe primila odgovornost za čine, koje je izvršila ljudska narav, i dala im svoju neizmjernu vrijednost.

Da ljudska narav može biti uzdignuta do Boga, to je već misterij; ali da se Bog može sniziti tako, da prihvati ljudski udes, to je još veći misterij, koji ponovo postavlja problem Božje ljubavi prema nama.

P r a v i B o g

Tokom svojega javnoga života Krist sve više potvrđuje svoje božanstvo.

On izjavljuje za sebe, da je "veći od Davida, Ilije i Mojsija, veći od anđela, koji mu služe.

Kaže, da ima vlast obnoviti duše, oprostiti grijehe, da će jednoga dana doći da sudi žive i mrtve, da će poslati Duha Svetoga i da će dati vječni život.

On hoće da mu se vjeruje, kako se vjeruje Bogu, da bude ljubljen više od svih stvorenja do žrtve vlastitoga života, kako se ljubi Bog; da čovjek bude povezan s njim kao s Bogom; da traži spasenje u njemu kao u Bogu.

On se proglašuje jednakim s božanskim zakonodavcem na Sinaju i izjavljuje, da je jedno s Ocem nebeskim.

Konačno daje, da ga Otac svečano proglasi kao Sina Božjega, i sam prizna je pred velikim svećenikom svoje božanstvo". (Sullerot, l.c., II, str.82).

"Zaista vam kažem, prije nego što je Abraham bio, ja jesam" (Iv.,

VIII, 58)... "Opraštaju ti se tvoji grijesi" (Luka, V, 20)... "Sve mi je dao moj Otac. Nitko ne pozna Sina, nego jedino Otac, i nitko ne pozna Oca, nego jedino Sin" (Mat., XI, 27)... "Ti si Krist, Sin Boga Živoga. - Sretan si, Petre, jer ti to nije objavilo tijelo i krv, nego moj Otac, koji je na nebesima" (Mat., XVI, 17-20). "Jesi li ti Krist, Sin Božji? - Ti si rekao." (Mat., XXVI, 63) i t.d.

Ove izjave Krist potvrđuje nebrojnim čudesima, kojima pokazuje, da ima potpunu vlast nad prirodom, čovjekom i davlom. Osobito će najavljeno Uskrsnuće kao dokaz njegova božanstva okruniti Kristovo svjedočanstvo.

P r a v i č o v j e k

Krist je kao čovjek imao tijelo začet po Mariji Djevici, tijelo potpuno stvarno.

"Ono, što smo vidjeli vlastitim očima, reći će sv. Ivan, što smo razmotrili i što su ruke naše opipale od Riječi života, to objavljujemo i vama". (I. Iv., I, 1).

To nam tijelo evanđelisti prikazuju u svim položajima: stojeći, sjedeći, ležeći, ispruženo na dnu neke barke, otežalo od sna, klečeći ili niče na zemlji u molitvi. Prikazuju nam ga izvrgnuto svim ljudskim slabostima: mučenog gladu, žeđom, is-

crpljeno od umora, obliveno znojem i krvlju, izderano udarcima, probodeno kopljem.

Pokreti njegovih ruku prikazani su točno i s ljubavlju: te ruke blaboslavlju dječū, dotiču bolesnike, da ih izliječe, mrtve, da ih uskrisu, tjeraju trgovce iz hrama, peru ponizno noge svojih učenika, lome kruh i pružaju posvećenu čašu.

Zabilježene su sve nijanse njegova pogleda: nježan pogled dobačen mladom čovjeku, pogled pun negodovanja nevjernima, pogled zadivljen milostinjom siromašne udovice, pogled prijekora i bolne ljubavi apostolu Petru, koji ga je zatajio.

Njegov glas poprima sve intonacije: odlučnosti, ugleda, ironije, radosti, nježnosti...

(Citirao Sullerot u "La vie chretienne", str. 80).

To je tijelo bilo snažno, izuzeto od bolesti, sposobno da podnese česta bdijenja, produžene postove, vremenske nepogode i duga hodanja. Propovijedi mnoštvu, uporna navaljivanja bolesnih, rasprave s književnicima, strpljiva poučavanja apostola, sve to on, čini se, lako podnosi, dok apostoli, koji su većim dijelom tvrdi ribari, priznaju, da su iznemogli od umora, i tuže se.

Pogled na Krista budio je divlje-

nje majki ("Blažena ona, koja te nosila!"); djeca su trčala k njemu i bez bojazni mu se verala na krilo; on je privlačio mase.

Krist je bio obdaren najjačom osjećajnošću. Divio se ljepotama prirode i neprestano upozoravao na njih svoje učenike: pokazivao im je ptice nebeske, žito u dozrijevanju, vinograde pune grožđa, ljiljane u polju...

Treperio je svim ljudskim osjećajima, a napose ljubavlju. Najdraži mu je bio Ivan: osobito je volio i Lazara i saznajući za njegovu smrt zaplakao je; plakao je i nad Jeruzalemom, koji ga nije htio primiti. Bio je osobito sklon slabima, bolesnima, djeci, grešnicima; nitko nije bio isključen iz njegove nježnosti, čak ni njegovi neprijatelji.

Njegova ljudska inteligencija je neprestano budna.

Očito je njegova božanska spoznaja stvari bila savršena, ali njegova ljudska spoznaja, ona, koja se stječe upotrebom osjetnih sposobnosti i razuma, uvećavala se novim utiscima, koje su donosila osjetila.

Sabravši mnoštvo pojedinosti iz svagdanjega života Židova služio se njima na vrlo zgodan način, da izrazi svoju misao.

"Dosta mu je koja zgodna riječ, da oživi pred nama seljake, ribare, vino-

gradare, trgovca dragim kamenjem, zakupnika i prodavača, nadničara, poduzetnika i vrtlara, domaćicu i siromašnu udovicu, a isto tako suca, vojskovođu i kralja. Njegove vrlo bogate i raznolike priče opisuju nam život puka u njegovoj jednostavnosti, dijete, koje se bučeći igra na ulici, molitvene povorke književnika, zakonoznance s dugim rojtama, svadbenu povorku u tihoj noći, veselu gozbu, strogost običaja pri gozbi, bijedna prosjaka prekrivena ranama na ulici, plašljiva varinika u kutu hrama...

(K. Adam, Jesus le Christ, str. 144).

Mudrost njegovih odgovora ispunja divljenjem same njegove neprijatelje: odgovori su mu živi, duhoviti. Bez najmanjeg napora on izriče uzvišene misli jednostavnim izrazima. A što je najčudnovatije, jezik, koji se savršeno prilagodio slušateljima, ostaje pristupačan duhovima svih vremena.

Isus je imao izvanrednu ljudsku volju. Ona je bila čvrsta, sabrana; naloži su mu autoritativni; odluke postojeane. Bio je revan, strastven, pa ipak uvijek potpun gospodar svojih riječi i čina. Za vrijeme muke ostao je miran; patnja, ta kušnja, koja otkriva prave karaktere, nadoći će ga osjetljiva, ali u punoj vlasti nad samim sobom.

Zadobit će ugled i vlast apsolutnog gospodara; ali će to spojiti s toliko blagosti, s toliko uviđavne osjećajnosti, da će bez poteškoće povući mnoštvo za sobom, iako je dao izvanredno strog program života.

Ta ljudska volja je različita od božanske, ali ovoj posvema podložna u jedinstvu osobe; stoga je on mogao reći: "Ja sam sišao s neba, ne da činim svoju volju, nego volju Onoga, koji me je poslao" (Iv. VI, 38). U Getsemanskome vrtu je govorio: "Oče, ako je Tvoja volja, ukloni od mene ovaj kalež. Ali ne moja, nego Tvoja volja neka se vrši!" (Luka, XXII, 42).

Utjelovljenje, potpuno ostvarenje Božjeg plana.

Bog je odlučio da stvori slobodna bića, koja će privući k sebi, u sjaj Presvetoga Trojstva, da uživaju vječnu sreću.

No ljudi su stavili zapreku Božjoj namjeri.

Ali evo, po Utjelovljenju Bog trijumfira usprkos svemu i izvršava na naj-savršeniji način svoj plan:

On se zauvijek sjedinjuje u osobi Riječi s ljudskom stvorenom naravi.

On tako ostvaruje u Isusu Kristu sintezu čina i činioca, stvorenja i Stvoritelja, čovjeka i Boga.

Kroz cijelu će vječnost Presveto Trojstvo biti predmet neizmjerne vrijednog štovanja sa strane stvorenja: ono će biti štovano od ljudske naravi, koja je sjedinjena u Kristu s drugom božanskom osobom.

Sada je razumljivo, zašto je Bog, iako je u vječnosti predvidio istočni grijeh, htio utjelovljenje Riječi kao čisto ostvarenje svojih namjera. A također i kao dovoljnu naknadu u neizmjernoj punini za sve grijehe svih vremena.

Kao što smo kazali, ono, što je Bog uduvijek htio, to je naš svijet, izmijenjen doduše grijehom, ali otkupljen i ujedinjen u Kristu, jer u takvu svijetu On može pokazati svoju ljubav.

Stoga Bog u prvom planu svoga djela gleda Isusa Krista; svijet On vidi samo po njemu, u njemu, s njime. Stvorenja su mu po volji tek toliko, koliko su u vezi s Kristom.

U središtu svijeta nalazi se za Boga samo Krist, koji obasjava sve i vlada nad svime. On je alfa i omega svih stvorenih stvari.

K Njemu svijet gravitira. Najvažniji događaj u analima čovječanstva jest dolazak Boga među nas.

R a b b o n i !

Nekoliko sati poslije Uskrsnuća, Ma-

F. Lelotte, Rješenje problema života 4

rija Magdalena je plakala kraj praznoga groba, kad li se netko približi: ona je u prvi mah pomislila, da je to vrtlar. Ali kad joj je on rekao glasom, koji je ona poznavala: "Mariam!", prepoznala je odmah Gospodina i padnuvši na koljena prošaptala puna usrdnog strahopočitanja: "Rabboni!", t.j. "Učitelju!"

Marija Magdalena je predstavljala čovječanstvo s njegovom nostalgijom za srećom, s njegovom potrebom za rješenjem problema života, s njegovom čežnjom za vodičem i učiteljem.

Ona je tada zauzela jedini stav, koji se u tom času nametao: klanjanje. Kakvu li je radost, kakvu nježnost i kakvu predanost morala staviti u tu riječ: "Rabboni!"

Kršćanin, koji je vrijedan toga imena, učenik je Kristov; on ponavlja s istim veljem, s istom nježnošću i predanošću kao i Marija Magdalena: "Rabboni!"

Njegova religija nije skup lijepih načela; ona nipošto nije zbornik propisa; ona je prije svega odana privrženost jednoj Osobi.

Kršćanin veli kao palestinski slušatelj: "Nikada čovjek nije govorio, kako govori ovaj čovjek" (Iv. VII, 16).

Ili kao sv. Pavao: "Za mene je život Krist!"

Ili kao jedan drugi Učitelj uče-

nik: "On je onaj, kojega s milijunima živih i milijardama mrtvih imam čast zvati našim Gospodinom Isusom Kristom" (Rene Bazin).

Biti kršćanin znači unijeti Krista u središte svoga života i djelovati samo za Njega i s Njime...

Ali o tom ćemo kasnije opet govoriti.

B i b l i o g r a f i j a :

- BOUESSE, H. - +Jesus-Christ, chef de l'Univers et tete de Saints (Paris, Gabalda, 1950; 251 str.).
- DUPONT, J. - +Essais sur la christologie de saint Jean (Bruges, Abbaye St. Andre, 1951; 319 str.).
- DE MONTCHEUL, Y. - +Leçons sur le Christ (Paris, Ed. de l'Epi, 1949; 185 str.).
- GALTIER, P. - +L'unité du Christ (Beauchesne, 1939).
- GAUDEL, A. - +Le mystere de l'Homme-Dieu (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- HERIS, Ch. - +Mystere du Christ (Ed. Revue de Jeunes).
- KOLOGRIVOF, I. - +Le Verbe de Vie (Bruges, Beyaert, 1951; 210 str.).
- SAINT THOMAS D'AQUIN. - +Le Verbe incarné.
- ADAM, K. - Jesus le Christ (Casterman, 1934). Le Christ notre frere (Grasset, 1935).

- CHOLLET, Mgr. - La psychologie du Christ (Lethielleux, 1902, 2 vol.).
- DELCUVE, G. - Jesus-Christ montre a la jeunesse moderne (Casterman, 1939).
- GARZEND, L. - Cet homme qui a nom Jesus (Spes, 1940).
- GUARDINI, R. - Le Seigneur (Paris, Alsatia; 2 vol.; 1946).
- HENUSSE, Th. - Entretien sur Jesus-Christ (Casterman, 1956, 108 str.).
- LORSON, P. - La Visage humain de Jesus (Alsatia, 1939).
- MORICE, H. - Le charme de Jesus (Bonne Presse, 1949).
- PLUS, R. - Comment presenter le Christ a notre temps (Spes, 1944).
- RAMBAUD, J.-D. - Notre Christ Jesus. Synthese doctrinale et psychologique (Vitte, 1938).
- RIQUET, M. - L'unique Sauveur, demain comme hier (Spes, 1953, 206 str.).
- THIBAUT, R. - +Le sens de l'Homme-Dieu (Desclee De Brouwer, 1938).
- TRUC, G. - Incarnation et Redemption (Desclee de Brouwer, 1946).
- VIEUJEAN, J. - La personne de Jesus (Louvain, ed. A.C.J.B., 1939).
- ZUNDEL, M. - +Recontres du Christ (Ed. Ouvrieres, 1950; 22 str.).
- Le temoignage de Jesus sur lui-meme, ses miracles, sa resurrection, voir, par exemple, Levie, Sous les yeus de l'incroyant, str. 29-45; Duplessy, Apologetique, II, str. 265-348; Delepierre, Temoins du Christ, V. -----

P o g l a v l j e IV.

SREDIŠNJI ČIN OTKUPLJENJA

Kada neoprezni alpinista svojom krivnjom padne u neku rupu i povuče sa sobom sve na istom konpcu, vodič najamnik će se zadovoljiti da izdaleka dadne koji savjet nesretnim putnicima, koji lišeni hrane, izubijani i klonuli duhom uzalud pokušavaju da se popnu strmom padinom do osvijetljenih vrhunaca.

Naprotiv, pravi vodič, koji ljubi svoj posao, ne oklijeva: on ostavlja svoj sigurni i povlašteni položaj, spušta se do dna provalije, pridružuje se putnicima, postaje po mogućnosti isto što i oni, dijeli njihove patnje, njihove nemire i preuzima na sebe posljedice učinjene pogreške, i prvi u redu vuče za sobom one, koje želi spasiti, tražeći od svakoga, da surađuje prema svojim snagama.

Na taj je način Bog ostvario naše otkupljenje: Riječ je postala jednim od nas; ona se snizila do nas uzevši na sebe našu narav i našu nesreću. Sin Božji uzeo je na sebe naše tijelo, kako bi što bolje preuzeo i posljedice naše krivnje i prvi u redu - prvorodenac među ljudima, po riječima sv. Pavla - dao nam je mogućnost da svladamo strmu padinu.

Mi smo spaseni samo po njemu. On je jedini Otkupitelj, u njemu jedinome mi ispravljamo svoju krivicu. Jedino kao jed-

no tijelo s njime mi se možemo vratiti u prijateljstvo Božje.

Sveti Ivan, koji je mnogo govorio o otkupljenju, prikazuje ga kao tajnu sjedinjenja s Kristom, a sv. Pavao ga prikazuje možda još snažnije kao samo otajstvo sjedinjenja. Krist je naše spasenje i otkupljenje dajući nam u sebi samome život, pravdu, svetost po svojoj krvi, čineći nas sinovima Božjim (po sebi), rezimirajući u sebi čitav rod kao drugi Adam i uništavajući u sebi zlo, koje je ovaj svima nanio, čineći nas dionicima novoga života po krštenju. Sve se u tom otkupljenju, kako je dobro primjetio jedan od najboljih komentatora sv. Pavla (F. Prat, La theologie de saint Paul), svodi na veliki princip solidarnosti, na istinu o mističnom tijelu. (E. Mersch, La theologie du corps mystique, I, str. 297-298).

Zbog toga je utjelovljena Riječ prošla kroz sve stadije ljudske egzistencije, da nam dadne primjer savršena života.

Zbog toga je ona izabrala siromaštvo, rad, bol, svakovrsnu oskudicu postavši jednim od nas; nijedno ljudsko stvorenje ne će više moći prigovoriti Bogu, da ga je stavio na kušnju, koju nije već njegov Sin upoznao, prihvatio i osobno podnio, svako će ljudsko biće,

kakvoga bila njegova dužnost ili patnja, naći odsada u Kristu svoga predšasnika, primjer i podršku.

Budući da je grešnik zasluživao smrt, Krist je na sebe uzeo svu kaznu uključivši i smrt, i po svojoj smrti nam je zaslužio život.

Ova potpuna žrtva samoga sebe, koju je Krist prihvatio i prikazao u naše ime Bogu, predstavlja centralni čin, vrhunac otkupljenja.

Ovdje se moramo zaustaviti. Kako ta žrtva obnavlja osnovne faze jedne židovske žrtve - Vazma - imajmo na umu, da je to žrtva; razmotrimo zatim židovsku Pashu; onda ćemo bolje shvatiti Kristovu žrtvu.

Ž r t v a

1. Žrtva je u svojoj biti poklon Bogu predmeta ili bića, koje nam pripada, s nakanom, da priznamo njegovu Svemogućnost, da mu zahvalimo za njegova dobročinstva, da ga molimo za neku milost ili da pružimo naknadu za neku krivnju.

Ono što se Bogu prikaže, postaje otada njegovo isključivo vlasništvo i posvećena stvar.

Odatle potječe latinski naziv Sacrificium (Sacrum facere - posvetiti).

2. Da bismo jasno pokazali, da prestajemo biti vlasnici poklonjene, prika-

zane stvari, žrtva je, ako je moguće, popraćena prolijevanjem krvi prikazanog živoga bića.

Sporedno je, da li se prikazanje obavi prije, za vrijeme ili poslije klanja.

3. Ako je klanje izvršeno, očito je, da se žrtva može prikazati samo jedamput; ali se ništa ne protivi tome, da žrtva - t.j. poklon - te žrtve bude obnovljen više puta i po različitim osobama.

4. Budući da žrtva postaje "posvećena", "božanska" stvar, jedan je od načina, kako da se uđe u prisni dodir s Bogom i kako da se učestvuje u njegovu životu, hraniti se žrtvom, ako je ona za to podesna. To je ujedno i način, da se s njome sjedinimo i da se preko nje sami prikažemo Bogu.

Ove nam četiri točke omogućuju, da lakše shvatimo ono, što slijedi.

Ž i d o v s k a P a s h a

Pasha je bila najsvečanija od židovskih svetkovina: ona je među Izraelićanima uvijek ječivala uspomenu na izlazak iz Egipta i na put prema obećanoj zemlji.

Bog je, kao što znamo, naredio Židovima, da mu prikažu kao žrtvu janje bez mane, da premažu njegovom krvlju dovratnike od svojih obitavališta i da zatim blaguju meso žrtve ne lomeći joj kostiju. Iste noći udario je smrću prvorodence

Egipćana poštedivši židovske kuće, koje su bile obilježene krvlju janjeta.

Svake je godine u određeni dan nebrojeno mnoštvo Židova iz svih zemalja dolazilo u jeruzalemski hram - jedino mjesto, gdje je Bog primao poklone svojega naroda - da prikaže žrtvu kao spomen na onaj dan.

14. nisan, uoči svetkovine, svaki je Izraelićanin žrtvovao u hramu janje bez mane; svećenici su sakupljali njegovu krv, koju bi prolili oko oltara kao prinos Bogu.

Po toj je žrtvi janje postajalo posvećena stvar.

Oni, koji su žrtvu prinijeli, pojedli bi je tada u obitelji za vrijeme Vazmenog obroka. Tim su se činom usko sjedinili sa žrtvom, koju su prinijeli Bogu i koju im je Bog vraćao u znak naklonosti i oproštenja.

Obred toga obroka bio je pun remiscencija i veličanstvenoga simbolizma. Onaj, koji je bio na čelu stola, intonirao bi himnu zahvale i predavao uzvanicima prvu čašu vina; nakon čišćenja ruku jeli bi gorke trave i "karoseth". Poslije čitanja bijega iz Egipta pila bi se druga čaša vina. Zatim bi se ponovo prale ruke. Napokon bi se jeo beskvasni hljeb i vazmeno janje, kojemu nije smjela biti slomljena nijedna kost. Prisutni uzvanici morali su janje potpuno potro-

šiti; ostaci su se spaljivali. Na kraju vazmenog obroka obredala je stolom treća čaša vina.

One godine Krist se posljednji puta podvrgnuo propisima zakona, koji se ticao židovske Pashe (Marko, XIV, 12-17); kao i prijašnjih godina Učitelj i apostoli žrtvovali su u hramu janje, prolili njegovu krv i pojeli njegovo meso u dvorani, koju im je stavio na raspolaganje jedan građanin.

Na kraju toga obroka Isus je ustanovio novu žrtvu, koja je trebala da bude vrhunska točka njegove otkupiteljske misije.

K r i s t o v a ž r t v a

Kad su učenici bili još sakupljeni oko stola, Isus uze kruh, zahvali, blagoslovi, prelomi i dade svojim učenicima govoreći: "Uzmite i jedite od ovoga svi: ovo je tijelo moje". I uzevši kalež (najvjerojatnije treći kalež židovske Pashe) zahvali, blagoslovi i dade im govoreći: "Pijte od ovoga svi; jer ovo je moja krv, krv novoga Zavjeta, koja će doskora biti prolivena za mnoštvo ljudi na oprostjenje njihovih grijeha."

Tako je izvršena nova žrtva:

- Krist je prikazao svome Ocu u ime sviju nas jedinu žrtvu ugodnu Bogu: svoje vlastito tijelo i svoju vlastitu krv.

- Da bude ujedno i svećenik, koji prikazuje žrtvu, i prikazana žrtva, Krist je uzeo kruh i vino i pretvorio ih u svoje tijelo i krv. Simboličnim odvajanjem Tijela od Krvi naviještena je krvava žrtva, koja se trebala proliti sutradan.

- Krist je prikazao apostolima svoje Tijelo i svoju Krv, da im bude hrana.

Tim činom im je dao mogućnost, da se intimno združe s njegovom žrtvom i da prikažu sami sebe s Njime, po Njemu, u Njemu.

Dao im je također zalog božanskoga oproštenja, jer im je sam Bog dopustio, da blaguju žrtvu, koja je Njemu pripadala.

Čin ljudi prema Bogu preko Krista, čin Boga prema ljudima preko Krista, to je dvostruki elemenat žrtve prikazane na Veliki Četvrtak.

Bila je to stvarna žrtva, jer je i prinos bio stvaran; žrtva nekrvna, koja je navješćivala krvno žrtvovanje, jer je Krist prikazao tijelo, "koje će se predati" i krv, "koja će se proliti". Toga trenutka je Krist neopozivo prihvatio svoju muku i smrt; od toga je časa On bio žrtva.

Na Veliki Petak Krist je na križu ostao potpuno svijestan onoga, što se odigravalo; nastavio je žrtvovati sama sebe Ocu, kao što je počeo navečer uoči toga dana.

Prema tome, na Veliki Četvrtak prikazana je stvarna i potpuna žrtva, koja je trebala da bude prolivena;

na Veliki Petak izvršena je stvarna i potpuna krvna žrtva.

Kako smo rekli, žrtva prolivena je - damput, može biti prikazana više puta; dakle, može biti više prikazanja jedne iste žrtve. Ta će nam opaska koristiti kasnije, kad budemo govorili o misi.

Sličnost sa židovskom pashom vrlo je uočljiva; pasha uostalom i nije drugo nego priprema i slika vječne Kristove žrtve. S jedne i druge strane nalaze se:

svećenik - posrednik između Boga i ljudi;

janje bez ljage - krvna žrtva;

žrtvenik - krv na križu kao na žrtveniku;

nijedna kost nije polomljena (sjetimo se teksta Evanđelja: "Došavši k Isusu, vidješe vojnici, da je već umro, i ne probiše mu nijedne golijeni" (Iv.XIX,33);

obredna gozba, na kojoj žrtvu, koja je postala Božjom svojinom, do kraja blaguju oni, koji su je prikazali.

O b l a ž e n e l i k r i v n j e...

Na taj je način izvršeno djelo pomirenja Boga s ljudima.

"Krist, naše vazmeno janje, bio je žrtvovan", kazat će sv.Pavao (Kor.I-V,7).

"Bili ste oslobođeni dragocjenom krvlju Janjeta bez krivice i ljage", kazat će sv.Petar (I.Petr,I,18-19).

Žrtvom jednoga od svojih - Krist je Bog i čovjek - čovječanstvo je potpuno ispravilo svoju krivnju; dalo je preobilnu zadovoljštinu božanskoj pravdi; ispaštalo je iznad svake mjere; ispravilo je svoju nepokornost herojskom poslušnošću Kristovom; platilo je pravom cijenom božanski život, koji mu je Krist svojom žrtvom povratio.

Žrtva je savršena, jer je Onaj, koji se žrtvovao, bio savršen; ona je jedina, jer je žrtvovanje bilo potpuno - samo se jednom umire-; međutim ona se može obnoviti, ako se ponovo prikaže.

Krist je jednostavno životom ostvario svoju nauku: "Od ove ljubavi nema veće, da tko umre za one, koje ljubi" (Iv. XV, 13). "Ja sam dobri pastir. Dobar pastir daje život za svoje ovce" (Iv.X,11)..

Pascal izražava intimnu misao Kristovu u svom djelu "Misterij Isusa", kada stavlja u usta Spasitelja, koji se obraća duši, ove riječi: "Ja sam ti veći prijatelj nego ovaj ili onaj, jer sam ja za tebe učinio više nego oni; i oni ne bi trpjeli ono, što sam ja pretrpio za tebe i ne bi umrli za tebe u vrijeme tvojih nevjera i okrutnosti, kao što sam to ja učinio."

Treba li, da se sjetimo onih potres-

nih Kristovih riječi sv. Angele de Foligno: "Nije li to smiješno, što sam te ja ljubio?"

Onda razumijemo smjelost Crkve, koja pjeva u svojim svetištima na Veliku Subotu: "O sretne li krivnje, koja nam je zavrijedila takva Otkupitelja!"

Kako se Bog udostojao dotle sniziti? To je tajna, ali ne veća od onih, koje smo već susreli. Sve te tajne slijevaju se u centralni misterij: ljubav Boga prema nama.

"Ono, što je tajnovito u Otkupljenju, to je nepojmljiva ljubav Boga prema stvorenju. Tu tajnu stavljamo nam neprestano pred oči raspelo obješeno na zidovima naših obitavališta, koje nas stalno poziva, da svoje patnje i svoju smrt učinimo odgovorom ljubavi na neizmjeru milosrđa.

Na koljenima pred tim raspelom, koje je "sablazan Židovima, a poganim ludost", ne možemo a da ne ponavljamo riječi sv. Ivana: "Mi smo kršćani vjerovali u ljubav Boga prema nama."

Ta ljubav, koja zbunjuje i toliko nadilazi naš razum, prva je i posljednja riješ naše vjere, temelj našega ufanja i vječna hrana naše ljubavi prema bližnjemu."

(Sullerot, l.c, str.128-129).

Bibliografija

- BARDY, G. - +Le Sauveur (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- HAMMAN, A. - +La Redemption et l'histoire du monde (Alsatia, 1950, 150 str.). Le mystere du salut (Plon, 1954, 280 str.).
- HERIS, Ch. V. - +Le mystere du Christ (Ed. du Cerf, 1949).
- GRIMAL, L. - Le caredoce et le sacrifice de Jesus-Christ (Beauchesne, 1926).
- MASURE, E. - +Le sacrifice du Chef (Beauchesne, 1932).
- RIVIERE, M. - +Le dogme de la Redemption (Gabalda, 1931).
- DE LA TAILLE, M. - +Esquisse du Mystere de la Foi (Beauchesne, 1924).

P o g l a v l j e V.

DJEVICA MARIJA

Zašto je Bog dao Djevici Mariji po-
vlašteno mjesto u djelu Otkupljenja/1/?

1. Zato što je htio, da jedno stvore-
nje prihvati Otkupljenje u ime čitava
čovječanstva.

Bog nam nije nametnuo Krista; On je
poštivao ljudsku slobodu, koju nam je
dao, i da njegov Sin bude doista Posred-
nik, želio je, da jedna ljudska volja,
kao predstavnik čitavog našeg roda, pri-
hvati posredovanje Njegova Sina i učini
ga djelotvornim s naše strane.

Marija je to stvorenje po svojem
Fiat, koji je izgovorila na dan Navješte-
nja.

Tim riječima je ona pristala na Ot-
kupljenje, na oslobođenje svakoga od nas.

2. Da Krist bude doista čovjek kao i
mi.

Bez Marijine pomoći Krist bi se dodu-
še mogao zaodjeti čovječjim ruhom, koje
bi bilo vrlo slično našem.

Ali On ne bi bio pripadao našem ro-
du, jer nije iz njega potekao; On bi bio
dodijeljen čovječanstvu kao stranac.

/1/ Ta je tema pobliže obrađena u na-
šim brošurama: Le rôle de Marie dans le ca-
tholicisme i La Vierge Marie (Foyer Notre-
Dame, Bruxelles).

Bog to nije htio. Zahvaljujući su-
radnji Marije, Krist je postao jedan od
nas; izašao je iz naših redova, pošto
ga je rodila jedna od naših žena. Zahva-
ljujući njoj On se može zvati jednim od
naših, moliti za nas i namjesto nas pri-
nositi žrtvu.

3. Da se u našim odnosima s Bogom
stvari još povoljnija obiteljska atmo-
sfera.

Bog, koji je sazdao majčinska sr-
ca, Bog, koji zna nježnost mame prema
djetetu i koji zna, kako nam se život či-
ni lijep, a muka lagana, kad je ona kraj
nas, taj Bog nije htio, da nadnaravni ži-
vot, koji nam je namjeravao dati preko
svoga Sina, bude manje familijaran, ma-
nje srdačan i manje veseo od naravnoga
života.

I zbog toga je htio Mariju; htio
je, da u Njegovu djelu bude jedna mama;
htio je, da ona s tim djelom bude tako
intimno povezana, da se od njega više ne
može rastaviti.

I to je sva tajna o Mariji.

Ona Kristu nije pridodata, ona je s
Njime i u Njemu bitno u Njegovoj ljud-
skoj manifestaciji. Krist je čovjek samo
kao Sin Marijin; On samo kao takav dje-
luje u naše ime.

Proučavati Krista bez Marije znači
izložiti se opasnosti, da ga ne razumi-
F. Lelotte, Rješenje problema života 5

jemo, a to znači osakatiti Njegovo djelo.

Isto tako proučavati Mariju bez Krista ili odvojeno od Njega znači osuditi sebe, da o njoj ništa ne kažemo, to jest zamrsiti djelo Otkupljenja uvodeći u njega nepoznatu osobu.

Iz toga ne možemo izaći: Marija je bitno u djelu Otkupljenja; Bog ju je tako htio.

A Bog, što čini, čini dobro.

Š t o K r i s t d u g u j e s v o -
j o j M a j c i

Očito je, da joj On duguje svoje tijelo, kao što ga i mi dugujemo svojoj majci.

Ali joj isto tako duguje sve, što ima dobro i lijepo u njegovoj ljudskoj naravi.

Zakoni nasljedstva, koji djeluju u našem životu i po kojima nam naši roditelji ostavljaju u nasljedstvo određeno tjelesno ustrojstvo, crte lica, temperament, a prema tome i izvjesne nijanse karaktera, određeni način mišljenja, reagiranja, htijenja, ti su zakoni vrijedili i za Krista.

Kako bi mogao onaj, koji je namjeravao da uzme našu narav, da se usko poveže s našom rasom, odbaciti te zakone? Ne. On je htio da bude kao čovjek slika Marijina, a kao Bog slika svojega Oca.

I kako je Marija jedini ljudski roditelj Krista, zakoni su nasljedstva djelovali bez sudara i mješavine. Tamo u Nazaretu su govorili, kad su ga vidjeli, da je "ista Mati", po crtama lica, pogledu, držanju i kretnjama.

Taj osjećaj za prirodu, ta sposobnost da ga dodir sa svakim bićem uzbuđi, slikoviti način izražavanja, kojim se divio ljiljanima, žetvi, pticama, vinogradu, a u prvom redu dar sveopće dobrohotnosti, koji je privlačio k Njemu djecu, hrome, gubave, bolesne, grešnike, sve je to Krist imao zahvaljujući svome Božanstvu, ali i zahvaljujući Mariji.

Š t o M a r i j a d u g u j e s v o -
m e S i n u

To joj je kao dobri Sin Krist obilato dao.

Od vječnosti je Bog predvidio stvaranje, ljudski pad i otkupljenje. Od vječnosti je dakle Sin predvidio svoju Majku i ljubio je.

Kad je čovjek nakon krivice primio obećanje Spasitelja, Bog je tada mislio i na Mariju.

Krist želi, da njegova majka bude neokaljana u svom začecu, kako bi već u osvit Otkupljenja bila naviještena sjajna pobjeda nad grijehom.

On želi, da njegova majka bude slo-

bojna od svake zle sklonosti, blistava od svetosti, da je ništa ne odvрати od njezina majčinskog poslanja.

Od trideset i tri godine svoga zemaljskoga života On posvećuje trideset intimnom životu sa svojom majkom.

Na njezinu molbu čini prvo čudo u svom javnom životu na svadbi u Kani.

U času, kada umire, želi, da ona bude uz Njega, kako bi do kraja mogla sudjelovati u djelu Otkupljenja.

S križa povjerava nas njoj, ali i nju nama.

Na nebu hoće, da bude uz Njega svojim djevičanskim tijelom ne čekajući na apoteozu posljednjega dana (blagdan Uznesenja). On ne želi da svoje milosti dijeli sam, nego u zajednici sa svojom majkom, koja tako postaje "posrednica sviju milosti".

Marija nije dakle pridodata Otkupljenju; ona nije ni sa strane ni između Krista i nas; ona je u samom Otkupljenju.

Ako Krist treba da u našem životu igra ulogu - koju ćemo mi kasnije pokazati - Marija ima također svoju ulogu kao Majka neodvojiva od Sina.

B i b l i o g r a f i j a

RANWEZ, P. - *Presence de Marie*. Uvod u Marijansku literaturu (Ed. Lumen Vitae, 1954, 44 str.).

Marijanska dogma:

BECQUE, M. - *Marie Mediatrice* (Casterman, 1950, 63 str.).

BUR, J. - *Meditation mariale* (Desclee De Brouwer, 1955, 204 str.).

MANTEAU-BONAMY, H.-M. - *Maternite divine et Incarnation* (Vrin, 1949, 250 str.).

DILLEN SCHNEIDER, Cl. - *++Marie au service de notre redemption* (Maison Saint-Gerard, Haguenau, Bas-Rhin, 1947).

BERNARD, NICOLAS, etc. - *+La sainte Vierge, figure de l'Eglise* (Editions du Cerf, 1946).

BERNARD, M. - *+Le mystere de Marie* (Desclee De Brouwer, 1933).

GUITTON, J. - *++La Vierge Marie* (Aubier, 1949, 224 str.).

LAURENTIN, R. - *Marie, l'Eglise et le Sacerdoce* (Nouvelles Editions Latines, 1953).

Court traite de theologie mariale (Lethielleux, 1954, 187 str.).

LELOTTE, F. - *La Vierge Marie* (Foyer Notre-Dame, Bruxelles, 1954, 56 str.).

MOELLER, Ch. - *Mentalite moderne et evangelisation, chapitre sur la Vierge Marie* (Lumen Vitae, Bruxelles, 1955).

MORINEAU, P. - *La Sainte Vierge* (Bloud et Gay, B.C.S.R.).

- NEUBERT, E. - Marie dans le dogme (Spes, 1933).
- PLUS, R. - Marie dans notre histoire divine (Toulouse, 1932).
- PINARD DE LA BOULLAYE, H. - Marie, chef d'oeuvre de Dieu (Spes, 1931).
- RAHNER, H. - Marie et l'Eglise (Ed. du Cerf, 1956, 128 str.).
- RIQUET, M. - L'Eglise et la Vierge (Spes, 1954, 222 str.).
- SCHEEBEN, M.J. - La Mere Virginale du Sauveur (Desclee De Brouwer, 1954, 220 str.).
- TERRIEN, J.B. - ++La Mere de Dieu et la Mere des hommes (Lethiellieux, 4 vol.).

Studije o Bl.Djevići, pod vodstvom O. Manóira, S.J. (Beauchesne; 3 volumes, 1951-1954).

La Vierge Marie. Petite Somme mariale (Vitte, Lyon, 1937).

"Les cahiers de la Vierge", (Ed. du Cerf).

Život Bl.Djevice:

- BEAUFAYS, I. - La Madone dans son cadre palestinien (Gembloux, Duculot, 1937).
- BESSON, Mgr. - La sainte Vierge (Geneve, Ed. de l'Echo illustre, 1942).
- BRILLANT, M. - La village de la Vierge (Spes, 1934).
- CHAIGNE, L. - Histoire de Marie (Alsatia, 1946).

- CRISTIANI, L. - La Vierge Marie et les Evangiles. Historijsko-psiho-loška marijanska studija (Lyon, Comite catholique d'apostolat, 1934).
- BASTIN, R. - La Chanson sur la Colline (Lethiellieux, 1946).
- DEBOUT, J. - La Femme aux douze etoiles (Spes, 1937).
- DUHAMELET, G. - Benie entre toutes les femmes (Spes, 1943).
- QUINARD, C. - Vie de la Vierge Marie (Flammarion, 1931).
- NEUBERT, E. - Vie de Marie (Casterman, 1935).
- WILLAM, F.M. - Marie, Mere de Jesus (Casterman, 1954).
- Umjetnost - književnost
- GHEON, H. - Marie, Mere de Dieu (Tisne, 1939).
- HOPPENOT, J. - La sainte Vierge dans la tradition, dans l'art, dans l'ame des saints et dans notre vie (Bruges, Librairie Saint-Charles, 1935).
- JEGLOT, C. - La vie de la Vierge dans l'art (Bloud et Gay, 1927).
- JOLY, E. - La Mere de Dieu dans la Pen-see, l'Art et la Vie (Spes, 1932).
- SOEUR PAUL-EMILE. - Le Renouveau marial dans la litterature francaise depuis Chateaubriand jusqu'a nos jours (Spes, 1939).
- REGAMEY, P. - Les plus beaux textes sur

- la Vierge Marie (La Colombe, Paris, 1942).
- VLOBERG, M. - La Vierge notre mediatrice (Grenoble, Arthaud, 1938). La Vierge et l'enfant dans l'Art français (Grenoble, Arthaud, 2 vol., 1934). La vie de Marie, Mère de Dieu (Bloud et Gay, 1950, 318 str.).
- ZELLER, R. - Florilege de Notre-Dame (Flammarion, 1938).
- Lougange de Notre-Dame, Anthologie de poemes modernes en l'honneur de la sainte Vierge (Bloud et Gay, 1930).
- Rosa mystica. Les poetes de la Vierge du Xe au XXe siecle (Zech, Braine-le-Comte, 1938).

P o g l a v l j e VI.

NOVE PERSPEKTIVE

Krist nije samo dao zadovoljštinu za grijehe ljudi svojom žrtvom. On je došao u svijeti da baci novi kvasac, novi život.

Mi ćemo o tom kasnije govoriti; ali je već sada važno da označimo najizrazitije točke Kristove nauke.

Očito je, da je On naročito htio:

- da nas još više upozna sa vrhom, prema kojoj svijet ide, a to je Bog - Ljubav, Bog-Otac.

- da na zemlji uspostavi kraljevstvo tog očinskog Boga.

- da tom kraljevstvu dade temeljni zakon - zakon ljubavi.

P r e m a O c u

Nijedna se religija osim Kristove nije usudila predstaviti svemogućeg Stvoritelja kao Oca. Ni sami Židovi nisu Boga tako zamišljali; oni su pred njim drhtali kao pred neumoljivim sucem i bojali su se čak izgovoriti njegovo ime.

Trebalo je, da nas Krist, utjelovljena božanska osoba, s Njime upozna u tom svijetlu, kako bismo se usudili pristupiti mu. To je glavni predmet njegova naučavanja, i On će na kraju svoga živo-

ta moći reći: "Oče, proslavio sam tvoje ime; ispunio sam poslanje, koje si mi povjerio... Objavio sam tvoje Ime ljudima" (Iv. XVII,4,6).

Jedinu molitvu, koju nas uči, Krist želi, da upravljamo Ocu: "Oče naš, koji jesi na nebesima...", želi, da molimo, neka se sveti Njegovo ime, neka dođe Njegovo kraljevstvo.

"Kad želiš moliti, uđi u svoju sobu i moli svojega Oca" (Mat.VI,6). "Otac vaš zna, što vam treba" (Mat.VI,8). "Ako oprostite ljudima njihove uvrede, oprostit će i vama vaše nebeski Otac" (Mat.VI,14)... "Gledajte ptice na nebu... Vaš Otac nebeski ih hrani" (Mat.VI,26). "Budite savršeni, kao što je savršen vaš nebeski Otac" (Mat.V,48)... "Neka vaše svijetlo svijetli pred ljudima, da videći vašu dobra djela slave Oca, koji je na nebesima" (Mat.V,16)... Nakon uskrsnuća On je zapovijedio Magdalenici: "Idi k mojoj braći i kaži im: uzlazim k Ocu svojemu i Ocu vašemu" (Iv.XX,17).

Istina, Krist želi, da si sakupi učenike: "Onaj, tko želi biti moj učenik, neka se odreče sebe...", ali zato, da ih povede k Bogu: "Ja sam put... Nitko ne ide k Ocu nego po meni" (Iv. XIV,6)... "Oče, reći će on prije muke, došao je čas, proslavi Sina svojega... da svima, koje si mu povjerio, dadne život vječni: da spo-

znaju Tebe, jedinoga pravoga Boga, i Onoga, koga si poslao, Isusa Krista" (Iv.XVII,1-3).

To je jedan od bitnih vidova Kristova poslanja: Bog je Otac; On je dobrotu, milosrđe. Nije moguće biti Kristov učenik, a da čovjek prema Bogu ne zauzme stav sina prema ocu.

O č i n s k o k r a l j e v s t v o B o ž j e

Navještavajući očinstvo Božje, Krist se neprestano vraća na misao, da je došao uspostaviti među ljudima kraljevstvo toga Oca.

Ljudima iz Kafarnauma na primjer, koji ga mole, da dođe k njima, on odgovara: "I drugim gradovima moram navijestiti radosnu vijest o kraljevstvu Božjem, jer sam za to poslan (Luka, IV,43).

O tom kraljevstvu očinskoga Boga Krist je dao nekoliko karakteristika:

-To kraljevstvo počinje dolaskom Kristovim na zemlju.

Ivan je Krstitelj naviještajući Mesiju preporučivao: "Obratite se, jer je blizu kraljevstvo nebesko" (Mat.III, 2).

Krist će reći: "Kraljevstvo Božje je među vama" (Lk.XVII,20).

-To kraljevstvo počinje od Krista, po njemu, s njime i u njemu.

"Kraljevstvo je nebesko kao kralj, koji načini svadbu Sinu svojemu... Sluge iziđoše na putove i dovedoše sve, koje nađoše..." (Mt.XXII).

Dovoljno je prihvatiti poziv Kristov; no treba biti spreman sve žrtvovati, da se uđe u to kraljevstvo: "Kraljevstvo je nebesko slično blagu sakrivenom u polju; neki čovjek našavši ga... ode da proda sve imanje svoje i kupi to polje" (Mat.XIII, 44).

- Razvitku toga kraljevstva neprestano će se protiviti, i zli će tu biti pomiješani s dobrima.

"Kraljevstvo je nebesko kao čovjek, koji posija dobro sjeme na njivi svojoj. Ali dok je sve spavalo, dođe njegov neprijatelj i posija kukolj po pšenici" (Mat. XIII, 24).

Tek kasnije će dobri biti odvojeni od zlih: "Ne čupajte kukolja, da ne biste sabirući kukolj počupali zajedno s njime pšenicu. Ostavite sve tako zajedno do žetve, a tada ću ja reći žetecima: Saberite najprije kukolj i povežite ga u snoplje, da se sažee; a pšenicu sakupite u moju žitnicu" (Mat.XIII, 29-30).

- To je kraljevstvo u ovom svijetu, na ovoj zemlji, ali nije od ovoga svijeta.

"Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta" (Iv.XVIII, 36)... "Oče, oni, koje si mi povjerio, na ovom su svijetu. (Ali) oni ni jesu od svijeta, kao što ni ja nisam od svijeta" (Iv.XVII, 11-19).

Ono će biti kao kvasac u tijestu, da ga podigne i preobrazi, ali ne će biti od samoga tijesta: "Kraljevstvo je nebesko kao kvasac, što ga uze žena i pomiješa u tri mjere brašna, dok sve ne uskisnu" (Mat. XIII, 33).

- To je kraljevstvo prije svega unutarnje, nevidljivo.

Mi ćemo to kasnije točnije odrediti: ono se uspostavlja i širi u dušama: "K onomu, koji čini volju Oca mogega, moj Otac i ja ćemo doći i u njemu se nastaniti" (Iv.XIV, 23).

Jedan isti život, život milosti, po-teći će iz Krista u duše uspostavivši kontakt između Stvoritelja i njegova stvo-renja, između Oca i djece njegova posinaš-tva: "Ja u njima i Ti u meni, Oče" (Iv. XVII, 23).

Tako će duše živjeti "u zajednici s Ocem i Sinom" (I Iv, 1, 3) u Duhu, i tako će se uspostaviti kraljevstvo, velika o-bitelj, "skupština", crkva (ecclesia = skupština), kojoj će jedan zajednički ži-vot - milost - dati koheziju, jedinstvo, dinamiku.

Ta će "ecclesia" biti katolička, t.j. sveopća, obuhvatit će svakoga ne isklju-čujući nikoga, jer je sve stvorenje dje-lo Očevo i vraća se k Ocu.

- Ali to će kraljevstvo imati vidljivi organizaciju, kako bi moglo podržati

i olakšati razvijanje unutarnjeg kraljevstva.

Krist tomu kraljevstvu daje postepeno osnovne konture:

Odabire si vidljive predstavnike, apostole, i povjerava im zadatak da propovijedaju ("Idite, naučavajte sve narode"), da upravljaju ("Tko vas sluša, mene sluša"), da posvećuju ("Krstite... Ono što ja činim, činite na moj spomen").

Daje im vidljivoga i jedinoga glavaru, u osobi Petra i njegovih nasljednika: "Ti si Petar, i na toj stijeni sagradit ću crkvu svoju"... Dat ću ti ključeve kraljevstva nebeskoga, i što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebu" (Mat. XVI, 18-19).

Krist obećaje, da će tu vidljivu organizaciju, u kojoj će on ostati nevidljiv ("Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta"), oživjeti Duhom, svijetlom, silom i ljubavlju, istim Duhom, koji je upravljao stvaranjem svijeta i utjelovljenjem, tim dvama djelima ljubavi.

Ova organizacija mora nadomjestiti okvir židovske religije, koji je također vidljiv, ali koji je postao nepodesan da prihvati novu nauku. ("Ne stavlja se mlađo vino u stare mješine", reći će Krist).

- Konačno, to će kraljevstvo imati svoj svršetak na nebu, kad će ga Krist po svom drugom dolasku predati Ocu.

"Žetva je svršetak svijeta" (Mat.,

XII, 39)... Tada će Krist "doći u svojoj slavi i rastaviti jedne od drugih, kao što pastir rastavlja ovce od jaraca.... Jednima će reći: Dodite blagoslovljeni Oca mogega, drugima: Odlazite daleko od mene, prokleti, u oganj vječni" (Mat. XXV, 31-41).

A sv. Pavao dodaje: "Onda će biti svršetak, kad Krist preda kraljevstvo Ocu... A kada mu sve bude pokoreno, tada će sam Sin odati čast Onome, koji mu je sve pokorio" (I. Kor. XV, 24, 28)... I tada će "pravednici sjati kao sunce u kraljevstvu Oca svojega" (Mat. XIII, 43).

O s n o v n i z a k o n K r a l j e v s t v a

Budući da su svi pozvani da postanu djeca Božja u tom kraljevstvu, svi se ljudi između sebe moraju ponašati kao braća: "Svi ste vi braća, reći će Krist; vi imate samo jednoga Oca, koji je na nebu" (Mat. XXIII).

Već je zakon Mojsijev nalagao: "Ljubite bližnjega svoga kao samoga sebe" (Lev. XIX, 18).

Ali se taj zakon tako malo obdržavao, da će Krist moći reći: "Dajem vam novi zakon: da se ljubite međusobno, kao što sam vas ja ljubio" (Iv. XV, 12).

U kraljevstvu, koje je Krist ustanovio, vladat će dvostruki zakon ljubavi - može se reći: jedini zakon - nad odno-

sina ljudi između sebe i ljudi prema Bogu: "Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom. Ovo je prva i najveća zapovijed... A druga je ovoj jednaka: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe" (Mat. XXII, 37, 39).

Krist proteže dobrobit ovoga zakona na sve ljude, pa bili oni i neprijatelji: "Ljubite svoje neprijatelje, činite dobro onima, koji vas mrže... da doista budete djeca vašega Oca, koji je na nebesima, koji pušta, da sunce njegovo izlazi nad dobre i nad zle, i daje kišu pravednima i nepravednima" (Mat. V, 43-45).

Krist će nam dati primjer, zauzimajući se za grešnike, da bi ih spasio, i opraštajući svojim krvnicima.

Istina, treba uspostaviti neki red u osjećajima ljubavi; ali zakon ljubavi prema Bogu i bližnjemu mora biti značajka, po kojoj se raspoznaju članovi kraljevstva: "Tako će svijet spoznati, da ste moji učenici"... "Nema više razlike između Židova i pogana, jer je ista Krist Gospodin sviju" (Rom. X, 12).

Već gotovo stogodišnjak, sv. Ivar ne će prestati da ponavlja svojim učenicima: "Ljubite jedan drugoga... To je zapovijed Gospodina. Zadovoljite se time, da je ispunjate" (1).

(1) Ljubiti bližnjega znači prije svega priznati i poštivati njegova neotu-

Z a k l j u č a k

I eto, doista nakon odlaska vidljivo-ga Krista svijet je svjedok najkorjeniti-je revolucije; uspostavlja se nova, solidna institucija usprkos mnogobrojnih pogrda na njezin račun, usprkos zahtjeva njezine nauke; ta institucija sjaji posvuda i ostaje isto tako živa kao prije dvadeset stoljeća, jer je oživljava Duh Božji: ta ustanova je Crkva katolička.

Crkva ima devetnaest vjekova; a reklo bi se, da joj je devetnaest godina. (Mgr. d'Hulst).

Po Kristu je uspostavljena nova stvarnost, vidljiva i nevidljiva, u svijetu, a da nije od svijeta. Ovu nam stvarnost valja sada pobliže proučiti, vidjeti je na djelu, upoznati njezinu brigu za ljude i za sve, što je u službi čovječanstva.

diva prava; to znači izvršavati prema nje-mu dužnosti pravde, prije nego se posluži-mo onim, što se obično zove "ljubav prema bližnjemu", "milosrđe". Na taj ćemo se predmet vratiti, kad budemo govorili o podjeli materijalnih dobara.

Bibliografija

- ALLARD, P. - Meditations sur la charite (Ed. Ouvrieres, 1946).
GUERRY, E. - Vers le Pere. Meditations. (Desclee De Brouwer, 1936).
MAZIOUX, A. - Dans le champ du Pere (St. Etienne, chez l'auteur et J.O.C., 1949, VII. izdanje).
Saint Francois de SALES. - Traite de l'amour de Dieu (Bonne Presse, 1925, 2 vol.).
ROCHEFORT, R. - Dans le royaume du Pere (Plon, 1946).
QUENARD, G. - L'evangile du Royaume de Dieu (Bonne Presse, 1935).
LETOUSEY. - L'Evangile, regle de vie (Desclee De Brouwer, 1935).
RIGAU, M. - Les appels du Fils eternel (Spes, 1946).
O Crkvi - vidi bibliografiju slijedećih pogavlja.
-

NASTAVAK KRISTOVA ZEMALJSKOG ŽIVOTA

Poglavlje I.

NEVIDLJIVA STVARNOST CRKVE

"Ako zrno pšenično ne padne na zemlju i ne umre, ostaje za se samo, ali ako umre, donosi mnogo roda" (Iv. XII, 24).

Zrno umire i ponovo oživljuje, da preda život klasu.

Tako je i Krist umro i uskrsnuo, da živi u nama.

Krist će odsada božanski život, koji posjeduje u punini, proširiti po svijetu predajući ga dušama dobre volje.

Odsada će na zemlji proklijati klas, koji će razviti život sakriven u zrnu i nabubriti svim bogatstvom Kristovim.

Tako će se ostvariti riječi: "Ja sam Život... Ja sam došao, da ljudi imaju život u većem obilju".

Božanski život Kristov, raširen sada po zemlji, koji nastaje i utjelovljuje se ponovo u onima, koji ga prihvaćaju, to je osnovna istina, iz koje će poteći čudesno bogatstvo katolicizma.

Rezultat ove goleme novosti, koju predstavlja pojava kršćanstva, nije bio samo blistanje svjetlosti; Krist, po nauci Crkve katoličke, nije do-

nio ljudima samo istine, on im je donio život. (Georges Goyau, Le Catholicisme, p. 51).

Kako da razumijemo Kristove izjave, ako ne mislimo na nastavak njegova života među nama: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta"... "K onomu, koji čini volju Oca mogega, doći ćemo moj Otac i ja i nastaniti se u njega" (Iv. XIV, 23). "Ostanite u meni, i ja ću u vama... Ne ću vas ostaviti sirote; doći ću k vama. Još malo, i svijet me ne će vidjeti; a vi ćete me vidjeti, jer ja živim, a i vi ćete živjeti. U onaj ćete dan spoznati, da sam ja u Ocu, i vi u meni, i ja u vama" (Iv. XIV, 18-20)... "Ja sam čokot, a vi loze..."

M i l o s t

Milost je upravo božanski život, koji se izljuje iz ljudske naravi Kristove, u kojoj se savršeno utjelovio, i širi se među ljudima. To je utjelovljenje - uklapanje božanskoga u ljudsko - koje se nastavlja.

Milost je čudesna struja života, koja se dolazeći od Boga po Kristu vraća Bogu odnoseći sa sobom našu egzistenciju, naša djela, naše nevolje, ako se mi ne usprotivimo njezinoj osvajačkoj sili.

Taj božanski život mi ne uzimamo kao kaput na tijelo; taj je život unutarnji; on nas prožima, kao što sok prožima

stablo i sve njegove žive dijelove. On nas prožima, kao što duša prožima tijelo, tako da svako naše djelo odsada nije samo ljudsko, nego ljudsko i božansko; i prema tome po tom životu nužno stječemo vječnu vrijednost.

Ono, što djeluje u našim dobrim činima, to nismo ni mi sami ni sama milost, nego mi i milost s nama. Kada je djelo učinjeno, ono ima božansku vrijednost zbog milosti; ono je naše zbog našega djelovanja; ono je jedno, budući da je milost utjelovljenja ujedinjenje božanskog sa čovječanskim. Mi dakle činimo božanska djela dostojna vječnih nagrada. (E. Mersch, *Mořale et Corps mystique*, p. 60).

Ovaj talas života oplakuje sve duše; nijedna ne izmiče njegovu djelovanju; trgovac iza svoje tezge i svaka njegova mušterija; i onaj, koji tamo prijeke popravlja krov; strojovođa, koji upravlja teškom mašinom; svaki prolaznik na našim ulicama, svatko je potican milošću.

Ako jedna duša odbije milost, ona je pokušava uzdrmati poput vala, koji bez prestanka udara o nasip luke. Naprotiv, svaku dušu, koja ne pravi zapreke djelovanju milosti, ona osvaja, podiže, stavlja u nadnaravni red i vuče je k Bogu.

Mi dakle nismo na zemlji "izolirani" idući naporno prema dalekomu Bogu; ne,

Bog je u našoj sredini. Na nama je, da ga spoznamo, prihvatimo i ljubimo.

Bog se ne poistovjetuje sa svojim stvorenjem. To bi bilo panteističko stanište. Ali kao što željezo, sačuvavši svoju narav, biva preobraženo, kada se stavi u vatru, tako i naš život ulazi u Božji sjaj, koji ga pobožanstvenjuje.

Djelovanje Boga, koji stanuje u našoj duši po milosti, tako je snažno, da na koncu prelazi granice ljudskoga djelovanja. To izražava sv. Pavao snažnim riječima hoteći u svom djelovanju dati prvenstvo milosti: "Ne živim više ja, nego Krist živi u meni." Tko bi mogao biti više uvjeren o nastavku Kristova zemaljskog života?

Po svom ishodištu milost jednoga čovjeka ne razlikuje se od milosti drugoga, jer je milost sam život Božji, u koliko on može da bude predan ljudima.

Što je dakle čudno, ako taj božanski život među svima, koji ga prihvaćaju, uspostavlja najintimnije veze, novu obiteljsku zajednicu, Crkvu.

U toj porodici cirkulira ista krv: milost, koja nam daje božansko podrijetlo, po kojoj postajemo sudionici božanske naravi. Razne ljudske rase nestaju, da dadnu mjesta onoj jedinoj zajednici, koja vrijedi u očima Božjim: zajednici djece Božje.

U toj obitelji Bog je Otac: On da-

je život svom jedinom Sinu, našem Gospodinu, a po njemu i u njemu djeci posinjenja, ljudima. Mi dakle postajemo sinovi Božji, braća Kristova, braća jedni drugima, subaštinci Kraljevstva, kao što čitamo u posljednjem misnom evanđelju: "Svima, koji ga primiše, Krist dade vlast da postanu djeca Božja" (prolog Ivanova evanđelja).

U toj zajednici, u toj Crkvi uspostavljaju se životne izmjene među onima, koji su sveti, t.j. koji su u stanju milosti, bilo da su oni na nebu (pobjedonosna Crkva), bilo u čistilištu (trpeć Crkva), bilo na zemlji (vojujuća Crkva). Među njihovim dušama postoji uska suradnja, bratsko uzajamno pomaganje na duhovnom području, a to mi zovemo zajednicom svetih, "općinstvom svetih".

Crkva, to je Krist, koji se neprestano utjelovljuje u svijetu, uklopljen u svijet, ali neovisan o njemu.

(Abbe Joly, La Route, janv. 1939).

Crkva, to je Isus Krist, koji se rasprostire i predaje; to je Isus Krist čitav; to je Isus Krist u svojoj svojoj punini. (Bossuet).

Crkva je čovječanstvo organizirano u Bogu po Kristu. - Otada u svijetu postoji sinteza božanskog i čovječanskog, koju je izvršio Krist po utjelovljenju, koje se u nama ra-

stavlja po neprestanom društvenom utjelovljenju - Crkvi.

(Sertillanges, Catechisme des Incroyants).

Kad se ne bih tu osjećao kao u-ljez, rado bih boravio u crkvama: mirisi, glazba, cvijeće, prozori! I osjećaj, da nisi nikad sam: vjekovi povijesti, općinstvo svetih, neprestano natjecanje, koje jača.

(G.Duhamel, Journal de Salavin, str. 95).

M i s t i č n o t i j e l o K r i - s t o v o

Prema tome, kako sjajna i plodna izgleda u tom svijetlu Krista, koji nastavlja među nama svoj život, nauka, koja na sebe svraća sve veću pozornost obrazovanih kršćana, a koju je Sveti Otac po-bliže izložio u jednoj svojoj Enciklici: nauka o mističnom Tijelu Kristovu, po kojoj mi vjerujemo, da na tajanstveni način kroz vjekove nastavlja svoj boravak među nama Onaj, koji je htio ostati s nama do konca svijeta isto tako živ i djelotvoran, kao što je bio nekada na palestinskim putovima.

Skup Kristovih učenika se zaista može nazvati tijelom, kojim se izrazom obično označuju i drugi neki skupovi i zajednice. A kako Krist na tajanstveni način živi u svojim učenicima, ta zajednica sačinjava posve prirodno tajanstveno

tijelo Kristovo. Prema tome se govori o kršćanima kao o udovima mističnoga Tijela Kristova, kojima je dužnost, da se međusobno pomažu kao i udovi istoga tijela.

Iz toga jasno vidimo smisao riječi sv.Pavla:

"Kao što je tijelo jedno i ima mnoge udove, a svi udovi, premda su mnogi, čine samo jedno tijelo, tako i Krist. Jer svi smo doista kršteni u jednom Duhu za jedno tijelo, bili Židovi ili Grci ili robovi ili slobodni, i svi smo napojeni jednim Duhom. Isto tako tijelo nije jedan ud, nego više njih... Vi ste tijelo Kristovo i pojedini udovi." (I.Kor. XII,12-27).

Nije li ta istina potresla sv.Pavla, kada mu se, dok je išao u Damask, da progoni zajednicu kršćana, ukazao Krist i rekao mu: "Zašto me progoniš?" Krista je dakle Pavao trebao pogoditi podižući ruku na njegove učenike; Krista je progonio progoneći kršćane.

Č o k o t

Hoteći nas poučiti, kako poslije Uzašašća ostaje među nama, naš se Gospodin poslužio usporedbom, koja je možda još sugestivnija od Pavlove, kad je rekao: "Ja sam trs, a vi ste loze."

Ne predstavlja li trs cijelu bilj-

ku: deblo i grane, čokot i lozu? Krist nije rekao: "Ja sam deblo", nego "čitava biljka, i loza. Ja sam čitav trs". Kršćani su dakle bitni dio čitavoga Krista.

Usporedba s trsom bogata je poukom:

kao što je trs posađen, da dadne lozu, da u njoj izrazi svoj život, tako je i Krist došao među nas samo, da nam preda svoj božanski život;

kao što bi bez loze trs bio u najboljem slučaju samo nepotpuna i neplodna biljka, tako i Krist bez nas ne bi mogao očitovati i ostvariti otkupljenje, koje je zaslužio svojom smrću. Kršćani su bitni dio Krista;

kao što je jedan sok u čokotu i u lozi, tako je i jedan božanski život u Kristu i u kršćanima;

kao što trs daje jedinstvo granama, tako ga i Krist daje dušama, koje žive njegovim životom;

kao što loza ne može dati ploda, ako je odvojena od čokota, tako i kod kršćanina samo ona djela vrijede za vječnost, koja su učinjena u stanju milosti.

Baš u onom času, kada se odvaja od grane, koja ga nosi i koja mu daje smisao života, u času, kada oslobođen pleše ponesen vihorom, u tom času, kada je list samo list, zovemo ga mrtvim, suhim listom.

(P. Charles, La priere de toutes les heures, I, XX).

Z a k l j u č a k

Krist živi i dalje; kršćani su dio Krista; njegov život se nastavlja u njima; on je došao samo radi njih i želi da po njima dađe plodove svetosti: to je osnovna nauka, koju ispovijeda katolicizam.

Kršćanstvo nije nešto završeno: ono je u prvom redu nešto, što raste, što se stvara. Ono raste i stvara se, jer potpuni i mistični Krist raste i stvara se. Kršćanstvo je razvitak Kristova čovječanstva u vremenu. Uvijek, u sva vremena i na svakom mjestu Bog je i čovjek, glava se mističnoga Tijela utjelovljuje u novim udovima. To mistično tijelo raste i upotpunjuje se, dok ne postigne svoju puninu.

(K. Adam, Jesus le Christ, str. 23).

Katolicizam se korjenito razlikuje od ostalih religija, od kojih se nijedna nikad nije usudila tvrditi, da njezin osnivač nastavlja živjeti, tajanstveno, ali stvarno, među svojim učenicima, ne samo svojim utjecajem, svojim religioznim idejama i moralnim propisima, nego dajući im, da učestvuju u njegovu vlastitu životu.

Taj je nastavak zemaljskog Kristovog života jedino zadovoljavajuće objašnjenje jedinstva, plodnosti, dinamike, mladosti i vječnosti, čime se odlikuje ona, koja propovijeda tu istinu: Crkva katolička.

Bibliografija

- S.S. PIE XII. - Lettre encyclique sur le Corps mystique de Jesus-Christ et notre union en lui (Bonne Presse, 1945).
- GASQUE, G. - Corps mystique, vie chretienne (Bloud et Gay, 1938).
- GOOSSENS, W. - L'Eglise, corps du Christ d'apres saint Paul (Gabalda, 1949; 112 str.).
- HASSEVEIT, R. - Le Mystere de l'Eglise (Editions de l'Ecole, 1953).
- JOURNET, Ch. - ++L'Eglise du Verbe incarne. Essai de theologie speculative (Desclee De Brouwer, 1942).
- LECLERCQ, J. - +La vie du Christ dans son Eglise (Editions du Cerf, 1945).
- LIPPERT, P. - +L'Eglise du Christ (Vitte, 1933).
- DE LUBAC, H. - ++Catholicisme (Ed. du Cerf, 1938). Meditation sur l'Eglise (Aubier, 1953, 288 str.).
- MAIRE, E. - Le Christ total (Tequi, 1932).
- MARIE-EUGENE DE L'ENFANT-JEUS. - Je suis fille de l'Eglise (Tarascon, Ed. du Carmel, 1950; 582 str.).
- MASSART, H. - La Maison. Reflexions sur l'Eglise (Bruxelles, A.C.F., 1944).
- MERSCH, E. - ++Le Corps mystique du Christ (Desclee De Brouwer, 1936, 2 vol.). ++La theologie du Corps mystique (Desclee De Brouwer, 1944, 2 vol.). ++Morale et Corps mystique (Desclee de Brouwer, 1937).
- MOELLER, Ch. - Mentalite moderne et evange-

- lisation. (Lumen Vitae, Bruxelles, 1955).
- DE MONTCHEUIL, Y. - Aspects de l'Eglise (Editions du Cerf, 1949).
- MURAT, E. - +Le Corps mystique du Christ. (1934, 2 vol.).
- PERRIN, J.M. - L'Eglise dans ma vie (Paris, La Colombe, 1951; 126 str.).
- RONDET, H. - +Problemes pour la reflexion chretienne (Spes, 1946, 222 str.). Un seul corps, un seul Esprit (Mappus, Le Puy, 1954, 184 str.).
- SCHEEBEN, M.J. - +Les merveilles de la grace divine (Desclee De Brouwer, 1940).
- SUHARD, Cardinal. - Essor ou declin de l'Eglise (Editions du Vitrail, 1947).
- VALENTIN-BRETON. - La communion de saints (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- (Vidi takoder bibliografiju na kraju II. poglavlja!)

P o g l a v l j e II.

VIDLJIVI ASPEKT CRKVE

Iako je misija Kristova bila duhovnoga reda, ona je ostvarena ljudskim ustima i konkretnim činima. Koje čudo onda, ako je Kristu bilo stalo do toga, da ta misija povjerena Crkvi bude odsada produžena u vidljivom okviru?

Mi smo rekli, da je Krist doista dao taj vidljivi okvir svojoj Crkvi. Valja nam pobliže razmotriti njezinu misiju i organizaciju.

Krist je od svoga Oca primio trostruku misiju:

- misiju da naučava ljude potpuno rješenje problema života.

U tu im je svrhu objavio cjeloviti plan Božji.

On je bio pravi Naučitelj, koji je govorio kao nitko dotada.

- misiju da posvećuje duše, t.j. da ih učini svetima i ugodnima Bogu.

U tu je svrhu prikazao Bogu u njihovom ime jedinu, neizmjernu žrtvu svoga tijela i krvi; po žrtvi je pružio ljudima mogućnost, da se vrate u milost Božju i da ponovo učestvuju u božanskom životu.

On je bio Svećenik u pravom smislu riječi, t.j. savršeni posrednik između Boga i ljudi.

- misiju da upravlja ljude prema Bogu dajući im praktična pravila života i vršeći nad njima vlast, koju je primio od svoga Oca.

On je bio pravi Pastir, koji vodi čovječanstvo k Bogu.

Ovu je trostruku misiju Krist povjerio svojoj Crkvi i, u izvjesnoj mjeri, svima, koji ga slijede: "Kao što je Otac poslao mene, i ja šaljem vas" (Iv. XX, 21).

Ona dakle nije povjerena samo upravljačima Crkve, kako ljudi obično misle. I svjetovnjaci sami, koji su u Crkvi i od Crkve, primili su misiju od Krista; oni na izvjesni način učestvuju u toj trostrukoj misiji; oni tu imaju da odigraju važnu ulogu, kako ćemo to doskora vidjeti.

A. MISEJA UPRAVLJA ČOVJEČANSTVA PREMA BOGU

P o t r e b a a u t o r i t e t a

Da bi u nekom društvu vladao red, potrebna je vlast, koja bdije nad ostvarivanjem utvrđenoga programa, daje skupini jedinstvo, upravlja djelatnost pojedinaca prema dobru zajednice, nalaže im čine, koji su potrebni ili korisni skupini, a zabranjuje im svaku inicijativu, pa bila ona i po sebi dobra, koja bi škodila cjelini.

Hoteći osnovati vidljivo društvo Krist je morao okupiti svoje učenike oko vidljivih poglavara.

Jednomu od njih povjerio je punu jurisdikciju nad čitavom Crkvom: "Ti si Petar, i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu, i vrata paklena ne će je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga i što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima" (Mat.XVI,18-19).

Poslije Uskrsnuća potvrdio je svečano punomoć, koju je dao Petru: primivši njegovo triput ponovljeno priznanje ljubavi rekao mu je: "Paši jaganjce moje. Pa si ovce moje" (Iv.XXI,17), t.j.upravljaj čitavim stadom vjernika.

Budući da je to vidljivo društvo moralo trajati vjekovima, očito je, da je Krist morao dati istu vlast zakonitim nasljednicima Petra i apostola.

Crkva je dakle po Kristovoj volji monarhički uređeno društvo, t.j. ona se pokorava jednoj glavi; ona ima "hijerarhiju", t.j. posvećenu vlast, koju predstavljaju Petar i apostoli, i koja ima zadatak da vodi neizmjereno mnoštvo učenika pravim putem prema vječnosti.

Prema tome imamo u Crkvi:

1. Nasljednika sv.Petra: papu.
2. Nasljednike apostola: biskupe.
3. Nasljednike učenika: ostale udove tijela, svećenike i vjernike.

Papa i biskupi posjeduju vlast, koja dolazi direktno od Boga; zato kažemo, da oni imaju vlast božanskoga prava; jedino su oni pastiri stada.

Pape i biskupi mogu prenijeti neka od svojih prava na učenike; ona pripadaju t.zv. crkvenom pravu, koje proistječe iz crkvene vlasti. Takva je na pr.vlast jurisdikcije, koju primaju svećenici.

P a p a

Riječ "papa" dolazi od grčke riječi "pappas", što znači otac; riječ papa ili Sveti Otac je najpodjednija da označi glavu Crkve. Njegova vlast doista mora biti potpuno očinska kao i vlast Božja; on je "zajednički otac vjernika".

On ima svoju vlast, da služi učenicima Kristovim; zato i potpisuje svoje službene dokumente: servus servorum, "sluga slugu Božjih". Nije li Krist rekao: "Došao sam, da služim, a ne da budem služen"?

Papa se zove i "vikar" (namjesnik) Isusa Krista, vrhovni Pastir, vidljiva glava Crkve (Krist ostaje nevidljiva), "vrhovni svećenik".

U upravi Crkve papa vrši neposredno vlast nad svim biskupima i vjernicima zajedno i nad svakim napose. Ta vlast traje doživotno.

Da mu pomognu u rješavanju važnih
F.Lelotte, Rješenje problema života 7

pitanja, on izabire suradnike i savjetnike, koji stanuju u Rimu ili izvan njega.

Skup kardinala sačinjava Sveti Kolegij, neku vrst velikog vijeća, s kojim se papa savjetuje u tzv. konzistorijalnim sastancima. Kardinali imaju zadatak da izaberu s dvije trećine glasova papina nasljednika na tajnom zasjedanju, konklavu. Potpuni sveti kolegij broji 70 kardinala.

Papa ima oko sebe izvjestan broj "ministarstava" ili "rimskih kongregacija", koje su sastavljene od najmanje 3 kardinala, koji opet imaju svoje savjetnike i stručnjake.

Papa sakuplja katkada sve biskupe svijeta na plenarni zbor, koji se zove ekumenski sabor (ekumenski=sveopći), da s njima definira neke vjerske istine; na to ćemo se kasnije vratiti.

Skup disciplinskih zakona Crkve sačinjava kanonsko pravo. Svaki mjesec izlazi službeni savjetnik Crkve "Acta Apostolicae Sedis", gdje se objavljuju novi zakoni, tumačenja već postojećih zakona, papina pisma ili dekreti rimskih kongregacija.

Papa je istodobno rimski biskup. Vrhovnoj glavi cjelokupne Crkve pripada i suverenitet nad teritorijem; to je Vatikanska država; po tom je papa neovisan o zemaljskim vlastima.

Kod država, koje s papom imaju di-

plomatske odnose, predstavlja ga apostolski nuncij.

B i s k u p i

Biskupi, nasljednici apostola, primaju od pape duhovno upravljanje nad određenim dijelom Crkve, koji se zove dijeceza (biskupija).

Više dijeceza istoga kraja tvori crkvenu provinciju; biskup, koji njome upravlja, zove se nadbiskup.

Naslov primasa je počasna titula, koju dobiva biskup, prvi po dostojanstvu u nekoj zemlji.

Svaku biskupu pomažu generalni vikari i kaptol, vijeće, koje sačinjava izvjesni broj kanonika.

S v e ć e n i c i

Biskupu pomažu u njegovoj službi:

- svećenici dijecezanskoga klera.

Jedni (župnici i kapelani) vrše duhovnu službu na određenom dijelu biskupije, koji se zove župa; drugi poučavaju u biskupskim zavodima i učilištima (koji su direktno ovisni o biskupu), upravljaju raznim poslovima ili se brinu za duhovno dobro ustanova, kao što su samostani, bolnice, vojska i t.d.

Više župa sačinjava dekanat.

- članovi različitih crkvenih formacija (redova ili kongregacija), koje su uspostavljene u dijecezi. Ti se članovi zovu redovnici ili redovnice; svećenici redovnici sačinjavaju regularni kler.

Neke od tih formacija zavisne su direktno od biskupa (dijecezanske kongregacije). Ostale, koje odgovaraju općenim potrebama, ovise direktno o papi, ali u izvjesnim točkama podložne biskupskoj jurisdikciji.

V j e r n i c i

Ostali se članovi Crkve zovu vjernici; oni se doista moraju odlikovati svojom vjernošću hijerarhiji. Oni se dakle ne zadovoljavaju time, da prihvaćaju vjeru, koja im se naučava; oni se moraju pokoravati praktičnim direktivama svake vlasti, koja je u Crkvi zakonito uspostavljena, kako se to zahtijeva od članova svakog dobro organiziranog društva.

Svaki kršteni čovjek, koji svijesno odbija da prizna vrhovnu vlast Pape, jest shizmatik; ako usto niječe neku točku nauke Crkve, on je heretik.

Istina, mnogo duša, ispravnih, iskrenih i vjernih uputama svoje savjesti, koje ne znaju za pravu Kristovu nauku, ne pripada javno katoličkoj Crkvi ili se čak kao žrtve raznih predrasuda njoj protiviti. Crkva materinski naučava, da nije moguće, da bi Bog takve duše napustio i

lišio ih svoje milosti; stoga smatra, da joj one pripadaju de iure, iako je de facto ne poznaju ili čak napadaju.

I vjernicima lajicima može biti povjereno učestvovanje u misiji da vode čovječanstvo k Bogu, u misiji, koja je u prvom redu povjerena papi i biskupima.

To se osobito odnosi na roditelje s obzirom na njihovu djecu, na učitelje s obzirom na njihove učenike.

B. MISIJA NAUČAVANJA ČOVJEČANSTVA

Vidljivoj Crkvi, koja je tako organizirana, povjereno je prije svega, da prenese svakom pokoljenju, dakle i našoj generaciji, našem suvremenom svijetu, svim narodima zemlje istine, koje je Krist objavio (vjerske dogme), i sredstva, preko kojih se dolazi k Bogu (pravila morala); ona se nadovezuje na Krista u svom naučavanju.

K o m u j e p o v j e r e n a t a
m i s i j a ?

Svi članovi Crkve imaju zadatak da naviještaju Evanđelje. Svaki mora obznaiti Krista i njegovu poruku barem svojim primjerom; svaki mora biti učenik, pristaša, svjedok, širitelj Krista; u protivnom on je izdajica svoje stvari.

Krist je u tom jasan: "Tko dadne

svjedočanstvo za mene pred ljudima, priznat ću i ja njega pred svojim nebeskim Ocem"... "Što sam vam govorio nasamo, propovijedajte na krovovima."

Međutim svaki kršćanin nije nadležan da naučava sa sigurnošću. Stoga je lako razumljivo, da je Krist naročito tu misiju naučavanja povjerio svojim apostolima i njihovim nasljednicima. U prvom redu njima je on rekao: Idite i naučavajte sve narode!; formalno im je obećao, da će u tome biti s njima; "Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt. XXVIII, 20), i da će im poslati svojega Duha: "On će vas podsjetiti na sve, što sam vam govorio" (Iv. XIV, 26).

Prema tome papa i biskupi imaju prvenstveno dužnost da naučavaju; oni tvoje naučavajuću Crkvu. Svećenici i vjernici, koji također imaju svoju ulogu u prenošenju istine predstavljaju učeću Crkvu; svećenici su po biskupima ovlašteni da poučavaju vjernike.

Papa posjeduje puninu propovjedničke vlasti; on može učiti cjelokupnu Crkvu. Isto vrijedi i za biskupe kao cjelinu u zajednici s papom.

Svaki biskup ispunja taj zadatak individualno u okviru svoje dijeceze.

Š t o m o r a C r k v a n a u č a -
v a t i ?

Krist je objavio svojim apostolima

sve, što ljudi moraju znati: Objava je dakle zaključena.

Krist je, kao što smo rekli, objavio svoju nauku usmeno; on nije ništa napisao. Poslije njegove smrti apostoli su usmeno pronijeli njegovu poruku diljem svijeta.

Skup istina prenesenih na taj način zove se Usmena Predaja ili kratko Predaja.

Međutim mi smo dodali, da je jedan dio Kristove nauke i nauke njegovih apostola stavljen u spise po nadahnuću Duha Svetoga, po čemu su oni čisti od zablude. Skup tih spisa sačinjava Sveto Pismo Novoga Zavjeta. /1/

Crkva mora naučavati istine sadržane u Predaji, od kojih se jedan vrlo važan dio nalazi sačuvan u Svetom Pismu.

Ali kako vjekovi prolaze, tako Crkva postaje sve više svjesna sadržaja poruke, koju mora prenijeti; ona postepeno stvara inventar neiscrpivih bogatstava, koja sadrži ta poruka.

/1/ Predaja je dakle rasprostranjenija od Sv. Pisma; ona predstavlja cjelovitu Kristovu pouku. Jedan primjer će to bolje protumačiti: neko sveučilište čuva ljubomorno skup tradicija (pravila, običaja, svetkovine i t.d.). Neke su od tih tradicija napisane i kodificirane, često naknadno; ali one zbog toga ne predstavljaju čitavu "tradiciju" toga sveučilišta.

Čuvajući netaknut i cjelovit polog vjere Crkva pod djelovanjem Duha Svetoga dolazi normalno do toga, da opširnije protumači istine, koje predlaže vjerovati, i da jasnije definira ono, što je do tada bilo samo u glavnim crtama obuhvaćeno.

I tako Crkva od vremena do vremena proglašuje dogme, koje su za nas nove, ali su implicite sadržane bilo u predaji bilo u Sv.Pismu; kao što je to na pr. slučaj s Bezgrešnim Začećem Marijinim. Ili ona pomaže dušama, da bolje shvate i prožive izvjesne istine nauke, koja je potpuno objavljena u Sv.Pismu (na pr. u naše vrijeme nauka o mističnom Tijelu Kristovu).

Tako postupajući Crkva samo slijedi Onoga, koji je na putovima Palestine postepeno otkrivao svoju huku slušaocima.

Neka bude porasta i napretka u shvaćanju, znanju i mudrosti kao za svakog čovjeka tako i za Crkvu; ali neka se taj napredak održi u istom redu ideja, u istom smislu i u istoj misli!

(Vatikanski koncil, De Fide et ratione, Denzinger 1847).

Imajmo usto na pameti, da je Kristova nauka takva nauka, koja mora prožeti svu ljudsku djelatnost, kako bi je stavila u svrhunaravni red. A ta se nauka neprestano razvija; ona poprima nove oblike i postavlja nove probleme, koji

makar i posve materijalne prirode, imaju svoje značenje u normalnom životu.

Shvatljivo je dakle, da Crkva mora pobliže označiti primjenu principa u pojedinačnim slučajevima, koji se javljaju. Papa napominje te principe i određuje njihovu primjenu bilo pontifikalnim bu-lama, bilo porukama preko radija, a posebe enciklikama ili pismima, koja šalje biskupima čitavoga svijeta, a preko njih svim kršćanima. Ta su pisma obično označena početnim riječima latinskoga teksta, na pr.: "Rerum Novarum" (o socijalnom stanju radnika, 1891., Leon XIII), Quadragesimo Anno (o obnovi socijalnoga poredka, 1931., Pijo XI.).

Biskupi se obično obraćaju svojim vjernicima pastirskim pismima.

Naučavajuća vlast Crkve može posredovati u svemu, što se tiče Kristove nauke i spasa duša. Njoj samoj na pr., a ne državi pripada pravo da odredi granice svoje djelatnosti.

Crkva ima dužnost da propovijeda istinu, a istina je jedna i ne dopušta kompromisa. Zbog toga prava Crkva Kristova mora nužno biti nepopustljiva u pogledu principa, a blaga prema pojedincima. Prema tome baš ta nepopustljivost, koja se tako često predbacuje Crkvi, morala bi da je označi kao pravu Crkvu.

Može li se Crkva varati u svom naučavanju?

Istina je, da neki vjernik, neki svećenik, neki biskup, pa i sam papa mogu da lična i kriva shvaćanja miješaju s istinom, koju moraju naučavati.

Ali je nemoguće, da jedno djelo, koje je sam Bog utemeljio i obećao mu posebnu pomoć, bude izvrgnuto zabludi u važnim i vitalnim točkama.

Dakle, ako je Krist poslao svoje apostole, kao što je Otac poslao njega, kako ne bi mogao njih i njihove nasljednike očuvati od svake bitne zablude učinivši ih dionicima ne samo svojega poslanja nego i svoje neprevarljivosti?

Nije li On rekao: "Duh će vas poučiti i napomenuti vam sve stvari, o kojima sam vam ja govorio"... (Iv. XIV, 26)? Kad bi Crkva bila podložna zabludi, kakav bi smisao imale te riječi?

Crkva dakle naučava, da je Krist nasljednicima apostola onemogućio da se varaju, kada naučavaju u određenim uvjetima istine, koje treba vjerovati, i sredstva, kojima se treba služiti, da živimo po volji Božjoj; drugim riječima, on ih je učinio neprevarljivima u izvjesnim okolnostima.

Neprevarljivost je posebna pomoć Duha Svetoga, koju Bog pruža cjelini Crkve, kako bi joj omogućio, da potpuno očuva objavljene istine i da ih vjerno prenese.

Papa lično posjeduje tu neprevarljivost, ali on se njome služi samo u izvjesnim izvanrednim okolnostima: kada u pitanjima dogme ili morala jasno izražava svoju volju da vrši u punini misiju naučavanja. Tada se kaže, da on odlučuje "ex cathedra", t.j. kao Pastir sviju vjernika i vrhovna glava cjelokupne Crkve. Takve su odluke rijetke, (na pr. proglašenje neke dogme, kanonizacija nekoga sveca).

U svojoj običnoj djelatnosti naučavanja papa nije neprevarljiv. Ipak mu se svaki kršćanin mora pokoravati, kao što se vojnik pokorava svojim poglavarima, iako oni nisu nikada neprevarljivi!

Biskup kao pojedinaac nije nikada neprevarljiv. Ali zajedničko naučavanje svih biskupa razasutih po svijetu izražava neprevarljivo objavljenu istinu; to je ono, što zovemo redovitim učiteljstvom Crkve.

Biskupi cijeloga svijeta u zajednici s papom imaju katkada priliku da na plenarnim zasjedanjima, zvanima ekumenski koncili, neprevarljivo određuju izvjesne točke Kristove nauke. Dosada je bilo u Crkvi 20 ekumenskih koncila; posljednji je Vatikanski 1870., koji je bio prekinut francusko-njemačkim ratom.

C. MISIJA POSVEĆIVANJA ČOVJEČANSTVA

Krist je primio misiju da nas vodi i da nas upozna sa svojom naukom, kako bi nas vratio u prijateljstvo s Bogom. Njegova je dakle prva zadaća da posveti naše duše, t.j. da ih učini čistima i ugodnima u očima Božjim.

Jedino se po Kristu možemo vratiti u stanje prijateljstva s Bogom, jedino po njemu možemo učestvovati u Božjem životu.

U njemu se dakle sastaje polet čovječanstva prema Bogu i dobrohotnost Boga prema ljudima.

Stoga je on u pravom smislu riječi posrednik, veliki svećenik, koji posjeduje puninu svećeništva.

Da nas dovede u prijateljstvo s Bogom, Krist je, kako smo rekli, prikazao jedinstvenu Žrtvu. Osim toga je ustanovio osjetna sredstva, sakramente, koji treba da nam daju ili u nama uvećaju milost Božju.

Budući da je vidljiva Crkva "nastavak Krista", ona nas vodi i uči samo zato, da nas posveti. Svetost njezinih članova je posljednja svrha njezine djelatnosti kao i Kristove.

Čitava Crkva je kao veliki sakrament u širokom smislu riječi: vidljivi oblik nevidljive milosti, osjetni organizam, koji služi kao

sredstvo i kanal božanskoga života. (E. Mersch, Moral i mistično Tijelo, str. 68).

Ona nam pruža sredstva, koja je sam Krist ustanovio:

- učestvovanje u Kristovoj žrtvi;
- sakramente.

U č e s t v o v a n j e u K r i s t o -
v o j ž r t v i

Pokazali smo, kako se Krist već na Veliki Četvrtak prikazao za žrtvu svomu Ocu i kako je pozvao svoje apostole da se "pričeste", t.j. da se ujedine s njime u njegovoj žrtvi.

Krist je kod toga mogao i ostati; jedino bi uzvanici Velikoga Četvrtka imali povlasticu da prikazuju svetu žrtvu Bogu i da se u pričesti s njome sjedinjuju.

Ali na kraju večere Krist je dodao ove riječi: "Što sam večeras učinio, činite odsada na moju uspomenu".

Ovim je riječima povjerio Crkvi u osobi apostola misiju da ovjekovječi njegovu žrtvu Ocu i da dijeli njegovo tijelo i krv svojim učenicima, kako bi mogli da se s njom najprisnije povežu.

Žrtvu, koja je bila prikazana u određenom času, na Veliki Petak, i na određenom mjestu, na Kalvariji, Crkva je morala prikazivati Bogu posvuda i uvijek,

kako ju je Krist prikazao na Veliki Četvrtak.

Kad se čovječanstvo ne bi razvijalo u vremenu, žrtva bi križa bila dovoljna; ali naše svagdanje mise potrebne su za naše svagdanje grijehe, za naše vječne svagdanje probleme.

(E. Masure, L'Humanisme chretien, s. 227).

Ova dvostruka gesta, koju je Crkva sada morala nastaviti kroz vjekove, naime:

- prikazivanje Bogu jedine žrtve njegova dostojne;

- prikazivanje te žrtve za ljude, kako bi bili njezini dionici i imali zalag božanskog prijateljstva,

ta dvostruka gesta predstavlja pravi smisao misne žrtve.

Za vrijeme mise prikazuje se stvarna žrtva, jer je stvarno i prikazanje te žrtve, koja je prethodno bila prolivena, a sada se prinosi na oltaru.

Za vrijeme mise prolijevanje krvi nije stvarno, jer Krist više ne može umrijeti. Samo je jedno proliće Kristove krvi bilo stvarno: ono na Kalvariji. Nakon Uskrsnuća su Tijelo, Krv, Duša i Božanstvo Kristovo nerazdruživo sjedinjeni.

Ipak se pod svetom misom simbolički prolijeva krv kao na Veliki Četvrtak, jer

je Tijelo pod prilikama kruha simbolički odvojeno od Krvi pod prilikama vina.

Onaj, koji prikazuje misu posredstvom svećenika, jest čitav Krist, t.j. Krist i njegovo mistično tijelo, Krist i njegova Crkva. Prema tome, budući da svaki kršćanin pripada Crkvi, svaki vjernik prikazuje žrtvu sa svećenikom, sa Crkvom, sa samim Kristom; on dakle na izvjestan način učestvuje u Kristovu svećeništvu.

Onaj, koji je prikazan, jest također čitav Krist, Krist sa svime, što pripada Kristu, Krist sa svojim mističnim Tijelom, sa svojom Crkvom. Prema tome se svaki kršćanin mora prikazati Bogu s Kristom, po Kristu i u Kristu.

Crkva naređuje svakom vjerniku, da to prikazanje izvrši jednom u sedmici - to je nedjeljna misa i misa u određene blagdane (zapovjedni blagdani kao na pr. Božić, Spasovo, Velika Gospa, Svi Sveti).

Pričest je bitni dio mise; ona označuje sjedinjenje Crkve sa svojom glavom Kristom u njegovoj žrtvi.

Stoga mora biti uvijek netko, tko se pričešćuje pod misom, barem svećenik, koji prinosi žrtvu.

Crkva naređuje svakom vjerniku, da se barem jednom godišnje sjedini s prikazanom žrtvom; to je uskrsna sv. pričest.

Osim toga obavezuje na pričest svakoga, tko se nalazi u smrtnoj opasnosti, kao na pr. umirući.

Konačno, poziva svakoga kršćanina, koji je u stanju milosti, da se pričešćuje svaki puta, kada prisustvuje misi.

Tokom vremena je Crkva okružila raznim obredima ono, što je Krist učinio na Veliki Četvrtak. Svečana misa predstavlja sve bogatstvo tih obreda, dok su u tihoj sv. misi oni svedeni na minimum. (Obredi tihe mise su objašnjeni u brošuri "Le saint sacrifice de la Messe-Foyer Notre-Dame, Bruxelles").

I tako već 20 vjekova Crkva nastavlja Krista, koji se prikazuje Bogu kao naknada za grijehe čovječanstva.

I tako nam ona već 20 vjekova predstavlja Krista, kako bismo po sv. pričesti sjedinili naš život s Onim, koji nas, prikazujući se neprestano na našim oltarima, vraća u prijateljstvo s Bogom.

Misa sa svojim bitnim dijelom - pričešću jest najbolje sredstvo našega posvećenja.

S a k r a m e n t i

Milost je nevidljiva, kao što je i Bog nevidljiv. Krist je međutim htio, da nam ona dolazi redovito vidljivim putovima.

U tu je svrhu ustanovio sakramente kao "vidljive znake uspostavljene po našem Gospodinu", kako uči Crkva, "da proizvedu ili uvećaju u našim dušama milost, koju označuju".

Radeći tako Krist je ostao vjeran čovječansko-božanskom karakteru svojega djela. Već je svojim Utjelovljenjem intimno povezao Boga i stvorenje, nebo i zemlju, milost i narav.

Trebalo je dakle očekivati, da se njegovo djelo pokaže u toj mješavini božanskoga i čovječanskoga, duhovnoga i materijalnoga, vidljivoga i nevidljivoga.

Da milost dođe do nas, potrebne su normalne ljudske ruke i ljudska usta; potrebna je čak i neživa materija: voda, kruh, vino, ulje.

Da nas posveti, Krist je ustanovio sedam sakramenata:

1. "Biti svet" znači živjeti u prijateljstvu s Bogom, pa će prema tome sakramenat u pravom smislu riječi biti sveta pričest ili Euharistija.

Ona nas svojom uskom povezanošću s misom vodi k izvoru milosti: kalvarijskoj žrtvi, iz koje izvire snaga Otkupljenja;

ona nas sjedinjuje s Onim, koji posjeduje puninu božanskoga života;

ona je uvod u sretnu vječnost, t.j. intimno sjedinjenje s Bogom.

Presveti Oltarski Sakramenat je dakle ujedno sredstvo aktivnoga učestvovanja u Kristovoj žrtvi i otajstvo, koje u nama umnožava božanski život.

F. Lelotte, Rješenje problema života 8

Po Euharistiji će ostali sakramenti dobiti svoj smisao i svoju uspješnost; prema njoj oni svi konvergiraju, kao što sve u crkvi konvergira prema svetohraništu.

2. Da Bismo po Euharistiji mogli učestvovati u Kristovoj žrtvi, trebamo prije svega biti članovi Kristova mističnog Tijela.

Sakramenat krštenja nas uvodi u Crkvu dajući nam milost Božju.

Taj sakramenat utiskuje u nas neizbrisivi pečat, po kojem postajemo djeca Božja i članovi Crkve; daje nam pravo da učestvujemo u svim činima te Crkve, a osobito u misnoj žrtvi.

3. Božanski život, koji je primljen po krštenju, a umnožen po Euharistiji, ne može u nama stajati nepomičan. Krist je došao radi svijeta; on osvaja poput vatre: "Došao sam na svijet, da donesem oganj, i što hoću nego da se zapali."

Kršćanin dakle učestvuje u tom elanu rasta božanskog života, koji potiče Krist živeći u njemu; on mora biti apostol i nastojati da čitav svemir po Kristu privede k Bogu.

Sakramenat potvrde upućuje kršćanina u njegovu socijalnu ulogu u Crkvi i daje mu snagu da prihvati sve kršćanske odgovornosti.

4. Da primamo u sebe Boga po svetoj Euharistiji, treba živjeti, kako smo

rekli, u prijateljstvu s njim; stoga moramo, ako nas kakva teška krivnja odvaja od Boga, prethodno postići oprostjenje.

U tu je svrhu Krist ustanovio sakramenat pokore, po kojem bivaju oprošteni grijesi onomu, koji ih žali.

Ozlijeđeni prst uzrokuje neugodno osjećanje čitavoga organizma. Tako i kršćanin grešnik: svojom krivicom oslabljuje život Crkve.

Prst postaje zdrav tek uzajamnim djelovanjem cijeloga tijela. Tako i kršćanin: on ponovo dolazi do svoga duševnoga zdravlja, tek ako se podvrgne djelovanju Crkve u osobi njezinih predstavnika, i ako pruži zadovoljštinu za počinjenu krivicu.

Ovaj nam sakramenat vraća prijateljstvo Božje, ako smo ga izgubili teškim grijehom; on pojačava to prijateljstvo, ako se, iako u stanju milosti, optužujemo zbog lakih grijeha, a to su nemarnosti u našem služenju Bogu.

5. Sakramenat Posljednjega Pomazanja vraća bolesnomu kršćaninu zdravlje tijela, ako Bog to smatra korisnim za njegovu dušu, ili pak pripravlja sjedinjenje te duše s Bogom, kojemu je Euharistija zalag.

6. Krist je posebno blagoslovio vezu kršćanskih supruge i obogatio je po sakramentu ženidbe.

Taj sakramenat daje supruzima milost, da žive zajedno po Božjoj volji. On pripravlja ulazak nove djece u Crkvu, gdje će biti dionici Kristove žrtve i plodova Otkupljenja.

7. Da osigura obnavljanje kadrova u svojoj Crkvi, Krist je konačno ustanovio sakramenat sv. Reda. Oni koji primaju taj sakramenat imaju zadatak da ovjekovječuju Kristovu žrtvu, da preko sakramenata dijele milost, da bdiju nad cjeovitošću vjere i da upravljaju kršćanskom zajednicom.

U l o g a v j e r n i k a

Jedino su apostoli i njihovi nasljednici primili puninu posvetiteljske vlasti u Crkvi; stoga jedino papa i biskupi mogu podjeljivati sve sakramente.

Pošto su primili sakramenat svetoga Reda, svećenici moraju još primiti ovlaštenje svoga biskupa, prije nego počnu vršiti svećeničku službu; to je ovlaštenje šire ili uže, i omogućuje im napose da podjeljuju neke sakramente.

Lajici stvarno učestvuju u posvetiteljskoj misiji Crkve. Govorili smo o aktivnoj strani njihova učestvovanja misnoj žrtvi.

Ali oni katkada mogu podijeliti neke sakramente. Tako na pr. u izvanrednim okolnostima mogu podijeliti krštenje i

uvesti na taj način jednu dušu u struju božanskoga života.

Štaviše u sakramentu ženidbe sami si supruzi međusobno podjeljuju sakramenat; svećenik prisustvuje obredu kao predstavnik Crkve, a ne kao djelitelj sakramenta.

S v e t o s t u C r k v i

Krist se sjedinio sa savršenom ljudskom naravi, u kojoj je sve bilo skladno uravnoteženo, božanski život nije nailazio ni na kakav otpor. Kao savršena sinteza ljudskog i božanskog Krist nije mogao biti izložen ni najmanjoj slabosti, a prema tome ni najmanjoj kritici.

U mističnom Tijelu Kristovu, u Crkvi, nije tako; ono što unosi Bog, sveto je; ono, što unosi čovjek u djelovanje Božje, umrljano je svime, što može u ljudskoj volji da bude nesavršeno.

Neizbježno je prema tome, da se u sintezi božanskog i čovječanskog u Crkvi, pojavljuju čak i teški nedostaci. Ti se nedostaci ne pojavljuju samo kod vjernika, nego i kod pastira, kakogod bilo visoko njihovo dostojanstvo, jer je Krist svoje božansko djelo povjerio ljudskim rukama.

Prema tome: Crkva s pravom mora tražiti svetost, jer ju je osnovao Onaj, koji je sama svetost, i usto mora posjedovati sredstva da posvećuje duše; ali i-

pak njezini članovi mogu biti izvrgnuti slabostima, koje se susreću u svakom ljudskom društvu.

Kršćanstvo je našlo čovjeka bole-
sna u samom sebi i latilo se toga
da ga izliječi. Ono nije ustanovilo
neku akademiju, učilište ili školu
za ljubitelje filozofije; ono je u-
temeljilo društvo grešnika, u kojem
vlada moral ljudi grešnika, u kojem
se čovjek neprestano napreže, da se
podigne, jer neprestano pada.

(Sertillanges, Le christianisme et
les philosophies, str.93).

Stoga se ne smijemo sjenama u Kri-
stovu djelu čuditi, a još manje nad nji-
ma sablazniti, jer je to djelo i ljudsko
i božansko.

Nije li naprotiv vrijedno čuđenja i
divljenja, kad vidimo, kako je ova insti-
tucija ostala kroz dvadeset vijekova
zdrava u svojim principima, netaknuta u
svojoj nauci usprkos sviju slabocā, pa čak
i izdaje mnogih svojih članova?

Istina, Krist bi mogao intervenira-
ti, iskorijeniti kukolj, ali nije li on
sam preporučio, da se pusti, neka sve ra-
ste zajedno, i da se pričeka čas žetve?

Nemojmo misliti, da smo pametniji od
Krista, kada tražimo, da krivci smjesta
budu kažnjeni!

Bibliografija

Ecclesia. Pučka enciklopedija o vjerskom
znanju, pod vođstvom R.Aigrain
(Bloud et Gay, 1933).

Tu es Petrus. Enciklopedija o Papinstvu.
(Bloud et Gay, 1934).

Studije općeg karaktēra:

BUYSSE, P. - Vers la foi catholique. I. L'E-
glise de Jesus devant la rai-
son et le coeur de l'homme
(Desclee De Brouwer, 1929).

CARTON DE WIART, Mgr. - L'Eglise, sa na-
ture, se hierarchie (Bruxel-
les, Cite chretienne, 1931).

CHAVASSE, A., DENIS, H., etc. - Eglise et Apo-
stolat (Casterman, 1954, 260 s.).

CONGAR, M.-J. - Chretiens desunis (Ed. du
Cerf, 1937). ++Vraie et fausse
reformē de l'Eglise (Ed. du
Cerf, 1950; 648 str.).

CONGAR, M.-J. et VARILLON. - Sacerdote et
laicat dans l'Eglise (Editions
du Vitrail, 1948). +Esquisse du
mystere de l'Eglise (Cerf,
1953).

COURBERIVE, J., De. - Avons-nous raison
d'etre catholiques? (Fammarion,
1936).

DUPLESSY, E. - Apologetique. III. L'Egli-
se (Bonne Presse, 1935).

DE MONTCHEUIL, Y. - L'Eglise et le monde
actuel (Paris, 1945; 190 str.).

PHILIPS, G. - La sainte Eglise Catholique
(Casterman, 1948).

- PRUNEL, Mgr. - Cours superieur de religion. II. L'Eglise (Beauchesne, 1932).
- RIQUET, M. - L'Eglise parmi nous (Spes, 1953, 221 str.).
- SERTILLANGES, A.-D. - +L'Eglise (Gabalda, 1931, 2 vol.). +Le miracle de l'Eglise (Spes, 1933).
- SIMON, Mgr Paul. - L'humain dans l'Eglise du Christ (Salvator, 1950, 216 str.).
- VAN DEN BRUWAENE, L. - L'Eglise vivante (Brucelles, L'Edition Universelle, 1940).
- VILLEPELET, Mgr. - Pourquoi l'Eglise (Flammarion, 1942).

Poslanstvo upravljanja:

- DE LA BRIERE, Y. - L'Eglise et son gouvernement (Grasset, 1935).
- JACQUIN, R. - Lettres a Bruno sur l'Eglise (Beauchesne, 1948; 120 str.).
- V. na pr. Sertillanges, L'Eglise, svezak II. knjiga V. Duplessy, Apologetique, III. str. 339-482, Leclercq, La vie du Christ dans l'Eglise, str. 112-141, Levie, Sous les yeux de l'incroyant, str. 240-250.
- CARYL (J.) et PORTIER (V.). - La mission de laics dans l'Eglise (Lyon, 1950, 198 str.).
- GLORIEUX, Ch. - L'Eglise a l'oeuvre, Du dogme de l'Eglise a la vie paroissiale (Librairie de la Jeunesse Ouvriere, 1939).

- PERRIN, J.-M. - L'heure de laics (Le Rambeau, 1954, 227 str.).
- PHILIPS, G. - Le rde du laicat dans l'Eglise (Casterman, 1954, 248 str.).
- PICHON, Ch. - Histoire du Vatican (Societe d'editions francaises et internationales, 1946). Le Vatican et le Monde moderne (Editions des Portiques, 1933). Le Pape et la Cite du Vatican (Plon, 1933). Huit jours au Vatican (Spes, 1934).
- GUERRY, Mgr. - L'eveque (Fayard, 1954, 256 str.).
- MOURRET, F. - La papaute (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- MARTIN, Mgr. - La curie romaine (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- THILS, G. - Le clerge diocesain (Desclee De Brouwer, 1944). Mission du clerge et du laicat (ibidem, 1945).

Poslanstvo poučavanja:

- IUNG, N. - Le magistere de l'Eglise (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- DRAGUET, R. - +Histoire du dogme catholique (Albin, 1939).
- DE GRANDMAISON, L. - +Le Dogme chretien. Sa nature, ses formules, son developpement (Beauchesne, 1928).
- DE LUBAC, H. - ++Catholicisme. Les aspects sociaux du dogme (Le Cerf, 1938).
- MAGNIN, Ch. - L'Eglise enseignee; pretres et laiques (Bloud et Gay, B.C.S.R.).
- MARCHAND, Ch. - Qui croire? (Ed. Education

integrale, 1934). Que corire?(Ed. Education integrale, 1935).

SALET, G. - +Richesses du dogme chretien (Le Puy, Mappus, 1946).

Poslanstvo posvećivanja:

1) Misa:

BATIFFOL, P. - Lecons sur la messe (Gabalda, 1918).

CHERY, H. - M. - Qu'est-ce que la Messe?(Ed. Revue des Jeunes, 1942).

CHEVROT, Mgr. - Notre Messe (Desclee De Brouwer, 1941).

CLAUDEL, P. - La Messe la-bas (Gallimard, 1919).

CROEGAERT, A. - Les rites et les prieres du saint Sacrifice de la Messe (Casterman, 1938, 3 vol.).

DELOGNE, H. - Notre messe vecue (Maredsous, 1941.).

DESPLANQUES, F. - La messe de ceux qui ne sont pas pretres (Spes, 1938).

JUNGSMANN. - ++Missarum Sollemnia(Aubier, 3 vol., 1951-1954). +La grande priere eucharistique (Cerf, 1954).

LE BRUN, P. - Explication de la messe (Ed. du Cerf, 1949; 632 str.).

LEPIN, M. - +L'idee du sacrifice de la messe (Beauchesne, 1926). La messe et nous (Bloud et Gay, 1941).

MAURICE-DENIS, N., et BOULET, R. - Eucharistie ou la messe dans ses varietes, son histoire et ses origines (Letouzey et Ane, 1954, 516 str.).

PARSCH, P. - La sainte messe expliquee dans son histoire et sa liturgie (Bruges, Beyaert, 1938).

PLUS, R. - La messe, le plus beau sujet de meditation (A.P., Toulouse, 1947).

DE LA TAILLE, M. - +Esquisse du Mystere de la Foi (Beauchesne, 1924).

VANDEUR, R. - La sainte messe (Casterman, 1923).

2) Sakramenti:

Zbirka "Les Sacrements" (Flammarion).

Plus, R. Bapteme et confirmation.

Viollet, J. Confession. - Plus R.

L'Eucharistie. - Mugnier, Fr. Le

sacerdoce. - Arnaud d'Agnel, G. La

mariage.

Dans la Bibliotheque Catholique de Sciences Religieuses (Bloud et Gay). -

d'Ales, A. Bapteme et confirma-

tion. - Galtier, P. Le peche et la

penitence. - d'Ales, A. L'Euchari-

stie. - de Clercq, L'ordre, le

Mariage et l'Extreme-Onction.

Eucharistia, enciklopedija (pod vodstvom M. Brillant (Bloud et Gay, 1941).

GRENTÉ, Mgr. - La magnificence des Sacrements (Bonne Presse, 1938).

HAINAUT, J. - La priere de la Route (Louvain, Editions Scoutes, 1942).

LACROIX, J. - Le carnet de ma vie chretienne. Meditations sur les sacrements (Alsatia, 1941).

DE PARVILLEZ, A. - Les Sacrements, richesses meconnues (Spes, 1937).

- PHILIPPON, L. - Les sacrement dans la vie chretienne (Desclee De Brouwer, 1946).
- DABIN, P. - ++Le sacerdoce royal des fideles dans les livres saints (Bloud et Gay, 1941). ++La tradition ancienne et moderne (Bruxelles, Edit. Univ. 1950; 640 str.).

3) Liturgija:

- Lirugia. Pučka enciklopedija o liturgijskom znanju (Bloud et Gay, 1931).
- BOUYER, L. - +Le Mystere pascal (Ed. du Cerf, 1945; 472 str.).
- DELOGNE, H. - Notre Credo vecu (Desclee De Brouwer, 1939).
- FLAD, M. - Initiation liturgique (Saint-Andre-lez-Bruges, 1932).
- GUARDINI, R. - L'esprit de la liturgie (Plon, 1930).
- JENNY, H. - Le mystere chretien dans le déroulement de l'annee liturgique (Equipes Enseignantes, 64. rue des Plantes, Paris; 1953, 40 str.).
- LEFEBVRE, G. - Liturgia, ses principes fondamentaux (Saint-Andre-lez-Bruges, 1929).
- MURY, J. - Ce qu'on peut apprendre dans une eglise (Marseille, Publiroc, 1938).
- PARSCH, P. - Le guide dans l'annee liturgique (Casterman, 1937).
- PERROT, D. - Sous la tente de Dieu (Tardy, 1949). La liturgie (Coll. "Enseig-

- nements Pontificaux", Desclee et Cie, Tournai-Paris, 1954).
- ZUNDEL, M. - Poeme de la Sainte Liturgie (St. Maurice, Suisse, 1934).
- La liturgie, re-présentation du Salut (Lumen Vitae, Bruxelles, 1955, 250 str.).
-

P o g l a v l j e III.

NEKI DRUGI ASPEKTI NASTAVKA KRISTOVA ŽIVOTA NA ZEMLJI

Ono što smo dosada rekli, pokazuje dovoljno, kako Krist ostaje prisutan među nama: on po milosti živi u svom mističnom Tijelu; Crkva nastavlja njegovu misiju; njegova se žrtva nastavlja do naših dana; nailazimo čak i na njegovu neprevarljivost.

Ali Krist želi, da se čitav njegov život nastavi na ovom svijetu.

Kao što zrna u klasu reproduciraju osnovne karakteristike zrna, koje ih je proizvelo, t.j. konstituciju, način klijanja i kvalitetu,

kao što trs čuva osobine debla, iz kojega se razvio,

tako i mi moramo očekivati, da u mističnom Tijelu Krista ponovo nađemo izvjesne aspekte njegova života na ovoj zemlji.

K r i s t n a s t a v l j e n u s v o m
r a d u

Bog nije htio stvoriti gotov svijet; on je prepustio ljudima brigu da nadopune njegovo djelo pozivajući ih da iskoriste bogatstvo zemlje na dobro ljudi i na slavu Stvoritelja.

Od početka stvorenja, čak prije nego

je sagriješio, čovjek je imao zadaću da radi u Božjoj radionici. Grieh je unio u tu dužnost muku i bol.

Trideset godina je Krist bio podlozan zakonu rada. Sin radnika, on je htio da među ljudima bude radnik. On je izabrao jednoličan, mučan i neugledan posao, jer je htio da se pomiješa s neizmjernim mnoštvom radnika, koji će znati samo za tu vrst zanimanja.

On se doista utjelovio, uklopio u njihov ljudski napor i rad, da mu vrati njegovo pravo dostojanstvo, njegov prvobitni smisao, po kojemu je čovjek nastavljao Božjega djela, zanatlija u službi božanskog Majstora.

Odsada će svaka ljudska djelatnost, kakogod ona bila skromna, biti nastavak Kristova rada:

švelja, koja kasno uveče završava svoj posao, tucalaš kamena na cesti, na kojoj puše leden vjetar, radnik u rudniku, majka, koja njiše svoje dijete ili sprema ručak, činovnik u svom uredu, policajac na raskršću, strojovođa u lokomotivi, učenik u razredu, svaki kršćanin, koji živi "s Bogom u sebi", t.j. u stanju milosti, svi oni nastavljaju Kristov rad.

Kako li je divno ovakvo shvaćanje rada, koje čini svetim najnezahvalniji posao i daje nadljudsku vrijednost najskromnijoj dužnosti! Radeći mi nismo "osuđenici zemlje"; mi smo suradnici Bož-

ji, djeca u kući Očevoj, nastavljači Kristova rada. Rad je ponovo postao plemićki naslov.

Jedan prizor iz Evandjelja (Iv. XXI, 1-14) snažno osvjetljuje ovaj poziv Krista na suradnju. To je bilo iza čudesnog ribolova poslije Uskrsnuća. Kad su se apostoli približili obali, vidjeli su, da je Krist spržio nekoliko riba za jelo.

Krist je tada pokazao svoju tankoćutnost rekavši im: "Donesite mi od riba, što ih sada vi uhvatiste."

Kao da mu nije bilo moguće, da sam pripravi čitav objed!

Ne, on je htio, da apostoli dodaju njegovim darovima plod svojega rada, hoteći tako da svakoga od nas pozove, da pridruži svoj svagdanji napor njegovu vječnom djelu.

Krist nastavljen u svojoj sinovskoj ljubavi

Krist je u srcu nosio onu jedinstvenu ljubav, koju dijete ima prema svojoj majci, a mi smo na jednom mjestu pokazali sve, što je On za tu majku učinio.

Umirući on ju je izričito povjerio sv. Ivanu, u kojem je Crkva uvijek vidjela čitavo čovječanstvo; rekavši mu: "Evo ti majke", on je izrazio želju, da se na zemlji nastavi ona sinovska ljubav, kojom ju je On okružio.

I danas dakle Krist nastavlja na zemlji da osjetno ljubi svoju majku po ljubavi, koju joj mi iskazujemo.

On na pr. po nama i s nama ustanovljuje marijanske pobožnosti, svetkovine i ustanove u Crkvi; On stoljećima proglašuje povlastice, kojima je bila obdarena njegova Majka; On potiče izabrane duše, da joj se posvete.

Naša pobožnost prema Djevici Mariji nije dakle neka komplikacija u našoj religiji; to nije ni pobožnost, koju bi trebalo dodati ostalim pobožnostima; to je jedan od aspekata naše pobožnosti prema Kristu.

Uloga je Marijina, da nam Krista približuje; njezina uloga u našoj pobožnosti prema Kristu jest, da nas približuje k njemu.

Kao što su život, razmatranje i Otкупljenje Kristovo puni Marije, tako i naša privrženost Kristu mora biti puna Marije; naša pobožnost prema njemu treba procvasti u marijanskoj klimi.

Krist nastavljen u svojoj patnji

Na početku ove knjige rekli smo, koliko problem trpljenja mora biti vezan za svakoga, tko traži neku nauku života.

U naše se dane stvaraju lijepi programi obnove svijeta; ali svi ili gotovo F. Lelotte, Rješenje problema života 9

svi zanemaruju problem trpljenja. Pa i-
pak, štogod se radilo, trpljenje se ni-
kada ne će moći ukloniti iz ljudske eg-
zistencije.

Prema tome ti programi mogu zadovo-
ljiti nekoliko idealista, pa čak i za
neko vrijeme masu; ali sve će te teorije
prije ili kasnije biti zabačene i napu-
štene, jer ne odgovaraju stvarnom životu.

Kakva na primjer može da bude reak-
cija jednoga mladoga tuberkuloznog rad-
nika, koji je osuđen da čitav život pro-
vede u gipsu, kada mu neki govore o revo-
luciji, o budućoj raspodjeli zemaljskih
dobara i o danu odmazde? Uzalud se on pi-
ta, koju bi ulogu on bolestan mogao igra-
ti u stvaranju novoga svijeta: njegov su-
govornik će morati priznati, da nikakva
uloga nije predviđena za one, koji trpe.

Takvo priznanje je osuda teorije,
koju on propovijeda; jer ta teorija, kao
što smo rekli u uvodu, jednostavno šutke
prelazi preko jednoga od bitnih aspekata
ljudskoga života.

Među svim naukama, koje razdvajaju
svijet, samo jedna gleda u lice patnji;
samo jedna je objašnjava i daje joj vri-
jednost, a to je nauka Krista, koji je
trpio do smrti na križu iz ljubavi prema
čovječanstvu.

Upravo zato, jer jedino njezin
božanski Utemeljitelj i njezina na-
uka mogu konačno uskladiti u istom

potresnom akordu zahvale himnu boli,
koja posvećuje, i himnu kršćanske
radosti, Crkva je jedino mjesto,
gdje mi možemo bez bojazni, da ćemo
osakatiti ijedan djelić stvarnosti,
povezati sve svoje energije prema
našem konačnom savršenstvu.

(J.-M. Cardol, L'épanouissement phy-
sique et la doctrine catholique,
str. 25).

Došao je čas da riješimo problem pat-
nje.

Napomenimo prije svega ono, što smo
već o tome rekli: po svojoj naravi čov-
jek je izložen patnji;

tek po izvanrednoj intervenciji Stvo-
ritelja prva su ljudska bića bila od nje
oslobođena, kako bi mogla živjeti bez
smetnje u milosti Božjoj.

Budući da je milost bila jednom iz-
gubljena, ova je povlastica bila čovjeku
oduzeta, i on je tada upoznao patnju,
koju su njegovi vlastiti grijesi morali
otežati iznad svake mjere.

Ali zašto nas Krist nije vraćajući
nam milost zaštitio od patnje i vratio
nam neosjetljivost prema boli? U tom le-
ži problem.

Napomenimo prije svega, da je baš po
patnji vratio milost ljudima; ova isti-
na teško ulazi u krug naših spoznaja!

On je doista postao jedan od nas,
da ponese posljedice istočnoga grijeha i

naših krivica.

Prema tome bi li bilo zgodno, da kraj takve ljubavi mi budemo potpuno oslobođeni tih posljedica i da Krist pati sam?

Ne; Bog nas još jednom poziva na surađnju: kao što od nas traži, da završimo s njime djelo stvorenja, tako je odlučio i da naše patnje budu potrebita nadopuna Kristova trpljenja, kako bismo zajedno s njim bili otkupitelji svijeta.

Sv. Pavao je dobro izrazio ovu osnovu istinu katolicizma, kada je rekao: "Radujem se u svojim patnjama, koje podnosim za vaše spasenje; jer tako nadopunjujem u svom tijelu nedostatak Kristovih muka za tijelo njegovo, koje je Crkva" (Kol. I, 24).

Svojom kratkoćom i konciznošću ovaj tekst na čudesan način proširuje naše horizonte. Patnja se više ne pojavljuje kao apsolutno zlo; ona čak više nije u prvom redu kazna; ona postaje najboljim učestvovanje u otkupljenju: svaki čovjek, koji trpi u zajednici s Kristom, nastavlja Kristovo trpljenje i dovršava otkupiteljsko djelo.

Sigurno Kristova patnja i njegova ljubav imaju neizmjernu vrijednost; ali Krist je htio, da njegov dar bude samo beskrajna dopuna naše bijedne plaće i da bude djelotvoran samo u onoj mjeri, u kojoj mi

sami pristajemo da dademo ono malo, što imamo i što pripada njemu.

(A. Joly: Le beau risque de la foi, str. 34).

I prvo stvorenje pozvano, da na taj način dopuni Spasiteljevu muku, prva, koju bi on bio morao poštediti, jest njegova vlastita Majka.

Sjetimo se golgotškoga prizora: Krist je upravo umro na križu; njegove su patnje završene, ali se patnje njegove Majke nastavljaju...

Krist je nije poštediti, da ona bude suotkupiteljica; pa zašto bi onda poštediti nas? Treba li, da se s učenicom postupi bolje nego s Učiteljem?

Ako shvatimo Otkupljenje i nastavak zemaljskoga života Kristova, značenje, koje katolicizam daje patnji, izgleda nam potpuno naravno i razumljivo:

Otkupljenje postignuto patnjom nije dovršeno: Kristova se muka mora nastaviti.

Riječi su Pascalove: "Krist će biti u agoniji do svršetka svijeta" u udovima svoga mističnoga Tijela. Kad dođe "kraj vremena", Otkupljenje će biti potpuno; Kristovo tijelo ne će više znati za patnju; Vinograd više ne će biti čišćen.

"Trpljenje je tajna; pitanje je, da li je to tajna života ili smrti." (E. Boehrer, L'Ascension de la Souffrance, str. 9). Jedino katolicizam može odgovori-

ti: to je tajna života. Jedino on prihvaća kao najbolje radnike bolesne, ne-moćne, nesretne, nepregledno mnoštvo onih, koji trpe tjelesne i duševne patnje. Kao Gospodar gozbe, o kom govori Evanđelje, on ih čini najdražim uzvanicama na gozbi života, jer zdravi često odbijaju njegov poziv.

Ova je knjiga naročito upućena siromašnim bićima pogođenima neizlječivim bolestima i prikovanima zauvijek uz ležaj. Takvi su većinom odabrane žrtve; ali koliko od njih znade, da ostvaruju divno djelo zadovoljštine za sebe i za druge?

Krist je najveći Prosjak neba i zemlje, strašni Prosjak Ljubavi! Rane njegovih ruku su uvijek prazna kesa, koju on pruža svakomu, da je napuni sitnišem svojih patnji i suza.

(Huysmans, Vie de sainte Lydwine, preface)

Koliko bi Krist umanjio svoja dobroćinstva, da je htio sam trpjeti i sakriti samo u svoje rane dragulje otkupiteljske boli! Križ je kraljevski dar! Kakav li je sretan udes za onoga, koji može razumjeti, biti Kristovim dionikom, biti mu sličan u svemu, u radosti i u muci, prijeći vrhunce, koje je on za nas osvojio tek ukorak s njime pod istim teretom!

(Sertillanges, Catechisme des Incroyants, I, str. 257)

Pokažite tuberkuloznomu radniku, o kom smo malo prije govorili, križ Kristov: saopćite mu plan Božji, koji traži od svakoga, da stavi u službu svoju ono, što posjeduje; recite mu, da Bog poziva njega nepomična zbog bolesti da pridruži svoj nerad i svoje patnje njegovima za otkupljenje drugih ljudi; jer je otkupiteljsko djelo nedovršeno.

I ako vas Bog nadahne snažnim riječima, vidjet ćete, kako oči bolesnoga postaju sjajne, kako se ublažuju crte njegova lica i kako se njegove smežurene ruke otvaraju i uzimaju križ, koji ste stavili na njegov ležaj; i tada će on izgovoriti riječi blagoslova, jer ste mu vi jedini otkrili smisao života. Postepeno će on sa sve manje mrmljanja prihvaćati svoje patnje; zatim će ih naprosto iskoristiti, kao što se radnik služi alatom, a jednoga dana će ih možda tako strastveno ljubiti, da više ne će tražiti od Boga zdravlje, kako bi do smrti mogao ostati intiman drug Krista patnika.

Sve mi je svejedno: tjelesni naponi, duševne patnje, sve; ja ljubim samo Isusa i njegovu Majku i želim mu prikazati svoj život kao zadovoljštinu za svoje grijeh... Sretna sam, ne usprkos svojih patnji, nego upravo zbog njih.

(Eve Lavalliere, Notes intimes).

Vjerujem, da je Isus Krist preobrazio, posvetio i gotovo pobožanstvenio

patnju. Vjerujem, da je patnja za dušu veliko vrelo posvećenja i otkupljenja. Vjerujem, da je Bog ljubav, i da je patnja u njegovoj ruci sredstvo, kojim se služi njegova ljubav da nas preobrazi i spasi.

(Elisabeth Leseur, Journal et Pen-
sees de chaque jour).

Veliko je čudo, koje je postigla katolička nauka, ta preobrazba vrednota, po kojoj i bol ima svoje mjesto u radostima u Božjem planu... Tu leži čudo, možda čudnovatije od samoga stvaranja. O problem boli spoticali su se svi stari mudraci...

(Pierre Dupouey, Lettres et Essais,
str.224).

Neka je sto puta blagoslovljena patnja, koja me je dovela do Njega!

(Francois Coppee, La bonne souffrance, str.18).

Manjka ti veselje u trpljenju. Bolí su dragulji, koje ti Bog daje, da spasiš svoju braću, a ti mu vraćaš pijesak; ti si obični krivotvoritelj. Što? Ja dam ostanem nepomičan uz dijamante? Da ih ostavim na ležaju svoje bešćutnosti?...Ni govora, moj zanos znat će iskoristiti ove raskošne časove za milostinju siromasima boli. Ne gubi nijedno zrnice zlata! Daj sve! Budi velik!

(J. d Arnaux: Paroles d'un revendant).

Kad Bog preko trpljenja sam ne bi raskinuo neke karike, mi se nikada ne bismo mogli osloboditi...Bol skida zemljanu masu s dragoga kamena; ona oslobađa. Pravo shvaćanje vrijednosti, smisao za stvarnost možemo steći samo trpljenjem; sretni oni, koji znaju za bol!

(J. Leclercq, Confiance, str.29).

Ljudska bol, zaliječena u utjelovljenoj Riječi, preobrazila se. Budući da je bila jedno s Bogom, zadobila je božansku vrijednost, i ona, nekada trag grijeha, postade protuotrovom grijeha postavši principom višega života.

(E. Mersch, Morale et Corps mystique, str.99).

Pomirbena muka Kristova obnavlja se i na neki način nastavlja i dovršava u Kristovu mističnom Tijelu... Trpeći u svom mističnom Tijelu, Krist želi, da mu budemo drugovi u ispaštanju... Budući da smo mi svi tijelo Kristovo i njegovi udovi, ono što trpi glava, moraju trpjeti i udovi. (Pijo XI., Miserentissimus Redemptor, svibanj 1928.).

K r i s t n a s t a v l j e n u s v o j o j s m r t i

Među križevima, koje bi čovjek htio ukloniti, ima jedan, kojemu se on opire

svom snagom, ali koji će morati uvijek nositi: to je smrt. Od pomisli na nju većina ljudi drhće.

Zato što krivo gledaju.

Tko donosi sud o jednom vezu promatrajući ga s krive strane, tamo gdje se niti mrse i nestaju bez razloga, da bi se opet pojavile bez reda. Vez je načinjen, da se promatra s prave strane.

Isto je tako sa smrću: gledana s naše strane pojavljuje se ona kao nenadoknadi gubitak svega, što nam je drago na zemlji; ona je provalija, u kojoj nestaju naše nade, naše ljubavi; ona je ništavilo.

Ali približena Kristovoj smrti, ona postaje velikim činom našega života, vrhuncem našega djela, najljepšom žrtvom, koju Bog može od nas tražiti.

Krist je umro; ali njegovoj smrti manjka naša, da bi se Otkupljenje potpuno izvršilo.

Prema tome, nije li za nas čast, kad se možemo s njime sjediniti u činu najveće velikodušnosti, kojim je završio njegov zemaljski život?

Nije li to i znak ljubavi, kad možemo dati svoj život za Onoga, kojega ljubimo?

Kršćanin, koji želi raspolagati svojim bićem i svojim životom, kao što čini veliki žrtvovatelj, postaje s njime svećenik po svojoj smrti, i

dovršava u tom posljednjem času omu žrtvu, koju je započeo krštenjem i koju je morao nastaviti kroz sve dane svojega života.

(Bossuet, Reflexions sur l' agonie de Jesus-Christ).

Prema tome, možemo li mi rasipati ne misleći na smrt i ne prihvaćajući rado tu smrt, koja nas sjedinjuje s golgot-skom dramom, ovo bogatstvo, koje će jednoga dana biti naše?

A onda, smrt uostalom nije kraj našega života; naprotiv to je čas podvostručenja života; to je dizanje zastora; to je sunce, koje raspršuje maglu; to je svijetlost, koja nas preplavljuje; to je lice Učitelja, koji će se pojaviti u svojoj stvarnoj ljepoti, smiješeći se i pun saučešća.

Smrt, to je Božje prisustvo.

Ako smo živjeli s Kristom, ako smo pristali da umremo s njime i iz ljubavi prema njemu, kako bismo se mogli bojati smrti?

K r i s t n a s t a v l j e n u s v o m
u s k r s n u ć u

Od časa, kada je Krist uskrsnuo, svijet se duboko promijenio u svojoj naravi. Na svijet je došlo nešto novo, što je potpuno promijenilo lice zemlje.

Otada neodoljiva struja vuče sve stvari tragom uskrslog Učitelja i ništa

ne će moći zaustaviti ovo kretanje prema nebu.

Ni bijes bezbožnika, ni ljudska ravnodušnost ne može se suprotstaviti uskrsnuću.

U prvom redu uskrsnuće duša.

Bog postepeno širi svoj život kroz čovječanstvo, i svaka duša, koja prihvaća milost, uvećava mogućnost uspona svijeta, koji je zbog grijeha bio osuđen na smrt.

"Svaka duša, koja se diže, podiže svijet." (E. Leseur).

Naprotiv svaki grijeh koči božansku ekspanziju među ljudima, usporava djelovanje kvasca, koji mora svijet učiniti blagoslovljenim kruhom, Bogu ugodnom hostijom.

A isto tako uskrsnuću materijalnoga svijeta.

Priroda odsada može preuzeti svoju plemenitu misiju, a ta je, da pomaže čovjeku, kako bi ostvario svoje nadnaravno zvanje.

Priroda je preobražena; ona ponovo postaje sakrament, vidljiv znak, po kojem primamo milost Božju; ona nam govori, ako je hoćemo slušati; ona nas prati na našem putu prema Bogu, ako je ne zloupotrebljavamo.

Kasnije ćemo se vratiti na taj predmet.

Z a k l j u č a k

Krist živi i djeluje uvijek među nama i u nama; njegov je dolazak označio zoru novoga svijeta.

Taj novi svijet sada nam valja po bliže proučiti u našim slijedećim svescima.

B i b l i o g r a f i j a

Marija u našem duhovnom životu:

BERNADOT, M.V. - Notre-Dame dans ma vie (Ed. du Cerf, 1937).

CHARMOT, F. - Presence mariale (Spes, 1938).
La royale de Marie et le sacerdoce des fideles (Spes, 1955, 224 str.).

DEHAU, Th. - En priere avec Marie (Edition de l'Abeille, Lyon, 1943.).

DONCOEUR, P. - La sainte Vierge dans notre vie d'hommes (L'Orante, 1945).

GALOT, J. - Le Coeur de Marie (Desclee De Brouwer, 1954).

GARRIGOU-LAGRANGE, R. - La Mere du Sauveur et notre vie interieure (Lyon, Ed. de L'Abeille, 1941).

SAINT GRIGNON DE MONTFORT. - Traite de la vraie devotion a la sainte Vierge (Mame, Tours).

LELOTTE, F. et l'equipe "Foyer Notre-Dame". - Etoile du Matin. Meditations au rythme de l'annee liturgique (Casterman, 1955).

- JEGLOT, C. - A l'école de la Vierge (Spes, 1937).
- LORSON, P. - La révolution des coeurs, le renouveau avec Notre-Dame (Alsatia, 1942).
- MARMION, Dom. - Les mystères du Rosaire (Maredsous, 1942).
- MORINEAU, B.M. - Vraie dévotion à la sainte Vierge et esprit chrétien (Spes, 1936).
- NEUBERT, E. - Mon idéal, Jésus, Fils de Marie (Publiroc, Marseille 1933).
La vraie dévotion à Marie (Mappus, Le Puy, 1942).
- PERROY, L. - L'humble Vierge Marie (Lethielloux, 1935).
- SINEUX, R. - La Vierge dans notre vie (Spes, 1938).

Kršćanska patnja:

- Le Christ et les Malades (Cahiers de la Vie spirituelle, Editions du Cerf, 1946).
- Dialogues avec la Souffrance, u suradnji Charels du Bos, P. Carre, Claudel, Suzanne Fouche, Marcel Legaut, Joseph Malegue (Spes, 1941).
- Le sens de la souffrance (Abbaye de la Pierrequi-Vire, 1947).
- ANCELET-HUSTACHE, J. - Jusqu'au jour éternel (Seuil, 1954).
- D'ARNOUX, J. - Paroles d'un revenant (Plon, 1929).
- BERTRAND, L. - Le livre de consolation (Fayard, 1933).

- BOEHRER, E. - L'ascension de la souffrance (Desclee De Brouwer, 1943).
- COMBES, A. - Sainte Thérèse de l'Enfant Jésus et la souffrance (Vrin, 1948).
- FOUCHE, S. - Dialogue avec la Souffrance (Spes, 1942). Souffrance, école de vie (Spes, 1940).
- D'HELLENCOURT, H. - Le jeu de la joie (Bloud et Gay, 1942).
- DUCLLOS, H. - Jésus parmi nous (La Nouvelle Edition, 1951).
- HOCEDÉZ, E. - L'Évangile de la souffrance (Casterman, 1945).
- LESEUR, E. - Lettres sur la Souffrance (de Gigord, 1932).
- MARMION, Dom. - Face à la souffrance (Maredsous, 1941).
- MOELLER, Ch. - Sagesse grecque et paradoxe chrétien (Casterman, 1948).
- MOREUX, J. - Le sens de la Croix (Spes, 1946).
- MUGNIER, F. - Souffrance et redemption (Blot, 1946).
- NEDONCELLE, M. - La Souffrance. Essai de réflexion chrétienne (Bloud et Gay, 1950, 88 str.).
- PANICI, P. - Le Christ et la Souffrance (Spes, 1943).
- DE PARVILLEZ, A. - La Joie devant la mort (Aubier, 1941).
- PERROY, H. - Ma soeur, la Souffrance (Vitte, 1934).
- PERREYVE, A. - La journée des malades (Tequi, 1929).

- REGAMEY, P. - La Croix du Christ et celle
du chretien (Ed. de l'Abeille,
1949).
- RONDET, H. - Le Chretien devant la souffrance (Mappus, 1945).
- SANSON, P. - La souffrance et nous (Flammarion, 1932).
- SCHELER, M. - Le sens de la souffrance (Aubier, 1946).
- TANQUEREY, A. - La divinisation de la souffrance (Casterman, 1948; 188 str.).
- DESBUQUOIT, A. - Les harmonies de la souffrance (Casterman, 1948; 188 str.).
- JERPHAGNON, L. - Le mal et l'existence (Editions Ouvrieres, 1955).
-

IV. SVEZAK

ČOVJEK PO BOŽJOJ
VOLJI

U V O D

Krist je dakle došao na svijet, da nj baci novi kvasac: m i l o s t. Ali zbog toga se moralo sve duboko promijeniti.

Ali ne će li baš taj božanski elemenat, koji se odsada uklapa u ljudski, a preko njega u sve vremensko isprevrnuti temelje stvorenoga svijeta? Ne ćemo li mi morati vrlo skupo platiti naklonost, koja nam je iskazana time, što po milosti možemo postati djecom Božjom?

Napose, ne ćemo li morati žrtvovati prirodne i zakonite težnje našega bića?

Drugim riječima, ne ćemo li kao učenici Kristovi biti manje ljudi?

Mi smo već na ova pitanja odgovorili jednim kategoričkim "n e": Otkupitelj ne može biti u opreci sa Stvoriteljem; milost ne ukida narav; vječno ne mijenja vremenito.

Baš naprotiv, sve, što predstavlja taj vremenski elemenat: ponajprije čovjek sa svojim neiscrpivim mogućnostima, zatim obitelj i država, prirodne društvene zajednice čovjeka, pa i sam materijalni svijet, sve je to pozvano na čudesni procvat, ako čovječanstvo u cjelini prihvati plan Božji.

Ponovimo još jednom: Krist je došao među nas, ne da uništi djelo stvorenja,

nego da ga dovrši u milosti. Križ je tomu simbol: dvije ususret raširene ruke; tako Krist grli čitav svijet, da ga podigne Ocu.

Ovo je volja Kristova i nauka Crkve: svi napori teže k istoj svrhi - privesti sve stvari Kristu - Omnia recapitulare in Christo - kako kaže sv. Pavao - ne da im se umanji vrijednost, nego naprotiv da im se razviju sve mogućnosti do onoga stupnja, koji čovjek ne bi mogao postići, pa čak ni naslutiti bez milosti.

Milost ne poremećuje prirodnih zakona, kao što ni božanstvo ne mijenja čovječanske naravi Spasiteljeve. (E. Mersch, Morale et Corps mystique, p. 63).

Poganstvo nije bilo neprijatelj naravi; no kršćanstvo je jedino uzdiže i čini dostojnom čovjeka.

(G. Bernanos, Journal d'un curé de campagne).

Preostaje nam, da поближе pokažemo, kako je to doista stav Crkve prema posve prirodnim vrednotama.

Ali prije nego počnemo proučavati odnose Crkve prema vremenskim stvarima, nameću nam se tri primjedbe.

1. Crkva ima pravo da posređuje u vremenskim stvarima

Pravi je zadatak Crkve, da upozna

ljude s njihovim nadnaravnim određenjem i da im pruži sredstva za njegovo dostignuće.

Ali to je određenje usko povezano s načinom, na koji će čovjek ispunjati svoje zemaljske dužnosti.

Prema tome je u specifičnu misiju Crkve uključena i zadaća da podsjeća ljude na njihovo naravno određenje i da pazi, kako oni poštuju vremenski red, koji je uspostavio Bog.

Crkva dakle ne prelazi svoje kompetencije, kada određuje prirodna prava čovjeka - na pr. pravo na život, na rad, na pravednu plaću, na privatno vlasništvo - kada podsjeća na prava i dužnosti obitelji i države i t.d.

Crkva ima pravo i dužnost da posređuje u svakom pitanju, koje ima neku važnost u vremenskom redu, radilo se tu o odgoju mladeži, o odnosu kapitala prema radu, o kinu, o štampi, o nacionalnom ili rasnom problemu, o raspodjeli materijalnih dobara. Crkva ima pravo i dužnost da podsjeća na principe, na temelju kojih se ta pitanja moraju riješiti, i da osudi svako rješenje, koje bi stavilo u opasnost nadnaravnu svrhu čovjeka.

2. Crkvi nije povjereno da uspostavi vremenski red

Jedina je misija Crkve, da pomaže čovjeku, kako bi ostvario svoje nadnaravno

određenje; ona se može i mora baviti vremenskim stvarima samo u vezi s vječnima.

Crkvi dakle nije povjereno da uspostavi vremenski red; ona nije ovlaštena da mijenja prirodne društvene zajednice, koje ustanovio Bog u tu svrhu.

Ona je naprotiv dužna da priznaje i poštuje zakonita prava tih zajednica, pa čak i da ih brani protiv svakoga, tko bi odbijao, da im se pokori.

Stoga ne valja tražiti od Crkve više, nego što je ona ovlaštena dati; na pr.:

- Crkva može upozoriti na potrebu čuvanja tjelosnoga zdravlja, ali joj nije povjereno, da traži najbolje metode fizičkoga odgoja.

Međutim, ako se koja od tih metoda predložena od pojedinaca ili države pokazuje kao suprotna moralnom zakonu (na pr. kad se propovijeda kult, a ne kultura tijela), ona ima pravo i dužnost, da je osudi.

- Crkva može upozoriti, da stambene prilike moraju omogućiti smještaj i odgoj više djece u krilu obitelji. Ali ona ne može određivati stil i razmještaj prostorije neke zgrade!

Međutim ona će pokazati svoju naklonost prema svakoj vrsti stambenog smještaja, koji bi praktički omogućio odgoj djece.

- Crkva može upozoriti na misiju

države; ali ona ne može odrediti da li će državno uređenje biti monarhičko ili republičko.

Međutim ako neki režim prijede svoja prava i povrijedi prava pojedinaca, ona će podići svoj glas i protestirati.

- Crkva ne može konkretno odrediti iznos radničke plaće. Međutim ona može upozoriti, da ta plaća mora omogućiti uzdržavanje obitelji, i prema tome će osuditi svako ekonomsko uređenje, koje u stvari lišava radnika obiteljske zarade.

I tako redom.

Ne očekujmo dakle od Crkve sve; ne zamjeravajmo joj, što nas ne vodi u najsigurnijim koracima, što ih poduzimamo u životu.

Stolar ne pita arhitekta, kako da najbolje zabiye čavle ili izblanja jednu dasku; limar ne traži, da mu se kaže, kako će nešto zalemiti. Ali svi zanatlije imaju pravo očekivati od arhitekta, da im dadne detaljni plan kuće, koju treba podići.

Isto je tako i sa Crkvom; ona je primila misiju da određuje načela, po kojima trebaju biti riješeni problemi vremen-skog reda; ali ona prepušta pojedincima i društvenim zajednicama, koje su u tu svrhu zakonito ustanovljene, brigu da traže praktična rješenja.

Ona odobrava svako rješenje, koje je u skladu s prirodom stvari i s nadnaravnim određenjem čovjeka; ona će osuditi svako rješenje, koje bi s ovi bilo u opreci.

S druge strane ona mora poštivati zakonita prava pojedinca, obitelji i države. Kad bi ona ta prava kršila, dokazala bi time, da nije božanskoga porijekla. Jer Bog si ne protuslovi u svojim djelima.

3. Crkvu ne treba po-
istovjeđivati s ne-
kim njezinim pred-
stavnicima.

Napomenimo konačno, da je Crkva, božanska po svom porijeklu i po misiji, koju treba među nama izvršiti, povjerena ljudskim rukama, i da će se stoga ljudski element neizbježno mijesati s božanskim.

Prema tome, moramo biti spremni da vidimo, kako kršćani - čak i neki opunomoćenici Crkve - rade protiv nauke, koju propovijedaju.

Kad budemo na pr. definirali stav Crkve prema ljudskom tijelu i pokazali, kojom ga simpatijom ona okružuje, ne će biti teško čitatelju, da se sjeti ovoga ili onoga svećenika, koji se ipak pokazuje kao protivnik razvitka fizičke kulture među mladeži!

Kad budemo govorili, kako je Crkva vrlo sklona napretku znanosti, ne će trebati mnogo naprezati pamćenje, da se sje-

timo, kako je jedan od njezinih predstavnika ipak osudio naučna otkrića Galileja.

Treba iskreno priznati, da je bilo i da još ima u Crkvi nemarnih svjetovnjaka i svećenika, koji su nedorasli ili čak nedostojni, kao što ima vojnika i oficira, koji su nedorasli svojoj dužnosti.

U krajoliku obasjanom svjetlošću ima i sjena. Isto tako i u Crkvi. To nas ne smije spriječiti, da vidimo izvanrednu svjetlost, koju ona baca na ljudske probleme, i da dođemo do izvora te svjetlosti: Isusa Krista, utemeljitelja Crkve katoličke, koji je sam sene nazvao Svijetlom.

Kad smo to rekli, ispitajmo najprije čovjeka u samom sebi, i imajući na pameti ono, što je prije rečeno, promotrimo stav, koji Crkva zauzima prema raznim ljudskim vrednotama.

.....

P o g l a v l j e I.

CRKVA I LJUDSKA OSOBA

1. Vrijednost ljudske ličnosti

P r o b l e m

Ako sudimo samo izvana, život pojedinca ne znači mnogo: roditi se, živjeti i umrijeti, to traje nekoliko godina, a zatim sve nestaje.

Čovjek se ne odlučuje dragovoljno na taj nastanak; instinktivno on želi nastaviti svoj život i privezuje se uz ono, što nadilazi trajanje jedna zemaljske egzistencije.

A što to nadilazi trajanje jednoga ljudskoga života? Dva su odgovora moguća:

- ili je to sam pojedinac, koji živi dalje
- ili živi dalje nešto drugo.

Prema tome koji odgovor usvojimo, ili će sve što nije individuum, biti podređeno individuumu, ili će individuum biti samo sredstvo za nešto drugo.

Sve nauke, koje se danas otimaju za prevlast u svijetu, riješile su na svoj način ovaj kapitalni problem i nastoje, da njihov nazor odnese pobjedu.

1. Ono što nadživljuje zemaljski život pojedinca, to je sama ljudska vrsta, kažu jedni.

Individuum je osuđen na ništavilo; jedino će čovječanstvo nastaviti svoju egzistenciju.

Ideal će pojedinca dakle biti, da radi za ono, što je nad njim, da se žrtvuje za zajednicu, da osigura pokoljenjima, koja dođu poslije njega, zemaljsku sreću veću od one, koju je on upoznao i koju on sam ne će uživati.

2. Ono što nadživljuje pojedinca, to je rasa, kažu drugi.

Dakle, treba uzdići rasu. Pojedinac vrijedi tek, koliko obogaćuje rasu; on je šteta, koliko joj škodi hotimice ili nehotice.

To je dakle rasistička ideologija, po kojoj se pojedinac mora žrtvovati, da svoju rasu čuva čistom i jakom. Eliminirati utjecaj ostalih rasa, ukloniti nakazne, pokvarene ili beskorisne pojedince, okupiti različite frakcije rase, osvojiti životni prostor potreban za normalni razvitak rase i t.d., sve su to logične posljedice postavljenoga principa: prava rase prije svega.

Pa ako je čovjek osvjedočen, da je po dubokim zakonima bitka jedna rasa pozvana da vlada nad drugima, sva djelatnost svijeta ne će imati drugoga cilja, nego da pripremi pobjedu prava odabrane rase.

Takvo je hitlerovsko, pangermaničko shvaćanje života.

3. Ono što nadživljuje pojedinca, to je nacija, kojoj on pripada.

Prema tome pojedinac mora sve podrediti interesima svoje nacije; njegova djelatnost u svim svojim oblicima mora ići za tim, da brani prava nacije i da ostvaruje njezine težnje. On sam ima tek ona prava, koja mu nacija hoće pokloniti.

To je šaren skup različitih nacionalizama.

I tako redom...

Sve te nauke imaju zajedničku crtu, što žrtvuju pojedinca u korist neke druge zemaljske bitnosti. Pojedinac, osuđen da nestane, mora se podrediti onomu, što ne nestaje: Rasi, Naciji, Čovječanstvu, Znanosti, Progresu, i t.d.

S t a v C r k v e

Crkva je protivna svim tim teorijama: ona izjavljuje, da je jedino pojedinac vječan, i zahtijeva, da mu se dadne prvo mjesto.

Ona ne gleda pojedinca kao jedinicu izgublenu u masi; ona mu priznaje apsolutnu vrijednost i ne stvara od njega žrtvovano biće.

Izraz "ljudska osoba" označuje točno apsolutnu vrijednost pojedinca s obzirom na njegovu okolinu; mi ćemo se odsada služiti tim izrazom.

Istina, Crkva nipošto ne odbacuje pojam čovječanstva, rase, nacije; ona napro-

tiv tvrdi, kako ćemo mi kasnije vidjeti, da svaki od njih ima svoja prava. Ali ona im daje samo prolaznu vrijednost podređenu ljudskoj vrijednosti.

Svaki puta, kada je naša sjajna ljudska narav stavila veliko slovo na lijepe plodove svojih traženja i svojih napora, kao da su oni odjednom postali sigurnim razlogom življenja, uskoro ju je strašnji unutarnji raspad upozorio na ispraznost svega toga. Postignuti su se uspjesi okrenuli protiv ciljeva, kojima su ih htjeli podrediti. Ako mislite, da ćete čovjeka spasiti jednim od proizvoda njegova genija, kao što su Znanost, filozofija, Umjetnost, Ideja, Država, vi ga vodite u smrt.

Mislite li pak samo baviti se filozofijom, umjetnošću, znanostima, postavljajući drugim disciplinama rješenje problema čovjeka i njegove svrhe, vi ste u pravu i možete se izvrći ovoj plemenitoj smionosti, koja se uvijek isplaćuje.

(E. Masure, L'humanisme chrétien, p. 89).

Da je to nauka njezina Osnivača, Crkva može lako dokazati; dovoljno je prelistati Evanđelje.

Ono što zanima Krista, to je čovjek. Sve ostalo je tome podređeno: "Što koristi čovjeku, ako čitav svijet dobije, a duši svojoj naudi?" (Mt. XVI, 26).

Krist se ne zaustavlja na kolektivnu ili na skupini pojedinaca; on silati do svakoga od njih, pa bilo to i dijete: "Pustite k meni malene. Tko prima jedno dijete u moje ime, mene prima" (Marko X, 14).

Svatko od onih, kojima se on obraća, poprima u njegovim očima apsolutnu vrijednost: Petar, Nikodem, Lazar, Marija Magdalena, dobri razbojnik, svatko ga zao kuplja, kao da je jedini na svijetu. On bi se utjelovio, da spasi jednu jedinu dušu; On je dobar Pastir, koji traži jednu zalutalu ovcu i načas zaboravlja devet i devet ostalih.

Krist je došao da dadne božanski život, ne čovječanstvu, nekoj naciji ili rasi, nego svakoj duši dobre volje; "K onomu, koji čini volju mogega Oca, moj Otac i ja ćemo doći i kod njega se nastaniti." (Iv. XIV, 23).

Prvi je Isus Krist istaknuo vrijednost svake pojedinice duše, i nitko više ne može te duše vratiti njihovoj prijašnjoj bijedi. Nitko ne može zaniijekati, da je on jedini doveo čovječanstvo do tih vrhunaca... Ljudi mogu prema Njemu i Njegovoj nauci zauzeti stav, koji budu htjeli, ali jedno je sigurno: od toga trenutka povećana je vrijednost ljudske vrste. Pravo poštivanja čovjeka je svijesno ili nesvijesno praktično priznavanje Boga kao Oca.

(Harnack, L'essence du christianisme, p. 89).

Vjerna poslanju da prenosi Kristovu nauku, Crkva traži za svakoga pojedinca, da mu bude priznat prioritet nad svim vremenskim vrednotama, koje izazivaju ljudsku pažnju,

Je li potrebno napomenuti, da Crkvi duguju svoju rehabilitaciju u očima drugih ljudi i rob, i žena, i dijete, i starac, i siromah, i bolesnik i nemoćnik?

Već dvadeset vjekova Crkva potvrđuje i uzdiže vrijednost ljudske osobe; već dvadeset vjekova ona osuđuje svaku ideologiju, koja čovjeka čini nekim sredstvom.

Državi i obitelji ona stavlja pred oči kao bitni cilj očuvanje, razvijanje i usavršenje ljudske osobe.

Nije onda čudo, što je izložena napadajima svih onih, koji čovjeka žele žrtvovati idolu, što su ga sami izabrali. Ali ona ostaje nepokolebiva i bez prestanka brani "uzvišeno dostojanstvo ljudske osobe".

II. Misija ljudske ličnosti

Već smo rekli, da je čovjek stvoren:

- da spozna i ljubi Boga;
- da surađuje na njegovom djelu ljubavi služeći se talentima, koje je primio, da osigura veće vremensko i vječno blagostanje čovječanstva;
- da tako zasluži nastavak zemaljskog života.

skoga života u prijateljstvu s Bogom/1/.

Otkako je čovjek otkupljen, on više ne može vršiti svoju dužnost, osim s Kristom, u Kristu i po Kristu; izvan Krista ne izvršava se ništa vječno.

Onomu, koji je sjedinjen s Kristom, sve može poslužiti, da ispuni svoju zemaljsku i vječnu zadaću. Bolest je sredstvo posvećenja i apostolata isto tako, a možda i više nego zdravlje; siromaštvo je isto tako kao bogatstvo. Ni sama smrt nije gubitak; u Kristu ona postaje sredstvom obožavanja za sebe i za druge.

Katkada se čudimo, što Crkva veliča suprotne pojmove: život i smrt, djevičanstvo i plodnost, bolest i zdravlje, siromaštvo i bogatstvo, pokornost i samoinicijativu.

To je stoga, što je sve to sredstvo za one, koji ljube! Ako se Crkva pokazuje u tolikoj mjeri katoličkom - t.j. sveopćom - u svojoj simpatiji prema ovim prividno suprotnim pojmovima, to je stoga, što ona u njima gleda sredstva u zajedničkom

/1/Često se čuje prigovor: "Vi katolici, radite za nagradu!" Prije svega valja odgovoriti, da je čovjeku nemoguće biti potpuno nezainteresiran (v.2.svezak); zatim, da će nada u nagradu ostati uvijek za mnoge snažan stimulans; i konačno, da Crkva nastoji potaći svoje članove, da im nagrada ne bude svrhom njihova djelovanja. Do-

djelu spasenja i posvećenja čovječanstva.

Zadatak je Crkve, da neprestano ističe bitno, a ostalo da smatra tek sredstvom. Nije to radi ocrnjivanja i preziranja vremenskog; to je briga, da se svakoj stvari dade njezina vrijednost.

III. Izgrađivanje ljudske ličnosti

Kao ni svijet, što ga okružuje, čovjek nije stvoren u dovršenom obliku; on mora surađujući s Bogom učiniti sebe čovjekom postati "netko", zadobiti vlastitu ličnost.

To nije laka stvar. U drugom smislu svesku pokazali, kako čovjek u sebi nalazi istodobno duboku želju za jedinstvom i ravnotežom, ali i anarhiju raznih težnji, koje su, čini se, suprotne jedne drugima.

Činjenica, da je čovjek uklopljen u svijet, koji je sam nadovršen i koji se neprestano razvija, ne olakšava posao!

Mi ipak možemo izvući tri zakona, koji moraju stalno upravljati ljudskim naporom u izgradnji vlastite ličnosti.

Z a k o n n a p r e t k a

To je u prvom redu zakon napretka.

voljno je, da se o tom uvjerimo, sjetiti se na pr. djela ljubavi ili pokajanja.

F.Lelotte: Rješenje problema života 11

Čovjek mora biti uvjeren, da je primio misiju da se usavrši, da razvije naravne i nadnaravne darove, koje je primio, kako bi ih stavio u službu Božjega plana. On je zasijana zemlja i treba položiti račun o žetvi.

Čovjek mora napredovati uvijek; on ne može dopustiti zastoja; čak prisiljen na nered u bolesničkom krevetu, on mora napredovati i još više se žrtvovati za ostvarenje Božjih namjera oko posvećenja svojih bližnjih.

On ne može nikada smatrati, da je u bilo kojem području postigao savršenost.

Živo biće nije misao ostvarena jednom zauvijek. To je misao, koja se ostvaruje, ideja, koja upravlja životnim razvitkom... Bergsonov "elan vital" nije plod mašte filozofa; to je tumačenje neprestanoga izviranja sve razvijenih oblika, što nam ih stavlja pred oči povijest svijeta.

(Joly, Le beau risque de la Foi, p.172).

Z a k o n s k l a d a

Ali nije dovoljno čovjeku, da nasumce razvija sve dobre težnje, koje u sebi nalazi; jer pretjerani razvitak nekih od njih može škoditi cjelini. Čovjek je obdaren slobodom, kako bi mu ona omogućila, da svakoj stvari dadne svoje mjesto i svoju vrijednost.

Mi smo dakle slični arhitektu, koji

odabire materijal, sakuplja ga i gradi svoje djelo; valja nam urediti jedan mali svijet. Bog, koji je organizirao svijet, čini nas suradnicima u svom djelu, obvezujući nas, da izgradimo uz njegovu pomoć svoju vlastitu ličnost.

Bog je taj sklad, koji mi moramo u sebi uspostaviti, savršeno ostvario u prvom čovjeku.

-tijelo i osjetila prožeta duhom i podložna volji;

- razum pristupačan svakoj istini, kakogod ona bila teška;

- volju pokornu Bogu i glasu savjesti i milosti;

- čitav zemaljski život usmjeren prema vječnosti.

To ravnoteže valja nam ponovo naći.

Paradoks čovjeka stoji čitav u tri slijedeće konstatacije: materija prožeta duhom; zemaljski život pozvan da odsada postane nebeski; vremensko određenje vezano uz vječni poziv.

A paradoks naše epohe stoji u tome, što vodimo računa samo o jednom dijelu nas samih, i to onom manje uzvišenom; što ga orijentiramo prema materiji na račun duha; što mu uređujemo sasvim zemaljski život zanemarujući potpuno njegov nebeski poziv.

(Sertillanges, Recueillement, p.29).

Tkogod želi ostvariti savršeni ljudski lik, mora se dakle skladno razvijati, dati čovječanskom prvenstvo nad životinjskim, zadobiti potpunu vlast nad samim sobom i staviti u službu Božju svu svoju djelatnost, kako bi što bolje ljubio i služio ljude.

Z a k o n ž r t v e

Bog rasipa svoje darove u nama kao i u prirodi.

Mnoštvo žira nikada ne će dati hrasta; mnoštvo cvijeća nikada ne će dati ploda.

Isto se tako u nama ne će nikada razviti sva sila talenata. Sigurno bismo bili mogli da se odlikujemo u nekoj umjetnosti, znanosti ili zvanju, ali izvjesni važni događaj ili, još češće nevažni, usmjerili su naš život u nepredviđenom pravcu; trebalo je izabrati, a onda učiniti žrtvu, što mi nismo učinili.

Pomisao na žrtvu straši; ali valja napomenuti, da u svakom času čovjek mora činiti žrtve:

kipar, koji kleše blok mramora žrtvuje iverje, koje uklanja, da bi ostvario remek-djelo;

turista, koji na raskršću udara lijevim putem, žrtvuje desni;

muzičar, koji se zaposluje kao klarinetista, odriče se toga, da svira obou i t.d.

Zakon žrtve nameće se svima:

mladić, koji želi sačuvati bistar pogled i čistu dušu, mora žrtvovati neoprezno čitanje, raskalašene razgovore, sumnjičava prijateljstva, zle želje, zabranjena djela;

onaj pak, koji se želi prepustiti nezdravim težnjama, žrtvovat će veselje, što ga osjeća čovjek ostavši čestit, unutarnju slobodu i mir savjesti.

Ne možemo dakle iznakući nužnosti žrtve; prena tome je razborito prihvatiti sva odricanja, koja od nas traži skladni razvitak naših tjelesnih i duhovnih sposobnosti; treba dapače tražiti svaku žrtvu, koja će za nas biti izvor obogaćanja, napretka, sklada, pa bila ona ne znam kako teška.

Valja razumno odabrati vrednote, podrediti ili čak žrtvovati jedne drugima, doklegod se one niže zaustavljajući nas na mjestu budu protivile našoj pobjedi. Orao prezasićen mesom i vezan uz svoj plijen izvirgava se opasnosti da zaboravi svoje gnijezdo i visine.

(E. Masure, L'humanisme chrétien, str. 161).

Potrebna je smionost da se ustvrdi, kako trapista zatvoren u svom samostanu i vezan svojim strogim pravilon, uživa u svijetu više od nekoga bečara ili Rotschilda; ali što je u stvari od toga prirodnije?

Mjera radosti ne leži u vanjskom gomilanju predmeta, koji nam tu radost mogu pribaviti, nego u sposobnosti naše duše, da je primi.

(A. Joly, Le beau risque de la Foi, str. 10).

K r š ć a n s k i h u m a n i z a m

Kršćanski humanizam -

- nastoji ostvariti u svakom čovjeku idealni tip, kako ga je Bog zanislio.

Kršćanski odgoj ima za konačni cilj da omogući onome, koga želi odgojiti t. j. "uzdići", da se dragovoljno podvrgne ovim trina zakonima:

- da prihvati dužnost, da će neprestano napredovati;

- da će skladno razvijati svoje mogućnosti u suglasnosti s misijom, koja mu je povjerena.

- da će kao razborite prihvatiti žrtve, koje takav ideal od njega zahtijeva.

A sve to u okviru prijateljstva Božjega, kako bi se što bolje mogao posvetiti vremenskoj i vječnoj sreći čovječanstva.

Čitava formacija čovjeka nema drugoga cilja, nego da od njega načini dobra radnika na djelu vlasti-

toga usavršenja i usavršenja ljudskoga roda.

(J. Leclercq: Droit naturel, Droits et devoirs individuels, p. 25).

Ali kad spomenemo riječ "žrtva", već označeni problem ponovo se nanese: jesu li kršćanske i ljudske vrenote doista spojive? Ne treba li žrtvovati jedne drugima?

Napose mladost, koja osjeća, kako u njoj vrije život, i koja sanja, kako će ga do maksimuma razviti, plaši se, da će predavši se potpuno Kristu sama sebe umanjiti.

Mi ćemo taj problem pobliže razmatrati u slijedećim poglavljima i pokazati, kako nauka Kristova, a prena tome i nauka Crkve - poštuje i uzdiže ljudske vrijednosti.

B i b l i o g r a f i j a

ANCEL, A. - L'homme à la lumière de la raison (Lyon, Vitte, 1947).

BERTHELEMY, J. - Vision chrétienne de l'homme et de l'univers (Editions de l'Ecole, Paris, 1952).

BUTTERFIELD. - Christianisme et histoire (Spes, 1955).

CHARMOT, F. - L'humanisme et l'humain (Spes, 1934).

CHEVALIER, I. - Humanisme chrétien (Ca-sternan, 1941).

- CHEVROT, Mgr. - L'éternelle actualité de l'Evangile; l'Homme nouveau (Desclée De Brouwer, 1938).
- DE CORTE, M. - +Incarnation de l'Homme. Psychologie des moeurs contemporaines (Editions Universitaires, Bruxelles, 1944). - Philosophie de moeurs contemporaines (Ibidem 1944).
- DE DAINVILLE, F. - Les Jésuites et l'éducation de la société française. I. La naissance de l'humanisme moderne (Beauchesne, 1940).
- DANIELOU, J. - Essai sur le mystère de l'Histoire (Ed. du Seuil, 1953, 341 str.).
- DAVENSON, H. - +Fondaments d'une culture chrétienne (Bloud et Gay, 1934).
- DEBOUT, J. - L'Eglise et la valeur humaine (Bloud et Gay, 1928).
- DERMINE, J. - L'éducation chrétienne de la personnalité (Bruxelles, 1941).
- ETCHEVERRY, A. - Le conflit actuel des humanismes (Presses Universitaires de France, 1955, 294 str.).
- FERNESOLLE, P. - De la civilisation chrétienne (Beauchesne, 1945).
- HERMANS, Fr. - Histoire doctrinale de l'humanisme chrétien (Casternan, 1948; 4 volumes).
- HONNAY, V. - Humanisme et livre de choix (Desclée De Brouwer, 1937).
- LALOU, J. et NELIS, J. - Communauté des hommes; Initiation à l'humanisme social (Casternan, 1950).

- LECLERCQ, J. - +Leçons de droit naturel (Namur, Wesmael-Charlier, 5 volumes, 1927-1934), 1 posebno: IV. Les droits et les devoirs individuels; I. dio.
- LECÔMTE DU NOUY, P. - Destinée humaine (New-York, 1947).
- DE LUBAC, H. - ++Le drame de l'humanisme athée (Spes, 1944).
- MARITAIN, J. - +Humanisme intégral (Aubier, 1936). +Sort de l'Homme (Ed. de la Baconnière, Neufchâtel, 1945). Religion et culture (Desclée De Brouwer, 1938). +Primauté du spirituel (Plon, 1927).
- MASURE, E. - +L'humanisme chrétien (Beauchesne, 1936).
- MEYLAN, L. - +Les Humanités et la Personne. Esquisse d'une philosophie de l'enseignement humaniste (Dela-chaux et Niestlé).
- MOELLER, Ch. - +Humanisme et sainteté (Casternan, 1945).
- MOLITOR, A. - Culture et christianisme (Casternan, 1945).
- DE MONTCHEUIL, Y. - Problèmes de la vie spirituelle (J.E.C.F., 1945). L'Eglise et le monde actuel (Ed. Te-moignage chrétien, 1946).
- MOUNIER, E. - Manifeste au service du personnalisme (Aubier, 1946). ++Qu'est-ce que le personnalisme? (Editions Esprit, Paris, 1947).
- MOUROUX, J. - +Sens chrétien de l'homme (Aubier, 1945). Existence chrétienne (Aubier, 1954).

- PANICI, P. - Christianisme et valeurs vitales. Le Christ et la grandeur humaine (Spes, 1941). Le Christ et l'égalité (Spes, 1945).
- PASCAL. - Pensées et opuscules. Publiées par L. BRUNSCHVIG (Hachette).
- PERROT, D. - +Style d'homme (Bloud et Gay, 1946).
- POUCEL, V. - +Mystique de la terre (6. vol.; Le Puy, Mappus, 1937-1945).
- RADEMACHER, A. - +Religion et vie (Ed. Cite Chrétienne, Bruxelles, 1934).
- RIDEAU, E. - +Consécration. Le christianisme et l'activité humaine (Desclée De Brouwer, 1945).
- SIMON, H. - +Destin de la personne (Bloud et Gay, 1935).
- SIMON, P. - +Culture et personnalité (Cahier de la Nouvelle Journée).
- SUENENS, Mgr. - Le rôle de l'humain dans l'épanouissement surnaturel (Bruxelles, Novissima, 1945).
- THELLIER DE PONCHEVILLE, A. - Peut-on encore sauver la personne humaine? (Bonne Presse, 1945).
- THILS, G. - Théologie des réalités terrestres. I. Préludes (Desclée De Brouwer, 1946).
- THIBON, G. - +Destin de l'homme (Desclée De Brouwer, 1941). - +L'échelle de Jacob (Lardanchet, 1942). +Retour au réel (Lardanchet, 1944).
- DE TOURVILLE, H. - +Lumière et vie (Bloud et Gay, 1924).
- ZUNDEL, M. - +Recherche de la Personne (Desclée De Brouwer, 1938). Culture

humaine, culture chrétienne. Points d'insertion (Laboureur, 1941).

"Bâtir" Zbirka studija za obnovu kršćanskog društva. III. serija posvećena problemu kulture. - (Casterman, 1944) I. J. LECLERCQ, Culture et personne. - II. A. MOLITOR, Culture et christianisme. - III. CH. DUBUS DE WARNATTE, Culture et civilisme. - IV. R. DE LE COURT, la culture et les humanités - V. E. DE GREEFF, Culture et éducation physique. - VI. P. HARMEL, Culture et profession. - U IV. seriji: VIEUJEAN, J. - Religion et Personne. L'homme nouveau. Nekoliko pogleda o problemu kršćanskog humanizma na budući rat (Louvain, Nauwelaerts, 1947).

P o g l a v l j e II.

CRKVA I LJUDSKO TIJELO /1/.

Nekada su se mogle vidjeti u izlogu neke knjižare dvije fotografije vješto montirane očigledno s propagandnom svrhom:

na jednoj dva mlada atleta golog trupa, napetih mišića, uspravne glave, bistra pogleda, vesela izražaja, puni života i zdravlja,

na drugoj skupina prvopričesnika, koji izlaze iz crkve, oborene glave, odljenih crta lica, pognutih leđa, neodlučna koraka, bez dražesti i mladosti.

S jedne strane uspjeh novih, progresivnih metoda, s druge strane utjecaj Crkve na generaciju u usponu.

Je li istina, da se Crkva ne brine za ljudsko tijelo? Sili li nas ona, da usredotočivši svoje misli na vječnost zanemarimo sadašnjost, ono što je opipljivo, a napose ono, što nam daje mjesto u prostoru: naše tijelo?

Je li Crkva morala dočekati izjave modernih teoretičara, da pokaže tek tada neku brigu za ljudsko tijelo?

Ova pitanja traže odgovor.

/1/ Činilo nam se korisnim, da opširnije izložimo sve bogatstvo katoličke nauke u tom pogledu, radilo se o dogmi, moralu ili liturgiji.

I. Katolička dogma i ljudsko tijelo

Već će nam čitanje misnog Vjerovanja otkriti osnovni stav Crkve prema ljudskom tijelu.

D o g m a s t v o r e n j a

"Vjerujem u jednoga Boga, - stvoritelja vidljivih stvari".

Crkva ne smatra tijelo - vidljivu stvar - djelom zlođuha, nego djelom Božjim. Nasuprot heretika prvih vjekova, ona će uvijek tvrditi, da je Svemogući stvorio osjetne i tjelesne stvari.

Kako li nam uostalom pomnivo Geneza prikazuje Boga, koji stvara tijelo čovjeka!

Boja tijela, sklad lica, sjaj očiju, obris usana, sretna proporcija tijela, vitki stas mladića, dražest djevojke, sve je to stvorio Bog.

Ništa nije podesnije, da nas potakne na to, da se divimo i hvalimo djelo vrhovnoga Umjetnika, nego neizrecivo unijeće, koje blista u stvorenju naših tjelesa.

(Sv. Ivan Zlatousti).

Nijedan dio tijela ne postoji bez stvaralačke Božje intervencije; nijedan; ma kako on bio skrovit, ne nosi u sebi nikakva zla. Svi dijelovi tijela zajedno i svaki od njih posebno inaju svoje mjesto u planovima Božjim.

Ako nas vidljive stvari moraju voditi k Bogu, to više mora to ljudsko tijelo, remek-djelo stvorenja; promatranje toga tijela moralo bi nas potaknuti na molitvu kao i pogled na ružu ili ljiljan.

Stoga se Crkva ne plaši prikazati ljudsko tijelo sa svom njegovom privlačivošću i bogatstvom čak usred svojih svetišta; sjetimo se na pr. stropa Sikstinske kapele.

Tko li je bolje od Rubensa proslavio put i krv, ovu put i krv, koju je Bog na sebe želio uzeti i koja je sredstvo našega otkupljenja? Rečeno je, da će i samo kamenje vikati. Hoćete li onda samo ljudskom tijelu uskratiti njegov govor?

(Clausel, Le Soulier de satin).

Crkva ne sputava inspiraciju umjetnika, kada oni na pr. nastoje da u crtama lica Blažene Djevice Marije saberu sve ženske draži, pa i one najosjetnije.

Ali ljudsko tijelo je više nego materijalno stvorenje; ono je svetohranište duše.

Među materijalnim bićima ljudsko je tijelo element, koji se najviše približuje duhu, jer samo ono tvori s duhom prvo od razumnih stvorenja na uzlaznoj ljestvici bića.

Između tijela i duha uspostavljena je dakle najuža veza: jedno su i drugo neophodno potrebiti za život ljudskoga com-

posituma.

Sve će se dakle dostojanstvo duše odraziti na tijelu.

Intuicije genija, uporna volja osvajača, heroizam mučenika, zanosi mistika; sve je to ostvareno tek uz pomoć tijela.

Ne govori li to dovoljno o njegovoj vrijednosti?

D o g m a i s t o č n o g a g r i -
j e h a

Ali ne ruši li dogma o istočnom grijehu izvanrednu vrijednost, koju je Stvoritelj dao ljudskom tijelu?

Baš naprotiv, ona donosi novo svjedočanstvo u prilog tijelu; jer Crkva, kao što smo rekli, ne dopušta, da se tijelo izgubivši mimonaravne darove neosjetljivosti za bol i besmrtnosti, koji su bili posljedica milosti, pokvarilo u svojoj biti.

Bez sumnje su popustile veze između tijela i duše, te se tijelo želi prepustiti svojim nagonima, koji su po sebi dobri, ali ako im se pretjerano i neumjesno udovoljava, mogu škoditi ljudskoj cjelini.

Bez sumnje čovjek može zlorabiti svoje više sposobnosti - razum i volju - tako da se služi zakonitim težnjama tijela na protuprirodni način.

Ali ovo tijelo - Crkva nam to nalaže vjerovati - ostaje dobro i poslije istočnoga grijeha; njegove sposobnosti ostaju zdrave; zlo se nalazi samo u napakoj volji, a ne u tijelu i njegovim udovima.

Ako očuvamo u sebi prvenstvo duhovnih i moralnih vrijednosti, tijelo ostaje dragocjeni suradnik u našem ljudskom usavršavanju.

D o g m a U t j e l o v l j e n j a

"I Riječ je tijelom postala"...
Krist je utjelovljen po Duhu Svetom od Marije Djevice.

Bog, čisti duh, koji mrzi zlo, koji dolazi radi iskorjenjenja zla, ne ustručava se uzeti u jedinstvu svoje osobe potpunu ljudsku narav t.j. ljudsko tijelo i dušu.

Je li Bog na konkretniji način mogao pokazati, da tijelo nije loše?

Egzegeti su rado prikazivali ljepotu i snagu Kristova tijela; slikari su pokušali reproducirati njegove skladne linije.

To je tijelo imalo savršenu čistoću, jer je Bog htio, da bude plod nekaljanog tijela Djevice Marije.

Ono je posjedovalo savršen sklad, jer ga je Duh Sveti proizveo u krilu Marijinu, i jer je svako djelo, koje nepo-

sredno potječe od Boga, savršeno.

Ako je Bog htio obasuti tijelo svojega Sina s toliko pažnje, ne pokazuje li to istodobno njegov interes za tijelo uopće?

Već dvadeset vjekova, kadgod svećenik spomene, da je "Riječ tijelom postala", prigiba koljeno, klanjajući se ovoj tajni, koja predstavlja sjedinjenje Boga s ljudskom prirodom, i prema tome s ljudskim tijelom.

D o g m a O t k u p l j e n j a

"Crucifixus etiam pro nobis"... On je bio za nas mučen, za nas je trpio i umro...

Otkupljenje je čovječanstva izvršeno trpljenjem jednoga tijela, koje je dobilo svoju vrijednost po izvanrednoj svetosti jedne duše.

Čudesne li pažnje Gospodina Boga, koji odabire tako skromno sredstvo, da nam vrati najuzvišeniji dar i ponovo uspostavi naše božansko određenje!

U beskrajnom svemiru, koji nas prenerazuje svojim čudesima i tajnama, jedini je predmet, na koji je Bog gledao sa zadovoljstvom, ovo tijelo našega Gospodina, izmrcvareno, probijeno, krvavno, jer smo uz tu cijenu mi ponovo postali djeca Božja!

Stoga smo mi htjeli, da znak raspo-
F.Lelotte: Rješenje problema života XII.

znavanja za nas kršćane, pristaje Kristove, bude baš ovo tijelo Bogočovjeka pribijeno na križ!

D o g m a U s k r s n u ć a

"Uskrsnuo svojim tijelom"...

Prije svega, čemu bi Krist vraćao život svomu tijelu, ako je ovo stvar vrijedna prezira?

Štaviše, on je htio, da to uskrsnuće postane neborivim dokazom njegova Božanstva.

Doista, nije li On navijestio protivnicima, da dokaže istinitost svoga naučavanja, da će njegovo tijelo izbjeći propadanju u grobu? Nije li ga on usporedio s veličanstvenim jeruzalemskim hramom, kad je rekao, da će se tri dana nakon uništenja ponovo podići?

Na taj način ovo tijelo postaje ne samo cijenom otkupljenja čovječanstva, nego vidljivim dokazom Kristove božanske misije: ovo tijelo ponovo oživljava, da posvjedoči Kristovo božanstvo.

Na koji bi se način mogla više uzdići vrijednost ljudskoga tijela?

D o g m a U z a š a š ć a

Vjerovanje dodaje: "I uzašao na nebo"...

Čemu taj uzlazak jednoga ljudskog

tijela k Bogu?

Nije li to djelo uskrsloga Krista previše teatralno bez praktičnog značaja?

Baš naprotiv: ako je Krist svoje tijelo učinio dionikom u svojoj slavi, to je zato, jer je htio pokazati, kako hoće da s našim čovječanstvom sačuva najužu vezu. Duševna veza mu nije dostajala. Htio je da ostane sjedinjen s našom ljudskom naravi i u njezinu materijalnom dijelu: tijelu.

Zato da pokaže dostojanstvo ljudskoga tijela i njegovu ulogu u Otkupljenju, Krist je to tijelo htio povući u svoju slavu.

D o g m a E u h a r i s t i j e

Bog je htio, da se Kristova žrtva nastavi kroz sva vremena i prostore. "Činite ovo na moju uspomenu", rekao je završavajući obred na Veliki četvrtak.

I otada bez prestanka tisuće svećenika saginju se svaki dan nad malo kruha i izgovaraju riječi konsekracije: "Ovo je Tijelo moje."

Među svim bogatstvima svijeta, koja bismo mogli prikazati Bogu, kao što su drage kovine, rijetki miomirisi, djela najvećih genija, Bog prihvaća samo jedan materijalni dar, Tijelo svoga Sina.

I zato što čovječanstvo već dvade-

set vjekova prikazuje ovo Tijelo kao žrtvu čistu i bez ljage, Bog obuhvaća cijelu zemlju svojom ljubavlju...

I kad ljudima želi dati залог svoje ljubavi, nalazi samo jedan dar: Tijelo svoga Sina - sjedinjeno s njegovom Krvlju, dušom i s njegovim božanstvom - koje daruje kao hranu u Presvetoj Euharistiji.

Kristovo tijelo primljeno u svetoj pričesti postaje Presveti Oltarski Sakrament, sakrament u pravom smislu riječi, vidljivi znak, kojim se Bog služi, da u nama uveća svoju milost.

Jedino nam to tijelo može osigurati vječnu sreću; ne govori li svećenik stavljajući nam hostiju u usta: "Tijelo Gospodina našega Isusa Krista neka čuva dušu tvoju za život vječni!"

Neka onda netko kaže, da je Crkva protivnik ljudskoga tijela!

D o g m a u s k r s n u ć a
t i j e l a

"Vjerujem u uskrsnuće mrtvih"...

U onom, što smo dosada govorili, radilo se o Kristovu tijelu, sada je riječ o našem.

Mi vjerujemo u tu čudesnu činjenicu, da će naše tijelo, pretvoreno u prah, ponovo zadobiti svoju snagu i ljepotu i opet se sjединiti s našom dušom, da zajedno uživaju u vječnosti kao dva prija-

telja, koje je životna kob rastavila, ali su se konačno našli...

Kada je sv. Pavao govorio o uskrsnuću raspravljajući s Atenjanima, njegovi su se slušatelji počeli rugati, a zatim su se povukli izrazivši mu želju, da nađe sebi naivnije od njih!

Mnogi moderni slušatelji, koji ne priznaju Bogu pravo na kult, ali ga priznaju Znanosti, Ljepoti ili Poroku, sliježu ramenima, kad čuju za ovu dognu našega vjerovanja.

Kao da Bog, koji nas je stvorio bez nas, ne bi mogao da nas uskrsi bez obzira na naše bijedne prigovore!...

Dok naš dolazak na svijet predstavlja tajnu za sve, nije li djetinjasto nijekati, da Bog može naše tijelo obnoviti za vječnost u onom obliku, u kojem bude htio!

Budući da je naše tijelo element, stvoren od Boga, da nam pomogne u samopošvećenju, mislimo, da je potpuno logično, što ga Bog želi učiniti dionikom vječne slave...

Mi dakle vjerujemo, da će naše tijelo uskrsnuti, kao što je uskrsnulo i Kristovo tijelo.

Neka ostali sliježu ramenima, ali neka ne kažu, da Crkvi nije stalo do ljudskoga tijela! Koja je ljudska ideolo-

gija ikada mogla postići, da milijarde bića prihvate nauku, koja tako poštiva tijelo?

D o g m a n a d n a r a v n o g
 ž i v o t a

Ako je duša prije svega svetohranište, u kojem se nastanjuje božanski život, milost posvećujuća, tijelo je njezin hram: "Slavite i nosite Boga u vašim tjelesima", kaže sv.Pavao.

Tijelo dakle po svom sjedinjenju s dušom učestvuje u časti, da posjeduje milost.

Misle, da je naša vjera neprijateljica tijela! Ona ga čini vječnim! Ona ga pobožanstvenjuje kao hram Duha Svetoga.

(Sertillanges, Recueillement, p.46).

Štaviše: i u tjelesnim djelima će milost sjedinjena sa slobodnom voljom donijeti svoje plodove i pribaviti nam zasluge za vječnost.

Provodeći svoje dane u potpuno materijalnim poslovima, uvećat ćemo u sebi život milosti i zavrijediti, da ostanemo sjedinjeni s Kristom u vječnosti.

Pa i najskromniji poslovi, kojima je svrha održati život našega tijela, postaju vrelima zasluga: "Jeli vi ili pili", kaže sv.Pavao, "slavite Boga".

Ako je tijelo djelo Božje, sredstvo otkupljenja, vidljiv znak prijateljstva s Bogom, hram posvetne milosti, nije li ono predmet poštovanja katoličke Crkve? Ima li ijedna nauka, koja ga više uzdiže?

S ovim dogmama usporedite dogme modernoga naturizma, pa odlučite.

Između toliko neukusnih tekstova, koje su materijalističke nauke obilno posijale u javnosti, citirajmo onaj, koji je poslužio kao uvodni članak u jednoj modernoj reviji ("Votre beaute"-Juillet 1937).

Evo lijepoga ljeta. To je doba vašega tijela.

Ne mislite više. Budite tek lijepa životinja, koja se igra, koja se veseli, koja se punim srcem predaje radosti. Upotrebite sav razum, koji imate, kako biste zaboravili, da ste razumni.

Nađite ponovo svoje porijeklo lijepo, zdrave i snažne životinje. Ne umarajte se više potiskujući zle nagone ili tražeći dužnost. Živite životinjski.

Živite životinjski, lijepo, pa čak i malo ludo, t.j. kao najljepše od svih stvorenja.

Može li se izreći više gluposti u tako malo riječi?!

Doista mi katolici nemamo nika-

kva interesa, da slušamo ove moderne šarlatane!

II. Katolička liturgija i ljudsko tijelo

Kao skup javnih manifestacija božanskoga kulta liturgija tumači dogmu vidljivim obredima, kako bi njome još više prožela duh i srce kršćana.

Koje onda čudo, ako u njoj nalazimo snažno izraženo poštovanje Crkve prema ljudskom tijelu.

S v e t a m i s a

Misa je središnji, prvobitni predmet katoličke liturgije; u njoj nalazimo velik broj znakova poštovanja liturgije prema ljudskom tijelu.

Prije svega, Crkva se ne zadovoljava molitvom srca u našem učestvovanju Svetoj Žrtvi; ona želi, da čitavo naše biće hvali Boga.

Stoga ona zahtijeva od vjernika - a napose od ministranta - kao i od svećenika posebno držanje tijela. Ruke, koje se sklapaju, koljena, koja se prigibaju, čela, koja se klanjaju, sve to noli na svoj posebni način.

Čak i u duhovnoj suši uvijek je moguće pokazati podložnost i poštovanje prema Bogu tjelesnim stavom; svedena na taj

oblik molitva još čuva svoju pravu vrijednost.

Ako pregledamo molitve, koje svećenik za vrijeme sv. mise upravlja Bogu, naći ćemo mnoge riječi, koje spominju tijelo našega Gospodina: "Ovo je moje tijelo" kod konsekracije; "Učestvujemo u ovoj Žrtvi primajući neizmjereno sveto Tijelo tvoga Sina" u skupnim molitvama i t.d.

Što smo gore rekli o proslavi tijela u dogmama stvorenja, utjelovljenja i otkupljenja, nalazi se sretno izraženo u ovoj molitvi ofertorija: "Bože, koji si divno sazdao dostojanstvo ljudske naravi (po stvorenju) i još ga divnije obnovio (po oktupljenju), dostoj se učiniti nas dionicima božanstva onoga, koji se udostojao biti dionikom našega čovječanstva (po utjelovljenju)".

Ali svećenik spominje i izričito naše tijelo: "Neka mi blagovanje tvoga Tijela brani dušu i tijelo" (3. molitva prije pričesti).

U dvije molitve, koje svećenik često recitira u promjenljivom dijelu mise, Crkva moleći Boga za razne milosti često aludira na tjelesne potrebe:

"Brani nas, Gospodine, od svih pogibelji duše i tijela.." (A cunctis)

"Podaj nam, molimo te, da uživamo uvijek duševno i tjelesno zdravlje.." (Concede).

U korizmenim molitvama, u molitvama nedjelja po Duhovima ponavljaju se iste molbe (na pr. 8., 11., 15., 16. nedjelja iza Duhova).

Tijelo, naše tijelo nije dakle neopaženo u službenim molitvama Crkve; baš naprotiv, ona se brine za naše tjelesno zdravlje i potiče nas, da često za nj molimo.

S a k r a m e n t i

Isto poštovanje tijela nalazimo u liturgiji sakramenata.

Kao što znamo, ti su sakramenti vidljivi znaci; oni djeluju na našu dušu ~~na preko tijela~~ voda, koja nam vraća izgubljena prava na krštenju; sveta krizma, koja nas jača u sakramentu potvrde; kruh i vino, koji pretvoreni u tijelo i krv postaju našom duhovnom hranom u sv. euharistiji; sveto ulje, koje u posljednjen pomazanju briše ostatke naših krivica i kojemu je jedan od ciljeva vratiti bolesniku tjelesno zdravlje, ako to Bog smatra korisnim za njegovo spasenje.

"Gospodine, molino Te, da tijelo Gospodina našega Isusa Krista bude na korist tijelu i duši našega brata (sestre), koji se pričestio..." (Molitva, koju svećenik moli, pošto je bolesniku podijelio sv. pričest).

U sakramentu svetoga Ređa biskup pomazuje tjelesne ruke, da ih podijeli

vlast nad Tijelom Spasiteljevim.

Ono što predstavlja samu materiju sakramenta ženidbe, to su tjelesa dvaju bića, koja jednim uzajamnim "da" ujedinjuju do smrti svoje živote i osiguravaju razmnažanje ljudskoga roda... Naše tijelo je dakle materija sakramenta!

Prema tome Crkva od rođenja ne ostavlja naše tijelo; ona u nas ulijeva milost dotičući naša tjelesa.

I sve se to vrši ljudskim kretnjama, ljudskim riječima, koje često igraju odlučujuću ulogu u valjanosti sakramenta.

L i t u r g i j s k e s v e č a n o s t i

Unijesto da nas smućuje apstraktnim razmišljanjima, Crkva svake godine obnavlja našu pobožnost podsjećajući nas u prvom redu na konkretne događaje iz života našega Gospodina, Presvete Djevice i svetaca.

Tijelo tu vrlo često dobiva važno mjesto:

Bezgrešno Začće je rođenje djeteta bez istočnoga grijeha (molitva svetkovine: O Bože, koji si Bezgrešnim Začćem Djevice pripravo do sto jno obitavalište svojem u Sinu..."; to je obitavalište tijelo sjedinjeno s neokaljanom dušom).

Blagovijest nas također podsjeća na rođenje. (Antifona svetkovine: "Djevica će roditi...").

Svijećnica: "... Kao što je tvoj jedini Sin uzevši na se naše tijelo toga dana bio prikazan u hramu.." (molitva).

Božić, Cvjetnica, Uskrs, Spasovo predstavljaju: rođenje, trpljenje, uskrsnuće i slavu bića sazdanog od tijela.

A što da kažemo o svetkovini, kao što je Tijelovo, koja je ustanovljena jedino u čast Tijela Kristova?

Ili o blagdanu Presvetoga Srca, koji je ustanovljen u čast tjelesnoga srca Spasiteljeva, simbola njegove ljubavi?

Ili o nekim crkvenim himnima:

"... Gospod zbori i kruh biva svetim Tijelom njegovim..."
(Pangue lingua)

"Da okrijepi učenike, Krist im dade hranu svoga Tijela".
(Sacrīs solemniis).

"Pod dvije prilike on im daje svoje tijelo i krv, da nahrani čitava čovjeka sastavljena od dvije bitnosti."
(Verbum supernum)

"Zdravo, pravo tijelo, od Djevice rođeno". (Ave verum)

Mi smo previše navikli na ove izraze, da bismo dokučili, koliko oni sadrže poštovanja i ljubavi prema ljudskom tijelu.

Liturgija pokojnika

Ali će možda netko prigovoriti, da se u onom, što smo dosada izložili, radi ili o tijelu našega Gospodina ili o našem tijelu sjedinjenom s dušom.

Odgovor nam na ovaj prigovor daje liturgija pokojnika, koja se odnosi samo na neživo tijelo kršćanina, tijelo bez duše.

Duša je napustila svoje zemaljsko obitavalište: ali Crkva bdije nad njezinim tijelom. Ona zahtijeva, da ono bude dostojno izloženo; zato sklapa pokojniku ruke na molitvu. On izgleda sabran, pažnje usredotočene na raspelo, koje drže njegove nepomične ruke.

Ako se pak radi o svećeniku, Crkva ga zaodijeva u njegovo svećeničko ruho, kao da će uzići na Božji oltar.

Svećenstvo će doći poškropiti ovo mrtvo tijelo blagoslovljenom vodom i odvesti ga u crkvu; koja će širom otvoriti svoja vrata, da primi posljednji posjet jednoga od svoje djece.

Misa, čisti čin u pravom smislu te riječi, služiti će se u prisustvu toga tijela, koje se vraća u prah; svećenik će ga pokaditi tamjanom kao stvar dostojnu poštovanja.

Po izlasku iz svetišta mrtvačevo tijelo ne će biti napušteno; svećenik će ga pratiti do mjesta ukopa. On će blagoslo-

viti zemlju, prije nego joj prepusti smrtne ostatke kršćanina, jer u očima Crkve tijelo krštenika je primilo i čuva unutarnje posvećenje i ništa ne može oskrvnuti to tijelo bez obrane.

Ono što pogani zovu putreoli (mjesto gdje tijelo trune), Crkva zove coemeterium (počivalište). Ona po svojoj vjeri u uskrsnuće tijela tvrdi: oni, koji su živjeli, počivaju neko vrijeme; oni su usnuli u Gospodinu očekujući svoj ulazak u život slave.

Prije pojave građanskih zakona o ukopu, Crkva je voljela okupljati svoju mrtvu djecu u sjeni zvonika, u neposrednoj blizini Euharistije; nastojala je da ih drži pod štapom pastira, koji pozna svoje ovce.

Divne li brige Crkve, koja na taj način obavlja smrt, koje se mi bojimo, atmosferom mira, molitve i nade!

I onda neka netko priča o Crkvi, koja se ne zanima za ljudsko tijelo!... Koja li je ljudska nauka došla ikada tako daleko u poštivanju tijela?

P o š t i v a n j e s l i k a

Poštivanje slika jedan je od najzgodnijih argumenata, koji dokazuje, kako Crkva uzvisuje ljudsku osjećajnost.

Ali s obzirom na našu temu, nije li to također nov dokaz, kako je tijelo naše-

ga Gospodina, Blažene Djevice i svetaca vrijedno poštovanja, kada se Crkva služi njegovim prikazivanjem, da nadahne, potakne i potkrijepi našu pobožnost?

Jesu li ikonoklasti odbacivši kult slike bolje branili Božje djelo i ljudsku vrijednost?

P o š t o v a n j e s v e t i h m o ć i

Crkva okružuje posebnim poštovanjem smrtne ostatke svetaca, svoje najbolje djece. Ona čak smatra relikvijama dostojnim poštivanja i najobičnije predmete, koji su im pripadali i bili manje više u neposrednom dodiru s njihovim tijelom.

Ona te relikvije kadi tamjanom; ona blagoslivlja vjernike u tim časnim ostacima.

Često su veličanstvene bazilike naših zemalja bile podizane kao veliki relikvijari, u kojima su bili pohranjeni slavni mučenici.

I najmanja seoska crkva mora imati svoje relikvije mučenika, i njihov prijenos predstavlja bitni dio posvećenja crkve.

Ne samo svaka crkva, nego i svaki oltar mora imati svoje relikvije. Značenje je ovoga običaja veličanstveno: oltar je doista slika Krista, ugaonog kamena, na kojem počiva djelo otkupljenja. Uglavljujući relikvije u oltarski kamen Crkva

želi pokazati, da je tijelo mučenika sastavni dio mističnog Tijela Kristova. Ona želi zapečatiti vezu euharistijske žrtve sa žrtvom mučenika; sveta će se misa služiti u prisustvu ovih Kristovih svjedoka, na njihovim tjelesima.

Ovih nekoliko misli dovoljno nam jasno pokazuje, kako u krilu katoličke liturgije spontano cvate poštovanje tijela.

To nam još jednom dokazuje, da je Crkva u carstvu milosti ostala ljudska; ona instinktivno poštuje i slavi djelo Božje, gdje god ga sretne.

III. Katolički moral i ljudsko tijelo

Katolička Crkva polazi od principa, da je jedini Bog gospodar života; jedino on stvara dušu i ujedinjuje ju s rođenim tijelom.

Jedino Bog ima pravo da rastavi ono, što je združio. Čovjek ne može sebi prisvajati ovo božansko pravo; stoga mora poštovati svoj i tuđi život.

Zato Crkva neumorno budnošću štiti ljudski život.

1. U n j e g o v u n a s t a n k u

-Ona se bori svim silama protiv svih sprečavanja začeca.

U svijetu, koji traži sredstva, da od roditeljskoga čina sačuva užitak uklo-

nivši sve eventualne posljedice, ona ističe, da se intima i zakonita zadovoljstva, koja prate raznažanja, ne mogu tražiti tako, da bi se sprečavalo začeca, koje može biti posljedica toga čina.

Tražiti užitak i svojevolumno odbaciti ono, radi čega je užitak dopušten, znači griješiti.

Na to ćemo se pitanje vratiti u 5. svesku.

-Od časa začeca dijete ima pravo na život, koji je primilo od Boga.

Pozvano na život slobodnim činom svojih roditelja, dijete se ne može smatrati nepravednim "agresorom", kojega se možemo riješiti. Prema tome svaki čin, kojemu je cilj riješiti se djeteta, predstavlja umorstvo.

"Nema bitne razlike, ako se ubija zrno, vlat ili klas."

(P. Bellouard, O.P., Réponse du Christ aux questions des hommes, str. 12).

-Kad je jednom rođeno, kakogod ono nesretno bilo, samo neka je živo, dijete ne može biti lišeno života.

Svako popuštanje na tom području ostavljalo bi otvorena vrata mnoštvu izgovora, kojima bi bila svrha ozakoniti najobičnija umorstva.

F. Lelotte: Rješenje problema života 13

2. U n j e g o v ū r a z v i t k u

- Pojedinac ne smije zloupotrebljavati svoju tjelesnu snagu, osakatiti se ili se lišiti života.

Stoga Crkva osuđuje samoubojstvo, zloupotrebe štetne po tijelo, kao na pr. neumjerenost u jelu i pilu.

Ona osuđuje blud kao zloupotrebljavanje snage određene da produži vrstu, a ne da pojedincu pribavi sebično uživanje.

Crkva također brani cjelovitost ljudskoga tijela od svake amputacije ili sakaćenja, kojemu ne bi bila svrha spasenje pojedinčeva života.

Ali nije riječ samo o zabranama; Crkva ide dalje i nalaže nam kao dužnost, da se brinemo za fizičko zdravlje pomoću higijene, čistoće, pa i sporta, kako ćemo malo dalje vidjeti.

- Pojedinac ne smije škoditi tuđemu životu.

Crkva dakle zabranjuje umorstvo; ona osuđuje također dvoboj, blisku prigodu za sakaćenje; ona osuđuje svaku vrst okrutnosti.

Ova se zabrana ubijanja odnosi potpuno samo na nevine; ona ne vrijedi u slučajevima zakonite samoobrane. Jer ako svatko ima pravo na svoj život, onda ima i pravo da brani to dobro, koje je primio od Boga, protiv svakoga, koji ga želi toga lišiti.

Ali taj otpor napadaču mora biti u razmjeru sa činima i nanjerana, koje on ima ili mu se opravdano pripisuju.

Nije potrebno, da uz ove zabrane spominjemo sve, što Crkva nalaže, da se čini u korist tjelesnoga života ljudi; njezina je zapovijed ljubavi prema bližnjemu pogodovala rastu i procvatu mnogobrojnih ustanova: bolnica, klinika, sirotišta, rodilišta i t.d.

- Država, prirodna društvena zajednica, koju je Bog želio, ne može raspolagati svojevrijedno životom svojih građana.

Međutim država ima pravo i dužnost da se također obrani protiv nepravednih napadača, koji bi htjeli naškoditi životu građana ili nezastarivim pravima (cjelovitost, nezavisnost) jedne društvene skupine.

Država se dakle može poslužiti ratom, ako su njezina prava zakonita; ona može zahtijevati suradnju građana, pa čak i žrtvu njihova života za dobro zajednice.

Bog, o kojemu ovisi život, može svoje pravo vršiti indirektno preko autoriteta neke prirodne društvene zajednice zakonito ustanovljene; stoga se čini, iako se Crkva nije formalno izjasnila u tom pitanju, da valja držati priznati pravo smrtne kazne u svrhu dobra zajednice.

3. U n j e g o v u o p a d a n j u

Do posljednjega trenutka života čovjek ovisi o Bogu. Stoga jedino Bog može odrediti kraj naše zemaljske egzistencije.

Crkva dakle ne dopušta, da se ubijaju bolesni i starci iz bilo kojega razloga; jer dokle god traje život, postoji mogućnost da uvećamo svoju ljubav prema Bogu i ljudima. Ako bolesnik odbija da vidi u svojoj patnji bogatstvo, koje može iskoristiti, treba mu ostaviti mogućnost da zadobije bolje osjećaje, valja ga prosvijetliti, a ne uništiti.

Još manje Crkva priznaje državi pravo da ubija bolesne i starce pod izgovorom, da oni predstavljaju opterećenje za budžet. Ne uzimajući čak u obzir stanovište, koje nam Crkva neprestano stavlja pred oči - a to je poštovanje Božjega prava nad ljudskim životom - običan zdrav smisao upućuje nas, da bi u toj stvari sve zloupotrebe bile opravdane, kad bi se imalo popustilo.

Istina, među ovim problemima ima graničnih slučajeva, pred kojima zdrav razum, iako se oslanja na općenite smjernice Crkve, ostaje neodlučan. Ti su slučajevi često vrlo složeni i nije im lako naći zadovoljavajuće rješenje; no ovdje ih ne ćemo razmatrati. Nama je bila jedina svrha istražiti, što katolički moral uči o ljudskom tijelu; ono što smo rekli, potpuno je dovoljno da pokaže, ko-

likom pažnjom i zaštitom taj moral okružuje ljudsko tijelo.

Doista, postoji li ijedno ljudsko zakonodavstvo, koje bi inalo tako materinski stav i tako duboko poštovanje prema našem tijelu?

IV. Crkva i fizička kultura

No čitalac vjerojatno očekuje odgovor na prigovor, vrlo čest u naše dane: zašto izgleda, da je Crkva zanemarila tjelesni odgoj, higijenu, sport?

Valja neosporno priznati, da se u prošlim stoljećima Crkva više bavila bolesnima nego zdravima; ona se više nadvijala nad bolesničke ležaje, nego što je odgajala atlete; ona je radije podizala bolnice nego plivačke basene i stadione; ona je vidjela, kako nastaju bezbrojne crkvene kongregacije, koje je ona odobrila i koje su preuzimala na sebe zadaću da njeguju bolesne, ranjene, gubave, a nije odgajala gimnastičke prednjake.

To je činjenica, koja se ne može nijekati; ali ne dokazuju li ti često herojski naponi ljubavi, koji otimaju tijelo patnji i bolesti, kakvu važnost pridaje Crkva fizičkom zdravlju svoje djece?

Ona se ne ograničava samo na propovijedanje nadnaravne nauke i na dijeljenje sakramenata, jer zna, da je minimum zdravlja kao i minimum materijalnoga bla-

gostanja potreban za razvitak moralnoga i kršćanskoga života. I stoga ona traži pravo da može otvarati bolnice i njegovati bolesnike.

Ali sada se prigovara Crkvi, što se u prošlosti nije više brinula za ono, što mi danas zovemo pozitivnom medicinom; t.j. za fiskulturu, gimnastiku, sport; drugim riječima, što nije uklanjala bolest i razne slabosti racionalnim razvitkom tijela i njegovih organa, što nije čovječanstvo učinila muževnijim i snažnijima.

Ne treba li prije svega odgovoriti, da Crkva nije inala posla sa čovječanstvom degeneriranim, kao što je naše? Prethodne su generacije više voljele život na svježem zraku; one su znale mnogo manje od nas za prenapučene gradove, posljedicu mehanizacije. Njima nije kao nama bilo potrebno da toliko govore o "povratku prirodi".

Ali pravi razlog "nemara" Crkve u pitanju fizičke kulture jest, što je to bila dužnost ne Crkve, nego države. Građansko društvo u prvom redu, a ne Crkva, ima dužnost da se brine za materijalni napredak čovječanstva.

Šteta, što država tu nije ništa učinila. Žalosno je i što crkveni ljudi nisu pokazali više inicijative na tom području, koje ih je, iako nije direktno njihovo, moglo više zanimati. Ali u stoljećima, u kojima je medicina pripisivala kugu "zlokobnoj konjukciji ili izgledu

du nekih zvijezda" (Faculte de medecine de Paris, 1580), u vrenenu, u kojemu su neki ugledni liječnici preporučivali, da se izbjegavaju mjesečeve zrake kao opasne, ne treba se čuditi, što teološka znanost nije bila smionija i prosvjetlijenija na području, koje uostalom ni nije njezino!

Kroz vjekove je Crkva činila dobro, koliko je mogla. Broj i raznolikost karitativnih ustanova, koje je ona stvorila, moraju pobuditi udivljenje svih onih, koji su bez predrasuda. Očigledno, budući da na tom području nije raspolagala nikakvom objavom, ona nije mogla unaprijed poznavati modernu tehniku; morala je upotrebljavati često primitivna sredstva, koja joj je znanost u raznim vremenskim razdobljima stavljala na raspolaganje.

(Kardinal van Rosy, govor u Caritas Catholica, 10.V.1946.).

Nije li žalosno, što je trebalo čekati dvadeseto stoljeće, da društvo postane svijesno svojih odgovornosti i svojih zadataka u pogledu zdravlja mladeži?

Nije li čudno, kad vidimo, da je danas u mnogim ekonomski jakim zemljama taj problem jedva postavljen i njegovo rješenje tek načeto? Koliko se još danas u tim stvarima tapa u mraku!

(Mladi kršćani) će trebati da nauče od učitelja (ako ih ima) ovu

složenu i strogu disciplinu, kojoj je svrha ne samo boriti se protiv bolesti, nego i boriti se za zdravlje. Naši liječnici i naši fakulteti nisu, čini se, još pokazali za pozitivnu medicinu interes, koji ona zaslu-
žuje.

(P. Doncoeur, Construire, 5e serie, 1941).

Crkvi se dakle ne može predbacivati, što nije pretekla znanost. Kuda bismo došli, kad bismo optuživali Crkvu, što nije prije učenjaka i vještaka otkrila radijum, električnu žarulju, armirani beton i hvataljku za šećer!

Ipak budući da svako ljudsko djelo ima i svoj moralni aspekt, Crkva se mora interesirati za rješenja raznih problema čovječanstva i o tim rješenjima donijeti pozitivan ili negativan sud.

Nadasve nas treba zanimati stav Crkve prema tim problemima i njihovim rješenjima.

Izgleda, da nam je jasno, da Crkva (ne velimo crkveni ljudi, od kojih neke plaši svaka novost) gleda s velikim simpatijama na sport i tjelesne vježbe. A činjenice? Ta njih inade u izobilju!

Na pr., Baden-Powell je rekao u više navrata, da je skautizan naišao baš u Crkvi na najviše simpatija.

Treba li citirati govor kardi-

nala Merciera atletičarima na Olimpijadi u Anversu (14. kolovoza 1920); ili da spomenemo Pija XI., koji je bio glasoviti alpinista (objavio je knjigu o svojim usponima); ili Frassatija, tog mladog talijanskog sveučilištarca, koji je umro na glasu svetosti g. 1924.; ili naša gimnastička udruženja, J.O.C. (Kršćanska radnička omladina), koja su u pogledu tjelesnoga odgoja mladih radnika služi razumno upotrebom igara, sportova i životom na svježem zraku, koja za svakoga propisuje liječnički pregled i osniva tečajeve za izobrazbu gimnastičkih prednjaka; ili Institut fizičkog odgoja na Sveučilištu u Louvainu, koji prvi među svin univerzitetima Belgije i Francuske daje iz toga predneta diplome; ili cvatuće "Colonies de Plein Air"; i t.d.

20. svibnja 1945., obraćajući se na 10.000 mladih ljudi iz raznih talijanskih sportskih formacija, među kojima su bili alpinisti, biciklisti, veslači, plivači, hrvači, skлизаči, igrači rugby-a, hokejaši, skijaši, Sveti Otac Pijo XII. rekao je među ostalim:

Daleko su od istine oni, koji optužuju Crkvu, da se ne brine za tijelo i fizičku kulturu. Kao da tijelo, stvoreno od Boga kao i duša, s kojom je sjedinjeno, nema svoj udio u časćenju Stvoritelja!

U stvari, Crkva je uvijek iskazivala prema ljudskom tijelu brigu i pažnju, koju materijalizam u svom idololatrijskom kultu nije nikada imao....

Sport je uspješno sredstvo protiv mekoputnosti i udobna života, on budi smisao za red, odgaja za samosvladavanje, preziranje opasnosti...

Sport je škola čestitosti, hrabrosti, izdržljivosti, odlučnosti i sveopćeg bratstva: naravnih kreposti, koje nadnaravnima daju solidne temelje...

Bavite se njime zdužno, svijesni da na području fizičke kulture, kršćanska misao nema od drugoga što da primi, nego prije može da dadne... Jedino kršćansko poštivanje športa kadro je da se uspješno opre krivin koncepcijama; ono obogaćuje tjelesnu kulturu svime, što može pridonijeti povećanju duhovne vrijednosti čovjeka; štaviše, ono ga stavlja u službu potpuno kršćanskog života. Športas vrši pravi apostolat, kada ostaje vjeran principa svoje vjere.

7. travnja 1947. govorio je Pijo XII. predstavnicima francuske studentske omladine:

Sve je u vezi jedno s drugim, i svježa kršćanska mladost, ojačana tjelesnim vježbama, zdravo shvaćenima i vršenima, pridonosi borbama duha

dragovoljno svoju veselost, izdržljivost i gipkost.

Papin nauk o ljudskom tijelu sakupili su i izdali monasi iz Solesma. (Desclee et Cie, 1954). Čovjek je začuđen pred brojem, raznolikošću i bogatstvom tih sabranih dokumenata.

Z a k l j u č a k

Ne, kršćanska savršenost nije u sa-
kaćenju i samouništavanju; to je pitanje hijerarhije i mjere, po kojoj se skladno na slavu Božju i na dobro bližnjega moraju razviti "talenti", koje nam je Bog povjerio.

Prema tome, kult tijela, koji se toliko razvio u ove posljednje godine, u očitoj je opreci sa skladnim razvitkom ljudskih mogućnosti; uostalom izvjesne manifestacije naturizma nemaju ništa zajedničko sa športom i zdravljem. Tijelo prestaje da bude sredstvo i postaje predmetom uživanja; pod izlikom fizičke kulture često se traži samo zadovoljenje tjelesnih nagona.

Crkva u modernim teorijama, koje uzdižu tijelo, ne osuđuje brigu, kojom se ono okružuje, nego zarobljavanje odnosno negaciju hijerarhije vrednota.

Ukoliko je ta hijerarhija sačuvana, Crkva gleda s velikim simpatijama na sve, što unapređuje razvitak ljudskoga tijela.

B i b l i o g r a f i j a

- Papinske pouke: Le corps humain.- Iznio
i pregledao redovnik de Solesmes
(Desclée et Cie, 1954).
- BICKEL, B.-J.- Religion et Sport, Essai
historique et philosophique (Suisse,
St. Maurice, Ed. St. Augustin, 1944).
- BIOT, R. - Santé humaine (Plon, 1946). Le
corps et l'âme (Plon, 1938).
- CHRISTIAN, M. - L'esprit chrétien dans le
sport (Desclée De Brouwer, 1928).
- DERMINE, J. - L'éducation physique dans l'
éducation chrétienne (Liège, La
pensée catholique, 1938).
- EYQUEM, M.Th. - La Femme et le Sport
(Susse, 1945).
- DE GREEFF, E. - Culture et éducation phy-
sique (Casterman, 1944).
- MARIN, M. - L'Athlète chrétien (Bruxelles,
les Presses de Belgique, 1944).
- PAPLAUSKAS-RAMUNAS, A. - L'Éducation phy-
sique dans l'Humanisme intégral
(Ed. Université d'Ottawa, 1954, 116
str.).
- POUCCEL, V. - +Mystique de la terre. - I.
Plaidoyer pour le corps (Paillard,
1945; Le Puy, Mappus, 1937).
- RIGAUD, M.A.- La vie est sacrée (Desclée
De Brouwer, 1948).
- RIQUET, M. - Le chrétien face à la vie
(Spes, 1948).
- Plaidoyer pour le Corps (Editions Univer-
sitaires, Bruxelles, 1943).
- Voir aussi DEBOUT, J., L'Eglise et la va-

leur humaine (p.5-48, La foi catholique
et la vie du corps humain); MOUROUX, J.,
Sens chrétien de l'homme (str.43-102,
Grandeur, misère et redemption du corps
humain); i t.d.

P o g l a v l j e III.

CRKVA I OSJETNA SPOZNAJA

O p ć i s t a v

Osjetilima spoznajemo materijalni svijet; njihova je uloga napose, da nam otkriju ljepotu stvari.

Osjetila su djelo Božje kao čitavo tijelo; prema tome je njihova upotreba po sebi dobra.

Ali osjetila su tek sredstva u službi duše. Prema tome je potrebno, da duša ostane gospodar osjetila, ne tako da bi poništila njihovu djelatnost, kao što je to slučaj s budističkom nirvanom, nego naprotiv da im dadne vrijednost u punoj mjeri, u kojoj je njihov razvitak vrelo obogaćenja ljudske naravi.

To je ukratko katolička nauka u toj stvari.

S t a v p r e m a l i j e p o m

Zahvaljujući osjetilima mi zamjećujemo u materijalnim predmetima notu, koja nas vrlo veseli: to je ljepota.

Tu je notu stvarima dao Bog; On im je htio dati nešto više od njihove korisne vrijednosti, jedno svojstvo povrha toga, koje čini dobar dio njih naročito ugodnima našim osjetilima; sjetimo se samo ljepote sunčanog zalata, ptičjeg pjeva, šume ili skladnoga ljudskoga tijela.

Percepcija ljepote je dakle percepcija jednoga Božjega dara; nju Krist i Crkva mogu samo odobriti.

Možemo reći, da Crkva posjeduje i prenosi u najvećoj mjeri na svoje prave učenike onu posebnu simpatiju, koja je potrebna, da se izazove estetska emocija:

ne samo da nam ona daje, da u prirodi, predmetu te emocije, gledamo djelo Božje;

ne samo da gleda kao darove Božje sredstva, koja nam daju te emocije, a to su osjetila;

nego pribavlja subjektu, koji u tim emocijama uživa, mogućnost da stupi u intimnu vezu s Umjetnikom. U stvari daje nam milost, a to nije ništa drugo nego Božja prisutnost u nama. Može li se i zamisliti nešto bolje za poštovanje nekoga djela nego taj neposredni kontakt i uska zajednica s onim, koji je to djelo stvorio?

Zato se ne treba čuditi, kad vidimo, kako Crkva s dubokim simpatijama gleda na lijepo, bilo da se radi o prirodi, djelu Božjem, bilo o umjetnosti, djelu ljudskom.

P r e m a l i j e p o j B o ž j o j p r i r o d i

I opet, dovoljno je pažljivo pročitati evanđelje, da se vidi, kako se Krist bez ustezanja divio prirodi.

On je uzbuđen gledajući usjeve, kako se talasaju i bijele; gledajući lji-ljane u polju, "obučene bolje od Salamonova"; sag crvenih šumarica sava, bogatijih od Salamonova grniza"; vrapca, "koji ne pada na zemlju bez dozvole nebeskoga Oca"; kokoš, "koja skuplja piliće pod svojim krilima".

Iz prirode On uzima najveći broj svojih primjera; on nam govori o plodnom vinogradu, s kojim se sam uspoređuje, o smokvi, o zrnu gorušičron, o dragocjemnom biseru, o nagarcu i o volu, o izgubljenom ovci i janjadi, o ribama i o golubu. Čitava se priroda ogleda u slikovitom stilu Učiteljevu.

Isto udivljenje prema prirodi nalazimo u Crkvi.

Ona tu vidi prije svega ne kemijski laboratorij, vješt mehanizam ili vrelo materijalnih koristi, nego djelo ljubavi, koje nosi potpis Božji i dovodi nas k njemu.

Za nju su vidljive stvari u prvom redu tihi vjesnici, koji nam govore o nevidljivomu, te nas vode Bogu otkrivajući nam njegovu mudrost, svemoć i dobrotu.

Podi u šumu: drveće i kamenje će te naučiti ono, što ne mogu učitelji. (Sv. Bernardo)

Kršćanstvo, koje je pobijedilo prirodne religije, za uzvrat je dalo prirodi, da uđe u religiju. Svako

je stvorenje samo "svjedočanstvo o Bogu"; to je Bog "umiješan u svoja djela", kako se izražava sv. Augustin, t.j. Bog, koji hoće, da ta djela budu izraz njegove misli i sredstvo njegovih ciljeva.

(A.-D. Sertillanges, Le christianisme et les philosophes, p.63).

Liturgijske molitve vijugaju kroz stvorene stvari i povezuju nas s njima, kako bismo se preko njih što uže povezali s Bogom.

Službena počast, koju svećenici moraju svaki dan iskazivati Bogu, sastoji se od čitanja brevijara, t.j. uglavnom od recitacije psalama, u kojima se često redaju preobražena i uzveličana stvorenja.

"Nebesa pričaju slavu Božju, i nebeski svod otkriva djelo njegovih ruku. Dan javlja danu, a noć sazna je od noći"...

Hvalite Gospodina... Hvalite ga, sunce i mjesec; hvalite ga sjajne zvijezde; hvalite ga, vode nad nebesima; hvalite ga, stvorenja zemlje, ribe i oceani, ognju i grade, sniježe i lede, humovi, voćke, veličanstveni cedrovi, zvijeri i sve pitome životinje.."(Ps.148)

Svećenika, koji je služio misu, Crkva upućuje, da u ime zahvale recitira "pjesmu trojice mladića u užarenoj peći",
F. Lelotte: Rješenje problema života 14

u kojoj se pozivaju sva stvorenja, da hvale Gospodina.

I kada želi hvaliti Blaženu Djevicu, Crkva ne smatra neumjesnim, da je označi materijalnim pojmovima: Ružo otajstvena, Toranj bjelokosni, Vrata nebeska, Zvijezda jutarnja i t.d. ...

Njezina najbolja djeca pjevala su o prirodi uzvišenim riječima. Sjetimo se na pr. sv. Franje Asiškoga u njegovim "Fiorettima", a napose u Pjesmi stvorenja:

Hvaljen budi, Gospodine, zbog svih svojih stvorenja, a naročito zbog brata sunca, koje nam daje dan.

Njime nas obasjavaš; ono je lijepo, i blistajući velikim sjajem, daje nam tvoju sliku, Svevišnji!

Hvaljen budi, Gospodine, zbog brata mjeseca i zvijezda, koje si stvorio, na nebu jasne i drage i lijepe!

Hvaljen budi, Gospodine, zbog brata vjetra, i zbog zraka i oblaka, zbog vedra i svakog vremena!

Hvaljen budi, Gospodine, i zbog sestre vatre, kojom rasvjetljuješ noć. Ona je lijepa i vesela i jaka i silna...

U svojim svetištima Crkva voli vidjeti cvijeće; ona na kamen i na prozore stavlja mnoštvo simbola, koje nalazi u prirodi; janje, goluba, grančice i t.d. Da je priroda u njezinim očima loša, ne

bi iz nje uzimala te simbole.

Prema tome je naš stav jasan: moramo se po primjeru Crkve naučiti da uživamo u prirodi:

da promatramo s divljenjem i zahvalnošću veličanstvenu šumu i valove oceana; da slušamo žubor potoka i pjev ševe; da mirišemo svježije užoranu zemlju i šumsko bilje; da opipavamo s osjećajem ružu, koja otvara čašku... voće, koje dozrijeva i ptičje paperje...

Gospodine, zahvaljujem ti za boje, u kojima sam toliko uživao, za oblike, koji govore, i za svježinu, u koju zbog nas obavijaš najobičnije stvari... Zahvaljujem ti za cvijeće svake godine u mom vrtu i na poljanama. Zahvaljuje, ti za bistre oči i za djetinji smijeh.

(R. Bazin, Etapes de ma vie, p. 176).

Raditi drugačije značilo bi odbijati Božje darove i biti u opreci s naučavanjem Crkve.

P r e m a l j u d s k i m r e m e k -
d j e l i m a

Čovjek se ne zadovoljava time da se divi prirodnim ljepotama; on sa svoje strane sam nastoji stvarati ljepotu oblikujući ljudskim razumom bezličnu materiju, koja mu je na raspolaganju. Stvoren na sliku Božju, i on želi da bude stvaralac kao Bog.

Osjetljiv za ljepotu, čovjek nastoji da je prije svega reproducira u samom sebi svojim stavom, svojim kretnjama. Pogled na čarobne Alpe, na dolinu Dunava, gledanje filma o Olimpijadi, sve to budi u njemu misli o veličini, želju za harmonijom, potrebu reda i mjere, plemeniti je stavove, što je već jedno od ostvarenja ljepote.

Ali on nastoji naročito da izvan sebe dadne izraz impresiji, koju je očitio u svojim sjetilima u dodiru s ljepotom. I tu počinje umjetnost, svijesno izražavanje ljepote u vidljivom obliku (slikarstvo, kiparstvo, glazba, ples i t.d.).

Umjetničko djelo ne leži u ropskom reproduciranju crta, stavova, boja ili zvukova, kako nam ih daje priroda. Da stvori umjetničko djelo, čovjek mora kao i Bog u nj staviti svoju misao i svoj genij; on mora ispravljati, idealizirati i paziti na to, da osjetno ne zaokupi previše našu pozornost, nego da što bolje izrazi njegovu misao. (Valja priznati, da su ljudi danas preveliki utilitaristi, da bi ljubili ljepotu, što pretpostavlja izvjesnu nesebičnost; zato oni više ne znaju cijeniti umjetničko djelo. Valja primijetiti za njihovu ispriku, da moderna tehnika, koja je također previše često utilitaristički nastrojena, nastoji serijski reproducirati beznačajna djela kvareći na taj način ukus publike. Uostalom; pretjeranosti nekih umjetnika, slikara, kipara, glazbenika povlače za so-

bom omalovažavanje umjetnosti. Pod izgovorom, da im je svrha izraziti u prvom redu ideju, oni zaboravljaju, da ta ideja mora biti izražena u obliku dovoljno jasnom, da proizvede istu ideju u duhu gledaoca ili slušaoca. No taj oblik je katkada tako eteričan, a osjetni elementi tako malo sugestivni, da samo nekoliko upućenih shvaća ili misli da shvaća misao umjetnika... ukoliko ju je on uopće imao!)

Kakav je stav Crkve prema pravoj umjetnosti?

Nakon onoga, što smo rekli o njezinu stavu prema prirodi, možemo predvidjeti i njezine simpatije za umjetnost. Crkva, kojoj je povjerena zadaća da uzdiže ljude prema Bogu i da ih potiče na molitvu, znađe, da je čovjek duh i tijelo; stoga će ona biti sklona svemu, što budi osjetila na korist čovjeka.

Ne predstavljaju li njezina svetišta vrlo važan dio arhitektonskog bogatstva naše zemlje? S pravom se moglo reći, da su ona "sinteza i simfonija sviju umjetnosti".

Kršćanski je hran određen, da dadne obitavalište Bogu i njegovu ctajstvenom čovječanstvu. Želimo, da to obitavalište bude veličajno, kako bi već krov odavao svojega gosta. Ovdje priroda daje čovjeku prinjer.

A umjetnosti je povjereno, da ostvari ovo novo djelo. Ona mora u tu prirodu od kamena, od drveta, mramora, stakla, olova, željeza, keramike uliti ljudsku dušu, pokrenuti je u ritmu velikih inspiracija, uzdići je veliku, prostranu, punu simboli-ke.

(Sertillanges, članak Art u Dict. Apol. de la Foi).

Katolički kult se neprestano obraća osjetilima. Dovoljno je vidjeti, kako se odvija neki vjerski obred: svećeničko ruho, cvijeće, kipovi, svijeće, ljudski glasovi, svirka orgulja, tamjan, krta- nje ministranata, pokreti svećenika, sve je to određeno da probudi djelatnost osjetila. Crkva želi, da kult, koji ona iskazuje Bogu, bude ljudski; prema tome osjetila imaju u njem svoju ulogu.

Stoga vidimo, kako je Crkva tokom vjekova štitila i hrabrila umjetnike. Sjetimo se darežljivosti papa i biskupa Renesanse, crkvenih riznica i muzeja (na pr. Vatikanski), gdje se nalazi sabrano toliko umjetničkih djela, crkvenih i svjetovnih, pa ćemo vidjeti, kako su ve- like simpatije Crkve prema umjetnosti.

Spomenimo konačno, da je Crkva dala umjetnosti neusporedive teme: Kristov život i djelo, Blaženu Djevicu i svece. Ako isključimo sva djela, koja su bila nadahnuta, sadržajima iz kršćanske reli- gije, ne će li slikarstvo, kiparstvo, pa

i sama glazba biti strašno osiromašeni?

O p a s n o s t o s j e t i l a

No iako se pokazuje vrlo sklonom djelatnosti osjetila, Crkva nas podsjeća, da su to samo sredstva, koja treba da slu- že izgradnji naše ličnosti i da nam po- mognu u ostvarenju naše zadaće na zemlji.

Osjetila, prepuštena sama sebi, ogra- ničeni su i hiroviti sluge: ako nisu po- dučeni, otići će ne razmišljajući da po- zivaju skitnice, koje sretnu na cesti.

Sakupit će sve, što vide, sve što ču- ju, sve što pipaju; ako ne pripazimo, u- vest će u našu kuću mnoštvo nepoželjnih, koji će nam, kad se tu ugnijezde, stvori- ti tisuću neprilika.

Stoga, ako želimo zadržati vlast sami nad sobom, moramo bdjeti nad našim osje- tilima i nadzirati njihovu djelatnost us- kraćujući im katkada koje dopušteno zado- voljstvo, kako bismo im dali do znanja, da razum zapovijeda.

Sad su nam jasna pravila opreznosti, koja Crkva daje svojim članovima. Ne radi se tu o protivljenju djelatnosti osjeti- la, nego o njihovu usmjeravanju prema do- bru čitavog čovjeka.

O p a s n o s t u m j e t n o s t i

Ne zaustavljajmo se kod opasnosti idololatrije; ipak je zbog te opasnosti

u Starom Zavjetu bilo zabranjeno podizati kipove i slike stvorenja.

Ali postoji jedna druga opasnost: opasnost, da se na umjetnost gleda kao na apsolutno dobro; drugim riječima, da se traži umjetnost radi umjetnosti, t.j. umjetnost radi same senzibiliteta ne vodeći računa o njezinu utjecaju na čovjeka.

Kriva je tvrdnja, da umjetnost nema nikakve veze s moralom.

Prema tome, ako neki umjetnik ima loš cilj, i njegovo djelo je loše, barem za njega.

Štaviše, to djelo je obično namijenjeno da proizvede kod drugih osoba neku reakciju. Nemoguće je ograničiti tu reakciju na čisti senzibilitet, koji ne postoji u izoliranom obliku; ona će obuhvatiti čitavoga čovjeka i proizvesti moralno ili nemoralno raspoloženje kod onoga, koji u tom uživa, radilo se o kipu, slici, glazbi ili plesu.

Neumjesna je tvrdnja također, da je uloga umjetnosti nužno moralizatorska, t.j. da ona mora dati neku moralnu pouku.

Kao što umjetnik nije profesor, koji bi trebao da sam da pouku o nekoj istini, njemu isto tako nije povjeren zadatak, da mijenja naš moralni stav.

Nauka je Crkve u toj stvari mnogo suptilnija:

umjetnose se obraća direktno, ne razumu ili volji, nego osjećajima, koje nastoji obogatiti;

osjećajnost nije odvojena sposobnost, nego element cjeline, koji se treba skladno razviti;

umjetnost dakle ne može zadovoljiti osjećaje na štetu cjeline, a naročito na štetu volje, koja mora ići za dobrim.

Prema tome, ako umjetničko djelo stvara zdrave estetske emocije ne škodi ostalim sposobnostima duha, Crkva ga odobrava; onda je to spasonosno i moralno djelo, iako umjetnik nije direktno tražio taj efekat.

Ako umjetničko djelo obogaćuje više snage čovjeka - naročito njegovu volju - ona zato nije manje lijepa, budući da unosi u čovjeka više harmonije.

Ako pak umjetničko djelo, potresajući duboko našu osjećajnost, vuče čovjeka prema zlu, ono više ne poštuje hijerarhiju vrednota i postaje loše. Crkva će ga osuditi usprkos njegovoj umjetničkoj vrijednosti.

Ali izraz "čovjek", kojim se mi služimo, predstavlja apstraktni pojam. Konkretno biće, to je taj i taj momak, taj i taj mladić, taj i taj gospodin upućen u umjetnost. Njihove reakcije prema istom djelu bit će različite; ono što budi u ovome ugodne osjećaje ne škodi njegovoj volji, može onoga duboko smutiti. Prema

tome će se načela, koja smo gore naznačili, različito primjenjivati. Djelo će se prosuđivati prema publici, kojoj se obraća.

Crkva će uvijek zahtijevati od kompetentne vlasti, t.j. države, da se ukloni iz javnoga života (izlozi knjižara i kinematografa, plaže, parkovi) ono, što može škoditi mladeći. Ona će zahtijevati, da se pristup u kina, kazališta i muzeje dozvoli samo osobama, koje ne će biti "demoralizirane" i t.d.

Z a k l j u č a k

Crkva podupire svom snagom zakonite težnje naše senzibilnosti.

Ali njezina je dužnost da nas neprestano podsjeća, da skladni razvitak naše ličnosti traži katkada od nas žrtve, ograničenja u ovom ili onom području u svrhu napretka čovjeka.

To znači pokazivati pravo razumijevanje i duboko poštovanje prema ljudskoj osobi.

B i b l i o g r a f i j a

- GUARDINI, R. - +Les sens et la connaissance de Dieu (Ed. du Cerf, 1955, 136 str.).
- MONCHANIN, J. - De l'esthétique à la mystique (Casterman, 1955, 128 str.).
- ++ Nos sens et Dieu, Karmelićanske studije.-

- COUTURIER, M.-A. - Art et Catholicisme (Montreal, Editions de l'Arbre, 1941).
- DE BRUYNE, E. - +Esquisse d'une philosophie et de l'art (Desclée De Brouwer, 1930).
- MARITAIN, J. - +Art et scolastique (Art catholique, 1920).
- MOTTIER, G. - Art et conscience (Geneve, Arnemane, 1944).
- SERTILLANGES, A.-D. - Art et Apologetique (Bloud et Gay, 1909). L'Art et la Morale (Bloud et Gay, 1911).
- BREHIER, L. - L'Art chrétien, son développement iconographique, des origines à nos jours (Laurens, 1929).
- DENIS, M. - Histoire de l'art religieux (Flammarion, 1939).
- FABRE, A. - Manuel d'art chrétien. Histoire generale de l'art chrétien, depuis les origines jusqu'à nos jours (Bloud et Gay, 1928).
- MALE, E. - L'art religieux en France, du XIIe siècle jusqu'après le concile de Trente (Colin, 1898-1932, 4 vol.). L'art religieux du XIIe au XVIIe siècle. Extraits choisis par l'auteur (Colin, 1945). Art et artistes du moyen âge (Colin, 1927).
- GILET, L. - La cathédrale vivante (Flammarion, 1936).
- LEFRANCOIS-PILLION, L. - L'esprit de la cathédrale (Plon, 1946).
- SERTILLANGES, A.-D. - La cathédrale. Sa mission spirituelle. Son esthétique. Son décor. Sa vie (Laurens, 1922).

- AIGRAIN, R. - La musique religieuse (Bloud et Gay, 1929).
COLLING, A. - Musique et spiritualité (Plon, 1939).
GASTOUE, A. - La vie musicale de l'Eglise (Bloud et Gay, 1930). L'Eglise et la musique (Grasset, 1936).
SERTILLANGES, A.-D. - Prière et musique (Spes, 1938).
URBAIN, Ch. et LEVESQUE, E. - L'Eglise et le Théâtre (Grasset, 1930).
POSTELLI, R. - Les danses religieuses dans le christianisme (Spes, 1941).
Jesus dans l'art, la musique et la littérature: v. enciklopediju "Le Christ" (Bloud et Gay).
Vidi također J. DEBOUT, L'Eglise et la valeur humaine (str. 117-146: Le catholicisme, l'art et les sentiments humains). - G. THILS, Théologie des réalités terrestres (str. 174-186: Création, Rédemption et Arts). - P. CLAUDEL, Positions et Propositions. - L. SULLEROT, La vie chrétienne (str. 445-473: L'organisation chrétienne de la sensibilité). - E. MAZURE, L'humanisme chrétien (str. 253-265: L'art). - Y. de MONTCHEUIL, Problèmes de vie spirituelle (str. 167-175: Art et Morale). - A. D. SERTILLANGES, L'Eglise (tome II, knjiga IV., svez. VIII: Crkva i umjetnost). - Fr. HERMANS, Histoire doctrinale de l'humanisme chrétien (4 vol., str. 312-339), itd.
-

P o g l a v l j e IV.

CRKVA I LJUDSKO SRCE

I ovdje ćemo vidjeti, kako Crkva uzdiže zakonite ljudske simpatije i kako ih pročišćuje. Pod utjecajem nadnaravnoga života te će se simpatije razviti u mjeri, kakvu poganstvo nije moglo ni naslutiti.

I. Prijateljstvo

P r i m j e r K r i s t o v

Crkva treba samo da se ugleda u Krista, da bi prihvatila i cijenila prijateljstvo.

Prijateljstvo pretpostavlja izvjesnu jednakost; da tu jednakost omogući sa svakim od nas, Božja se Riječ utjelovila premostivši na taj način jaz, koji nas je dijelio od Boga. Otada svatko, tko to želi, može stupiti u prisnu vezu s Kristom i nazvati se njegovim prijateljem. Krist ga izričito na to ovlašćuje: "Više vas ne nazivam slugama, nego prijateljima". (Iv. XV, 14)... "Vi ste moji prijatelji, ako činite, što vam zapovijedam."

Međutim, čovjek s pravom pokazuje prema nekomu veću simpatiju. Ni Krist se nije ustručavao pokazati tu simpatiju prema nekim apostolima: prema Petru, Jakubu, Ivanu; on voli, da su oni u njegovoj prisutnosti u časovima slave - (Preobraženje) kao i u trenucima žalosti (Getsemanski vrt).

Čini se, da je jedan od njih -Ivan- posebno osvojio srce Učitelja svježinom svoje duše, bistrinom pogleda i nježnošću osjećaja. Njemu će Krist povjeriti ono, što mu je bilo najdraže na zemlji: svoju Majku.

Krist ima također prijatelje, koji su mu draži od drugih, na pr. Lazara; kada stiže na njegov grob, Spasiteljevo je ljudsko srce tronuto i, ne mogavši svladati svoju bol, ne smatra nespojivim sa svojom božanskom misijom, da tiho plače.

Pa čak i Lazarovim sestrama Marti i Mariji Krist daje mjesto u svojoj naročitoj ljubavi, kako bi prijateljstvo u svom najfinijem obliku našlo u njemu savršen uzor.

Kako li smo daleko od Krista, koji je zaokupljen samo s onim svijetom! Ne smanjujući neizmjereno područje svoje ljubavi, On pušta, da u njemu cvate taj vrlo čisti cvijet, koji se zove prijateljstvo; potpuno čovječan, On se nipošto ne protivi ovoj ljudskoj sklonosti, koju je ipak tako teško odrediti i koja nas potiče, da na poseban način volimo neke duše, u kojima naši osjećaji i naše težnje nalaze neki naročiti odjek.

Kristova su prijateljstva čista; ona ga nipošto ne odvrćaju od njegova poslanja; ona ga ne osiromašuju uslijed previše osjećajnih i raznježenih izljevova. Ona mu daju onu tajanstvenu podršku, koja je glavna dobrobit zdravoga i iskrenoga prijateljstva.

Š t o C r k v a d o n o s i p r i j a t e l j s t v u

Iako je staro doba znalo za prijateljstvo i slavilo ga, Crkva u nj uvodi pojam duše. Prema tome se neizmjereno veliko polje otvara zajednici osjećaja, koja je temelj prijateljstva; ono se može dublje ukorijeniti i dalje proširiti, nego je to poganstvo moglo i naslutiti.

Usto se bratske duše mogu sjediniti u višem prijateljstvu, prijateljstvu s Kristom, koji ih čuva od preosjetnih težnji i pomaže im u njihovu usponu prema zajedničkom idealu.

Konačno, Crkva nam omogućuje, učeći nas, da smrt nije kraj našega postojanja, nastavak te duševne zajednice preko groba. Nota vjere i nada, koju ona stavlja u naš život, proširuje i obogaćuje na čudnovat način naša prijateljstva.

Š t o C r k v a p r e p o r u č u j e

Svaka stvar u čovjeku je opasna, naročito srce. Stoga nas Crkva mora upozoravati na opasnost lažnih prijateljstava.

Crkva uklanja svojim moralom sve, što bi moglo povrijediti ovaj plemeniti i čisti osjećaj; od nas ona traži čistoću nakane i neprestanu budnost; upozorava nas na razne oblike sebičnosti, koje prijateljstvo može poprimiti.

Na taj način Crkva stvara oko nas povoljnu atmosferu za razvitak pravoga prijateljstva i pokazuje se, kao u tolikim drugim osjetljivim problemima, vrlo razumnom i vrlo dobrom majkom.

II. Ljubav

Bog je izvor onih viših težnji, koje gone muža i ženu jedno prema drugome; on budi i razvija u našem srcu potrebu da ljubimo i da budemo ljubljeni, da dajemo i da primamo; on u nama gomila to blago ljubavi, koje ćemo normalno potrošiti u krilu domaćeg ognjišta /1/.

Kako bi dakle val božanske ljubavi, koju je Krist raširio po zemlji i koju Crkva dalje širi, mogao uništiti onu opravdanu sklonost, koju sam Bog budi u našem srcu?

Nasuprot starog i modernog poganstva katolicizam je prožet dubokim poštovanjem prema svemu, što se tiče ljubavi.

1. Ž e n a

Prije Kristova dolaska uvjeti života žene bili su bijedni. Istina, stara je li-

/1/ Budući da je ljubav, Bog se daje; budući da je savršen, on ne traži ništa za uzvrat. Njegova je ljubav potpuno nezainteresirana.

Stvoren na sliku Božju, čovjek treba također da se daje. Ali budući da je on

teratura stvorila plemenite ženske likove kao Ifigeniju, Antigonu, Andromahu; ali povijest pokazuje dovoljno jasno, u kakvom je stanju zakonske, moralne i socijalne degradacije živjela žena.

Kršćanstvo je potpuno izmijenilo tu situaciju. Ono naučava jednakost spolova, priznaje ženi besmrtnu dušu i daruje joj kao i muškarcu plodove Otkupljenja: "Nema više Židova ni Grka, nema više roba ni slobodnjaka, nema više ni muškoga roda ni ženskoga, jer ste vi svi jedno u Kristu Isusu" (Gal. III, 28).

Kakav god bio njezin moralni položaj, svaka se žena može približiti križu, podno kojega je Krist ujedinio u istoj ljubavi Blaženu Djevicu i grešnicu Magdalenu.

Upravo je prisustvo Djevice Marije u djelu Otkupljenja stvorilo atmosferu poštovanja oko žene. Vjekovima su nilijarde ljudi sklapale ruke na molitvu: "Zdravo Marijo, milosti puna... blagoslovljena ti među ženama." Kako se to poštivanje Marije ne bi odrazilo na svin njezinim sestrama!

Stoga vidimo, kako u krilu kršćanske civilizacije cvate viteštvo prema ženi.

ograničeno biće na putu da se usavrši, on hoće i da prima, kako bi se usavršio; ako ispravno shvati svoj zadatak na zemlji, tada će još više nastojati, da se daje.

F. Lelotte: Rješenje problema života 15

Sredovječni vitezovi, koji su prolazili kroz svakojake opasnosti i pustolovine i podnosili muke i napore za "gospodaricu svojih misli", to najbolje pokazuju. Oni su u toj "gospođi svojega srca" gledali u neku ruku milinu one, koju mi svi zovemo "Našom Gospom".

Kršćanska ljubav preobražava ženu, koju Crkva pretvara u sestrinsku dušu muževa, u srce domaćeg ognjišta i u pravu odgojiteljicu djece; Crkva hvali njezino materinstvo kao i njezino djevičanstvo.

Ukoliko kršćanska nauka ne prožima javni i privatni moral, ljubav gubi svoj smisao, i žena postaje ponovo, iako u rafiniranom i civiliziranom obliku, igračkom čovjekove strasti, nužnim sredstvom zadovoljenja njegovih nagona, robinjom sebičnoga bića.

3. D i j e t e

Plod ljubavi, dijete, a naročito žensko dijete imalo je u staro doba vrlo nesiguran pravni položaj.

U Ateni žena je imala pravo da uguši svoje dijete prigodom rođenja; u Sparti je ono bilo vlasništvo države, i bilo je dopušteno riješiti ga se izlažući ga na brdu Tajgetu; u Rimu je zakon bio jasan: "Ako je dijete nakazno, neka ga otac ubije svojom rukom bez ikakvih obzira!"

Još danas tamo, gdje kršćanstvo nije duboko ukorijenjeno, i tamo gdje je ono uklonjeno iz javnoga života, nailazi se često na preziranje djeteta; u samim totalitarnim režimima, gdje se mnogo stara za dijete, ono je u prvom redu sredstvo u službi ideologije.

Krist je došao na svijet kao malo dijete položeno u jasle; kasnije će on kazati: "Pustite k meni malene...Što učinite jednomu od njih, meni ste učinili."

Crkve crpe u betlehemske jaslice i u riječima Kristovim materinsku ljubav za malene i nastoji da nan je ulije u srce. Ona štiti dijete od njegova začeca, da mu preda milost; ona ga brani od nepravednih zahtjeva nekih roditelja i staleža; radi njega podiže mnoge ustanove: jaslice, škole, sirotišta.

Z a k l j u č a k

Naš je društveni život previše prožet kršćanstvom, da bismo shvatili, koliko prijateljstvo i ljubav duguju Crkvi.

U stvari ona ih je pročistila, oplemenila, izdigla iznad svega.

Crkva je danas jedino ognjište, gdje je ljudsko srce potpuno poštivano u svojim najdubljim osjećajima; ostale religije, pa i kršćanske, ne priznaju mu tako temeljito sva prava.

Crkva je ujedinila svu svoju sklo-

nost prema ljubavi i prijateljstvu u pobožnosti, koju je nadaleko proširila: u pobožnosti prema Presvetom Srcu Učitelja, tom tjelesnom srcu ispunjenom ljubavlju prema ljudima i otvorenom za sve njihove povjerljive izljeve.

Kako onda da ne vidimo u stavu Crkve prema srcu nov dokaz njezina božanskog porijekla? Jedino Bog mogao je utemeljiti ustanovu, koja na takav način cijeni našu ljudsku narav.

B i b l i o g r a f i j a

- BENSON, R.F. - L'amitié de Jésus-Christ (Perrin, 1921).
DU BUS DE WARNATTE, E. - Le pèlerin de l'Amitié (Louvain, Aucam, 1947).
FAGUET, E., - De l'amitié (Sansot, s.d.).
HERMANS, Fr. - Le livre de l'amitié (Casterman, 1944).
DE LAGAZE-DUTHIERS, G. - Les chemins de l'amitié (Ed. Clairac, 1948).
LEBACQZ, G. - La grande Amitié (Desclee De Brouwer, 1937).
MONTIER, E. - L'amitié (Boivin).
NOBLE, H.-D. - L'amitié (Lethielleux, 1941).
OLLIVIER, M.-P. - Les amitiés de Jésus (Lethielleux, 1895).
SAVIGNY-VESCO, M. - L'amour et l'amitié chez les saints (Bonne Presse, 1946).
ARNOLD, F.-X. - La femme dans l'Eglise (Ed. Ouvrières, 1955, 142 str.).

- BONSIRVEN, J. - Mariage et virginité d'après l'Evangile (Le Puy, Mappus 1946).
DONNAY, M. etc. - La Femme et sa mission (Plon, 1941).
VON LE FORT, G. - La Femme éternelle (Editions du Cerf, 1946).
NICOLAS, A. - La Vierge Marie et le Problème de la Femme (Saint-Maximin, Var, 1934).
ARON, M. - L'Eglise et l'enfant (Grasset, 1934).
RIBOULET, L. - L'Eglise et l'éducation de l'ère chrétienne au XIVe siècle Paris, L'Ecole et la Famille, 1947).
RIMAUD, J. - Le Christianisme et le respect de l'enfant (J. Vautrain, 1935).
SERTILLANGES, A.-D. - L'amour chrétien (Gabalda, 1919). Feminisme et christianisme (Gabalda, 1919).
VERINE, M. - Le sens de l'amour (Brassard, 1927).
-

P o g l a v l j e V.

CRKVA I LJUDSKI RAZUM

Neki protivnici, jer su krivo shvaćtili odnos vjere prema razumu, neprestano ponavljaju, da Crkva ne može biti susretljiva prema razumu i znanosti.

1. Što je Crkva učinila za razum

1. Rekli smo već, da prema katoličkoj nauci istočni grijeh nije lišio čovjeka normalne upotrebe njegovih sposobnosti.

Stoga katolička Crkva naučava, da je i tada ljudski razum ostao potpuno sposoban da shvati objekt svoga mišljenja, t.j. istinu, stvarnost. To ne vrijedi na pr. za protestantizam, koji uglavnom ne priznaje, da je ljudska priroda izgubivši milost ostala netaknuta.

Većina struja moderne filozofije, koje su nesvjesno pod utjecajem protestantskog mentaliteta, tvrdi, da je ljudski razum nesposoban prodrijeti kroz prividnost stvari i shvatiti biće u samom sebi. Katolička filozofija je danas gotovo jedina, koja brani sva prava ljudskoga razuma. Ona mu napose priznaje sposobnost da utvrdi egzistenciju Božju bez pomoći vjere i milosti.

U pogledu istina prirodnog reda, koje se ne tiču moralnoga života ljudi, Crkva priznaje iskreno, da ta nije kompe-

tentna, i prepušta učenjacima svu slobodu u istraživanju tih istina.

Čak i u pogledu objavljenih istina Crkva ne želi praviti pritisak na razum; ona hoće, da kršćanin u mjeri svojih umnih mogućnosti razumno prihvati istine, koje nadilaze njegov razum. Vjera kršćanina mora biti razumna, i sve što se nalazi u svoscima nema druge svrhe nego da pomogne čitaocu, da razumski pristane uz katoličko rješenje problema života.

2. Ali Crkva ide dalje: ona za razum traži prvenstvo pred voljom, čak i s obzirom na djelatni život, dajući mu ulogu koordinatora i vođića.

Čim ljudi počnu sumnjati o razumu ili barem u njen gledati samo sredstvo za otkrivanje i korišćenje materijalnih bogatstava, prirodno je, da sve svoje simpatije poklanjaju volji.

Misliti, sa svrhom da se traži istina; kažu oni, gubitak je vremena; tvrditi, da postoji apsolutna istina, trošiti svoje energije u to, da je shvatimo i prihvatimo, čak uz cijenu teških žrtava ili vlastitoga života, to je u njihovim očima čista ludost.

Živjeti, djelovati i uživati, to je po njihovu mišljenju jedino vrijedno pažnje.

Takvo je umovanje polazna točka svih pragmatističkih koncepcija života, koje su toliko raširene u naše dane.

Evo neposrednih posljedica toga nazora: čim volja dobije prvenstvo nad razumom, čim istinito izgubi svoja prava na račun korisnoga, čovjek počinje proglašavati istinom ono, što mu donosi materijalnu korist, priznavati stvarnošću samo ono, što laska njegovim sklonostima i zadovoljava njegove ambicije, i relativno smatrati apsolutnim.

Nema više vremena da razmišlja: jedna ideja, koja mu se sviđa, pa bila ona kriva i nepotpuna, dovoljna je da pokrene njegove energije; da iz toga izađe pobjednikom, spreman je nemilosrdno pogaziti sve: očevidnost, prava razuma i zdrav smisao. To vidimo u modernim totalitarnim pokretima...

Dosta je, da konstatiramo strašnu bijedu našega vremena, pa da se osvjedočimo, kako se išlo krivim putem, kad se odbijalo dati razumu vodstvo u životu: izgubivši kontakt s apsolutnom istinom, čovjek se oslonio na sama sebe i dodijelio sebi pretjerano i ludo pravo, da sam stvara istinu, umjesto da joj se pokorava.

Crkva poznaje samo istinu.

Danas kao i jučer, neosjetljiva na napadače jednih i na ponude za suradnju drugih, ona prije svega mirno tvrdi, da postoji apsolutna istina i da je ljudski razum sam po sebi može spoznati.

Zatim ona naučava, da čovjek na tom vječnom i apsolutnom redu stvari, ko-

ji je spoznao svojim razumom, može sagraditi sebi život, i da prema tome pripada razumu, a ne slijepoj volji prvenstvo i čast da organizira ljudsko djelovanje.

Ona konačno tvrdi, da će čovjek biti suđen prema tome, da li mu je život u skladu ili ne s vječnim zakonima, koje je spoznao svojim razumom.

To nisu jedini dokazi, koji pokazuju, kako je Crkva sklona razumu; ima i drugih:

- Ako se radi o tom, da učestvujemo u životu milosti, Crkva nam stavlja kao prvi uvjet, da prihvatimo ne pravila djelovanja, nego objavljene istine, iz kojih ta pravila proizlaze.

- Ona je milostiva, kad se radi o pogreškama i grijesima u ponašanju; no ona je neumoljiva, kada se radi o pravima istine.

- Ona naučava, da će vječna nagrada obećana čovjeku, biti prije svega u gledanju, u promatranju razuma; tada volja ne će više ništa željeti, nego će uživati u predmetu spoznaje razuma...

Danas, kao i nekada, Crkva suprotstavlja tiranijama svijeta ne armije, ne topove, nego misao obogaćenu svim istinama, koje je Krist objavio.

Ona odbija svaki sistem, koji nije-će nezastariva prava čovjeka, a osobito

pravo razumu, da upravlja voljom.

"Istina će vas osloboditi", uči nas Crkva (Iv.VIII,32). Istina, a ne porivi slijepe volje.

Proglašujući tako autonomnu vrijednost istine i prvenstvo razuma nad voljom, ne uzdiže li Crkva na izvanredan način našu sposobnost mišljenja?

II. Što je Crkva učinila za znanost

Ljudskim razum sakuplja plodove svojih istraživanja u raznim znanostima:

Opservativnim znanostima /1/ (proučavanja osjetih prirodnih pojava), filozofskim znanostima (proučavanja razuma, duše, moralnog života, Boga u onoj mjeri, u kojoj ti pojmovi mogu biti spoznati samim razumom), historičkim znanostima (proučavanje ljudskih događaja i djela).

Crkva nije primila zadatak da unapređuje svjetovne znanosti; njoj je povjere-

/1/ Te su znanosti u osobitoj cijeni kod javnosti, ne toliko zbog istina, kojima su se u posljednjih sto godina obogatili, koliko zbog mnogostranog napretka, koji je po njima ostvaren u materijalnom životu. Tako na pr. mase nisu zainteresirane za prenošenje zvuka valovima, nego za komercijalna ostvarenja, koja proizlaze iz toga otkrića; i tu neposredni probitak ima prvenstvo pred istinom.

no, da nam saopći poruku Otkupitelja i da nam pomogne da prema njoj uskladimo svoje živote.

Prema tome, da se Crkva potpuno uzdržala da pokaže bilo kakvu simpatiju prema znanosti, ne bismo joj ni u čemu mogli prigovoriti.

No u stvari njezin stav prema znanosti je izvanredno sklon: sve što je ljudsko, zanima je, jer ni Kristu, koga ona nastavlja, nije bilo ispod časti da se najuže poveže s ljudskim poslovima. Nije li on na pr. stekao znanje potrebno tesaru i nije li najvjerojatnije nastojao da se u tom zanatu usavrši?

Stoga se ne ćemo čuditi videći Crkvu kako:

š i r i s v j e t o v n u
z n a n o s t

Činjenice su obilate, pa možemo tek neke od njih spomenuti.

Pomislmo na pr. na tisuće škola, koje je Crkva otvorila, da mladim naraštajima pruži ljudsko znanje istodobno kad i Kristovu nauku.

Prije XV. stoljeća ona se jedina bavila odgojem masa. I treba vjerovati, da ona u tom nije tako slabo uspjela, jer je upravo to razdoblje srednjega vijeka, toliko izvikano od nekih protivnika Crkve, vidjelo procvat katedrala, tih čudesa ljudske misli.

Treba li napominjati, kako je Crkva od XVI. stoljeća stavljala na raspolaganje mladeži, koju je primala u svoje kolegije, plodove grčko-rimskoga humanizma?

U tom razdoblju osnovane su također mnogobrojne redovničke kongregacije, kojima je svrha odgoj mladeži. Uoči Revolucije 1879. god., Francuska je sama imala 25.000 osnovnih besplatnih škola i 9.000 katoličkih kolegija. I u naše vrijeme Crkva određuje tisuće svećenika, redovnika i redovnica odgoju mladeži i u najzabačenijim mjestima zemaljske kugle.

Crkvi pripada čast, da je osnovala prvi univerzitet, Pariško Sveučilište, koje je u XIII. vijeku brojilo 40.000 učenika.

Otada je Crkva osnivala gotovo posvuda sveučilišta, i još danas upravlja nekima od najvažnijih, kao na pr. Katoličkim Sveučilištem u Parizu, u Louvainu (najvećim u Belgiji) i t.d. ...

Sjetimo se i mnogobrojnih biblioteka, koje ona stavlja na raspolaganje intelektualcima i u kojima i uz najveće žrtve sakuplja blago ljudske misli. Navedimo na pr. u Belgiji biblioteku Sveučilišta u Louvainu, biblioteku Bollandista u Bruxellesu i t.d. ...

Spomenimo, kako većina antičkih književnih djela zahvaljuje Crkvi, što su sačuvana do danas. Bez nepoznatog i strpljivog rada tisuća pisara, koji su u tišini sredovječnih opatija posvetili život

prepisivanju rukopisa, ne bismo više raspolagali djelima Homera, Vergilija, Cicerona i drugih. Ne zaboravimo, da se tu radilo isključivo o svjetovnim i poganskim djelima.

Kada se pojavio tisak, Crkva se nije protivila tom otkriću; ona se njime obilato služila, da proširi ne samo svete knjige nego i djela ljudske misli. Može se čak i pitati, da li Zapad bez pomoći Crkve doživio takav intelektualni uspon.

I danas još, kad strančarske vlade ne bi toliko ometale njezinu djelatnost, Crkva bi razvijala središta intelektualne veličine i više surađivala u širenju znanstvenih spoznaja.

P r o m i č e s v j e t o v n u
z n a n o s t

Crkva se ne zadovoljava samo time, da širi plodove ljudske spoznaje; ona aktivno učestvuje u znanstvenim otkrićima.

Nepotrebno je da naglašavamo, izvanredne dispozicije, koje Crkva daje učenjaku koji pristaje da slijedi njezin moralni zakon: brigu za istinu, profesionalnu savjest, nesebičnost, ravnodušnost prema zemaljskim dobrima, čistoću, razboritost, ljubav prema bližnjemu, blagost, ustrajnost i t.d.

Ako toliko ljudi pokazuje tako malo

brige i sposobnosti za intelektualni rad, nije li to često zato, jer im zadovoljavanje strasti oduzima sve vrijeme? Crkva štiti svoje prave učenike od takvih губитак vremena; ona u njihovu životu uspostavlja red i doprinosi na taj način svoj udio razvitku i procvatu snažnijih i viših duhova.

Ona je ponosna, što se u njezinim redovima nalazi mnogo svjetovnih učenjaka, praktičnih katolika, i što može na taj način dokazati, da vjera ne predstavlja zapreku naučnom istraživanju!

Spomenimo imena nekih katolika među učenjacima, koji uživaju ugled u egzaktnim i eksperimentalnim naukama u 19. i 20. vijeku:

Ampere, Volta, Galvani, Belin, Marconi, Branly, 6 najvećih poznavalava elektrike i radija svi su praktični katolici; isto tako Pasteur i liječnici Laënnec, Claude Bernard, Charles Nicolle, svi poznati zbog svojih medicinskih otkrića; matematičari Cauchy, Chasles, Charles de la Vallée Poussin; entomolog Fabre; astronomi Secchi, Leverrier; J.-B. Dumas, koji je postavio temelje organskoj kemiji; Pierre Termier, de Lapparent, glasoviti geolozi; Mendel, koji je otkrio zakone nasljeđivanja u biologiji; arheolozi Champollion, De Rouget, Moret, Capart, Sheil, Rossi; Brunhes, uteme-

ljitelj antropogeografije; Louis de Broglie, stručnjak za molekularnu fiziku i za kvantnu teoriju (Nobelova nagrada); Duhem, polihistor znanosti; Louis de la Vallée Poussin, orijentalista; Becquerel, stručnjak za radioaktivnost; Edouard Le Roy, filozof znanosti i t.d.

I mogli bismo nastaviti s katoličkim kritičarima: Ozanamom, Godefroidom Kurthom, Imbartom de la Tour, Pierrom de la Gorce, Thureau-Danginom...

Crkva daje svoj posebni doprinos znanosti upotrebljujući izvjestan broj svojih svećenika i redovnika u znanstvenim istraživanjima.

Treba li da spomenemo u prošlim vjekovima papu Silvestra II. kojega su nazivali Arhimedom X. vijeka zbog opsega njegova naučnog znanja, ili Rogera Bacona, oca eksperimentalne fizike, ili njemačkoga kanonika Kopernika, koji dominira cjelokupnom modernom astronomijom?

Ili da spomenemo značajno djelo Bollandista, koji se već tri stoljeća posvećuju kritičkom proučavanju hagiografskih dokumenata; abbéa Migna (379 svezaka kritičkog izdanja grčkih i latinskih Otaca); kanonika Rousselota, osnivača prve katedre za eksperimentalnu fonetiku na Collège de France; abbéa Lemaître, pro-

fesora na Sveučilištu u Louvainu, koji je dobio Frankijevu nagradu za kozmičku fiziku; sjetimo se imena, kao što su abbe Breuil (profesor paleontologije na Collège de France), Bouysaonie; o. Poidebard i o. Theihard de Chardin, koji su poznati zbog svojih predhistorijskih istraživanja; oplakivani brat koadjutor Gillet (Belgijski Kongo, slavan zbog svojega poznavanja uzgoja cvijeća; misionari, čiji se znanstveni i lingvistički radovi ne mogu nabrojiti. (Društvo stranih misija je samo štampalo u loc godina 40 rječnika i gramatika), i t.d.

Katolička sveučilišta nisu samo naučne ustanove i centri za naučna istraživanja. U nedostatku brojki, koje se odnose na čitavu Crkvu, zadovoljimo se samo jednim podatkom: samo isusovci upravljaju a 31 sveučilištem, s 8 opservatorija i 152 naučne publikacije.

Vatikan je morao biti odraz stava Crkve prema znanosti. Stoga mi tu nalazimo jedan opservatorij, značajne muzeje i biblioteke, razne naučne ustanove, od kojih je najnovija "Papinska Akademija Znanosti", koju je 1936. osnovao Pijo XI.; ona broji 70 učenjaka - katolika, protestanata, pa i bezvjeraca, samo neka nisu strančari - izabranih među najvećim učenicima čitavoga svijeta.

III. Znanost i vjera

Može li prava vjera doći u sukob s pravom znanošću? Ne!

U stvari, znanost traži u prirodi zakone, koje je Bog u nju stavio; vjera prenosi istine, koje joj je Bog neposredno povjerio.

U Boga nema proturiječja.

Prema tome, budući da je Bog izvor svega, što nam raznim putevima donose znanost i vjera, između njih ne može biti proturiječja, samo ako se radi o pravoj znanosti i pravoj vjeri.

Zbog toga se Crkva nije nikada bojala znanosti; ona naprotiv želi vidjeti, kako se ona sve više širi, jer nas na koncu konaca ona bolje upoznaje s Bogom preko njegovih djela.

Ta divna naučna otkrića, koja Crkva potiče i promiče, ističu jače i uspješnije nego ikada vječnu snagu Božju.

(Pijo XII, govor grupi kršćanske Obnove, 22. siječnja 1947.).

Može li biti sukoba između prave znanosti i datosti, koja je bez prava ušla u područje vjere? Svakako da.

I na taj način često nastaju tobožnje opreke: duhovi, koji su okusili nešto nauke - rijetko kad sami učenjaci - prigo-

F. Lelotte: Rješenje problema života 16

varaju Crkvi, da joj je ta i ta nauka u očitoj opreci s naučnim otkrićima; ali kada se potruže, da se informiraju, njihovo je čuđenje veliko, jer vide, da Crkva nije ništa naučavala u tom predmetu! Sjetimo se samo na pr., što je sve u svoje vrijeme rečeno o stvaranju svijeta u šest dana!

Ili ti duhovi smatraju naučnom istinom ono, što je samo hipoteza, i tu je uzrok sukobima. Sjetimo se na pr. onoga, što smo rekli o hipotezi transformizma.

Na s druge strane valja pošteno priznati, da su se katkada neki čuvari ugleda Crkve - tu se uostalom nije radilo o neprevarljivosti - beskorisno uznemirili zbog nekih naučnih otkrića i osudili ga bez dovoljno razloga.

To nas ne treba smućivati: Crkva je ujedno ljudska i božanska, ona se može varati u svemu osim u osnovnim načelima Kristove nauke.

Prema gorostasnom djelu, koje je Crkva izvršila u dvadeset prvih vijekova svoje povijesti, što znači tuce prigovora, koje njezini protivnici od vremena do vremena ponavljaju? Poznata nam je ta jednolična litanija, koja ide od zloupotrebe Inkvizicije preko lomače Djevice Orleanske, Galileja, Bartolomejske noći i Etiennea Doleta do Ferrera, Te epizode, svedene na svoje najtočnije mjere i

smještena u okolnosti mjesta i vremena, u kojima su se zbile, jednostavno dokazuju, da crkveni ljudi nisu ni neprevarljivi ni nepogrešivi i da za njihove zablude i pogreške ne može biti odgovorna sama Crkva. Uostalom, sitna zrnca prašine, koja plešu na zruci svijetla ne mogu spriječiti, da sunce daje svoju toplinu i sjaj."

(Mgr, Villepelet, Pourquoi l'Eglise, str. 89).

Jedna stranica iz Pascala bit će najpodesnija da bude zaključak ovom poglavlju: da nam pokaže, kako su nezastariva prava ljudskoga razuma poštivana, kad mi pristajemo da vjerujemo ono, što nas prava vjera uči.

"Čin vjere, ako proizlazi iz naše volje (upućene milošću), ipak zavisi u prvom redu od razuma. Vjera nije isprazno prisiljavanje mašte ili volje protiv vrednota razuma, neka ništava, a ujedno i ozbiljna pobuna iracionalne sile protiv vrhovnog autoriteta razuma.

Da vjera bude prihvaćena od razuma, mora da jasno pokaže, što je ona za njega; ne kakva mračna i iscrpljujuća tamnica, ili Prokrustova postelja, isto toliko smiješna koliko sramotna, nego baš naprotiv svijetlo područje, njegova najvećeg procvata i viša sila, koja ga nadopunjuje, po-

tiče i podiže iznad svega, što bi on mogao i poželjeti.

Ja ne vjerujem, jer razumijem, ali ne vjerujem ni protiv razuma:

vjerujem, da mi razum daje, da razumijem, da mogu vjerovati i da moram vjerovati.

Treba znati sumnjati tamo gdje treba, uvjeravati tamo gdje treba i pokoravati se tamo, gdje treba".

B i b l i o g r a f i j a

- BESSIERE, A. - La destinée humaine devant la science. Carrel, Lecomte du Nouy, Nicole (Spes, 1951).
- BLONDEL, M. - La philosophie et l'esprit chrétien (Presses Universitaires de France, 1945).
- GILSON, E. - Christianisme et philosophie (Vrin, 1936).
- SERTILLANGES, A.-D. - "Le christianisme et les philosophies (Aubin, 1939). La vie intellectuelle (Ed. Revue des Jeunes, 1934).
- LEVAUX, L. - Religion et littérature (Casterman, 1946).
- ROFFAT, C. - La littérature française est-elle chrétienne? (Spes, 1946).
- Actes du VIe Congrès de Malines (1936). - Tome V: Culture intellectuelle et sens chrétien (Bruxelles, 1936).
- Vidi D. PERROT, Style d'homme (str. 169-190: La culture de l'esprit). - A.-D.

- SERTILLANGES, L'Eglise (Tome II, knjiga IV: L'Eglise et la culture intellectuelle. - Tome I, knjiga II: De la liberté intellectuelle dans l'Eglise). - A.-D. SERTILLANGES, Notre vie (knjiga I, str. 141-175: La raison et la foi). - J. DEBOUT, L'Eglise et la valeur humaine (str. 48-69: La foi catholique et la pensée; str. 69-95: Le catholicisme et la liberté de pensée; str. 146-171: Le catholicisme et la valeur intellectuelle des saints.) - J. JACQUES, Christianisme (str. 145-165: Le christianisme et la science). - J. LEVIE, Sous les yeux de l'incroyant (str. 62-100: L'Intelligence en quête de la foi; str. 110-127: Rôle de l'Eglise envers la pensée); i t. d.
- ACHARD, A.-M. - Hommes de science d'aujourd'hui devant la Foi (Bruxelles, Collection du Val, 1941).
- DE BROGLIE, SERTILLANGES, THERIVE, i t. d. - L'avenir de la science (Plon, 1941).
- DAWSON, P. - Progrès et religion (Plon, 1935).
- EYMIEU, A. - La part des croyants dans les progrès de la science au XIXe siècle (Perrin, 1928, 2 vol.).
- DE GRANDMAISON, L. - La crise de la foi chez les jeunes (Beauchesne, 1927).
- DE LAUNAY, L. - L'Eglise et la Science (Grasset, 1936).

- MOREUX, TH. - Les confins de la science et de la foi (Doin, 1924).
SERTILLANGES, A.-D. - Le chrétien devant la Foi (Flammarion, 1938).
TIBERGHIEU, P. - La science mène-t-elle à Dieu? (Bloud et Gay, 1933).
L'Eglise et la Science, u zbirci "Fêtes et Saisons" (Ed. du Cerf, 1948).
La Science peut-elle former l'homme? (Fayard, 1955, 250 str.). - Pensée scientifique et foi chrétienne (ibidem).
Les intellectuels devant la charité du Christ (Editions de Flore, 1948).
Vidi također SULLEROT, knjiga VI, str. 235-290: La science ne peut remplacer la religion.
-

P o g l a v l j e VI.

BITNO U LIČNOSTI

Pa ipak usprkos dubokoga poštovanja, koje Crkva ima prema ljudskoj naravi, ona nam neumorno ponavlja, da je jedna jedina stvar potrebita: uključiti svoj život u Kristov, uspostaviti između njega i sebe usku zajednicu misli i djela.

Najljepše građeno tijelo, najživlja inteligencija, najprofinjenija osjetila, najljubljenije srce, sve to ne vrijedi koliko duša, koja živi u prijateljstvu s Bogom.

Bez Božjega života u sebi, bez milosti, mi možemo svašta raditi, ali naše djelo ostaje jalovo.

Kao što ne možete konstruirati trokut s dvije stranice, tako ne možete ni dobiti potpuna čovjeka samo s dušom i tijelom, otkako nam se Bog pridodao. Potpuni čovjek je kršćanin.

(Poucel, Mon baptême, str. 165).

Na kraju našega proučavanja ljudske ličnosti valja nam se vratiti k onomu, što je tu bitno.

Kako smo rekli, pripadnost Kristu javlja se u dva oblika:

jedan je nevidljiv, to je naša pripadnost njegovu mističnom Tijelu;

drugi vidljiv, a to je pripadnost vidljivoj zajednici Orkve.

Osvrnimo se na svaki od tih oblika, da odatle izvedemo nekoliko praktičnih zaključaka.

III. Pripadnost mističnom tijelu Kristovu

U p u n o j s t v a r n o s t i

Ništa nije tako stvarno kao djelovanje nevidljivoga na nas.

U materijalnom redu stvari moderna nam znanost daje za to mnogobrojne dokaze. Evo jednoga:

upravo u trenutku, kada čitalac čita ove retke, bezbroj nevidljivih valova lebdi između njegovih očiju i stranica ovoga sveska. Oni mu sa četiri strane svijeta donose: glazbu, govore, novosti pa čak i sve tajne naloge, koje izdaju državne vlasti ili zapovjednici armija!

Da dobije dokaz o tom čudesnom tranju, u koje je uredio, čitaocu je dovoljno, da između svojih očiju i ove stranice postavi mali radio-aparat i da prijede valovima raznih duljina! Nevidljivo će postati osjetljivim...

Vjerovati u nevidljivo je dakle vrlo naravna i laka stvar u XX.vijeku!

U duhovnom redu božanski se život

širi čitavom zemljom poput radio-valova, na isto tako realan način, iako je taj život nematerijalan i tajanstven...

Rekli smo, da je od bitne važnosti uhvatiti taj život, koji nam dolazi, t.j. prihvatiti milost, pripasti Kristu, postati čelijom njegova mističnog Tijela.

U n u t a r n j i ž i v o t

Budući da Bog neprestano djeluje na nas po milosti, moramo paziti na njegovo djelovanje.

Brinuti se na taj način za prisutnost Božju i za njegovo djelovanje, to je ono, što duhovnim jezikom kažemo: imati unutarnji život.

Onaj dakle vodi unutarnji život, koji je sviještan Božje prisutnosti u sebi i koji nastoji da uskladi svoje misli, svoje riječi i svoja djela prema toj stvarnosti, koja u njemu stanuje.

Budući da smo mi tjelesna bića, naš unutarnji pogled traži radije tjelesno biće; stoga volimo da sebi predstavljamo Boga u ljudskom liku Kristovu i da shvaćamo naš unutarnji život kao prijateljstvo s Kristom.

Tako bi se unutarnji život mogao svesti na život prema zazivu: "Tecum, Domine!" S tobom, Gospodine!/1/

Svrha, razlog i uzdignuće pobožnosti jest intimno prijateljstvo s Bogom. No razmjerno malo duša posjeduje to prijateljstvo. Mnoge ga smatraju nemogućim; odakle to? Glavni

/1/ U stvari, Krist je ipak došao zato, da nas upozna sa svojim Ocem i da nas potakne na ljubav prema njemu. Ali i tu ćemo s Kristom bolje ići prema Ocu.

razlog jest, što mi običavamo smatrati Boga kao nekoga, koji je odsutan. Kako da stupimo u intimno prijateljstvo s nekim, tko nikada nije tu? Intimnost pretpostavlja prisutnost... (R.Plus, Dieu en nous, str.1).

U svojoj biti je kršćanski život uska veza sa životom, koji Isus provodi u zajednici sa svojim Ocem i koji on prenosi na nas neprestanim sjajem, kojim obasjava naše duše. (J.Vieujean, La personne de Jésus, str.12):

Budući da nam je povjereno da nastavimo Kristovo djelo na zemlji, možemo usporediti sebe s upraviteljem velikoga područja: mi prolazimo tim područjem u društvu gospodara pokazujući mu, što smo učinili i što još treba učiniti, ne sakrivajući mu naše nespretnosti u upravljanju dobra, koje nam je povjereno, pitajući ga za savjet i tražeći zapovijedi...

Doista, tako nam valja živjeti s Bogom unoseći u naše odnose s njime to veće povjerenje i predanost, što smo intimnije s njime povezani.

S v i j e t, o k v i r u n u t a r -
n j e g a ž i v o t a

Sve duše dobre volje pozvane su, da se postepeno uzdignu na taj stupanj savršenosti, gdje Bog prestaje da bude dalek, nepristupačan, i postaje sasvim blisko

očinsko biće.

Bila bi iluzija vjerovati, da je samoća uobičajeni okvir, koji je Bog izabrao, da nas unutar njega upozna sa sobom i da nas potakne na ljubav prema sebi.

Naprotiv, volja je Božja, da kršćani kao skupina ostanu u svijetu i da tu provode unutarnji život.

Oče, ne molim te, da ih uzmeš sa svijeta, nego da ih sačuvaš od zla i da ih u svijetu posvetiš. (Iv. XVII, 15).

Istina, to zahtijeva s naše strane napor koncentracije, običaj razmišljanja. Jer nije jednostavno pripadati nebeskom kraljevstvu, koje je od ovoga svijeta, a istodobno živjeti u tom svijetu. Nije jednostavno priljubiti se uz Boga, a istodobno upotrebljavati materijalna dobra.

Problem je to teži, što je više svijet, u kojem živimo, organiziran tako da nam odvlači misao od Boga. Umjesto da nas k njemu podiže, on za njega ne zna; novine, kino, radio, sve to rijetko govori o Bogu; sve je oko nas uređeno, kao da Bog ne postoji i kao da nije bilo Otkupljenja! /1/

/1/ Pod svijetom razumijevamo uređenje, koje stvaraju ljudi ne vodeći računa o Bogu. Takvo uređenje može biti sretno i uspješno, ali uglavnom znače uroditi zlim i neredom.

Kršćanstvo nije od svijeta; ali ono je u njemu i spasava ga samo posvećujući ga... Usađeno u svijet, koji je stalno u postajanju, u kojem mu izmiče ono, što je upravo bilo spaseno, kršćanstvo ima težak zadatak da uvijek počinje nanovo. Sam Isus Krist je predvidio ovu beskrajnu agoniju, koja ne može ispričati njegove učenike, što katkada upadaju u iluziju, da je svijet konačno kristijaniziran.

(Etienne Gilson, u Espritu, No 8-9, 1947).

Ne trebamo se čuditi: svijet nije primio Krista; on ništa bolje ne prima ni njegove učenike; on na njih gleda kao na strance znatiželjno ili ravnodušno, kao na novac, koji nema osobite vrijednosti.

Taj dakle problem treba svaki kršćanin riješiti: kako živjeti s Bogom u svijetu bez Boga, kako reagirati kršćanski u nekršćanskom svijetu? Milost nam je data, da izađemo kao pobjednici iz te kušnje vjernosti.

O b i č n i p o s l o v i, s r e d -
s t v a u n u t a r n j e g ž i v o t a

Druga bi iluzija bila vjerovati, da se duhovno savršenstvo, na koje nas Bog poziva, sastoji u vršenju izvanrednih stvari.

Ne; po Božjem planu naši su svagdanji poslovi sredstva, pomoću kojih pojačavamo svoj unutarnji život.

Brige domaćice, odgovornosti šefa poduzeća, patnje bolesnika, rad studenta, sve to nisu zapreke procvatu unutarnjeg života; naprotiv, to su putovi, kojima nam se Bog još više daje.

Kao Nazarećani, koji su očekivali Mesiju slave i vremenitih uspjeha i koji ga nisu mogli prepoznati u tesaru, kojega su svaki dan susretali, i mi sebi rado predstavljamo, da milost mora ući u nas i u svijet s velikom bukom... I kao što su suvremenici Isusovi iz radionice čuli struganje blanje - zvuk previše zemaljski, da bi otkrio glas Božji - tako i danas u svagdanjem poslu ljudi gledaju preobične kretnje i šumove, da bi u to mogla ulaziti milost Božja.

Krist, koji živi u nama, nije zatvorena osoba, koju čvrsta ograda štiti od vanjskih utjecaja. On je povezan s konkretnim uslovima našega života. Vanjski događaji su prilike za naše otkupljenje. Sami po sebi oni ne predstavljaju pomoć u unutarnjem životu. Ali oni to mogu postati. Ima posebnih zvanja, u kojima se čovjek povlači iz svijeta, da može razgovarati s Bogom u većoj samoći; ali zadatak je velikog broja zvanja, da se čovjek u njima služi elementima

svijeta i da razgovara s Bogom u buci naših gradova.

(Roche, Chrétiens dans le monde, str.17).

Jer prema Kristovim riječima: "Nije moj učenik onaj, koji govori: Gospodine, Gospodine!, nego onaj, tko vrši volju mogega Oca", kršćanin dokazuje svoju ljubav djelima, pokoravajući svoj cijeli život Božjem zakonu, gledajući na sve Božjim očima, surađujući bez prestanka na djelu stvaranja i otkupljenja.

M i s a, o g n j i š t e u n u t a r -
n j e g ž i v o t a

Kao što smo rekli, milost se umnožava ili vraća po sakramentima. Centralni je sakrament Presveta Euharistija, po kojoj učestvujemo u Otkupljenju u misnoj žrtvi.

Kada prisustvujemo misi, mi ulazimo na osobniji i svjesniji način u tu veliku struju života, ljubavi, oproštenja i sjedinjenja, koja postoji između Boga i čovječanstva.

Mi ulažemo sve, što jesmo i što imamo, u vječno prikazivanje Krista nebeskomu Ocu.

Svijet, koji je pogođen djelovanjem grijeha, ali i Krista, vraća se potpuno Bogu u misi. Kruh i vino su zajedno plodovi zemlje i ljudskoga napora: hostija i kalež predstavlja-

ju svako stvorenje i svaku ljudsku muku.

(J. Mouroux, Sens chretien de l'homme, str. 39).

Za uzvrat dobivamo uvećanje božansko-ga života, i veze, koje nas sjedinjuju s Bogom, postaju još čvršće. "Onaj, koji je de moje tijelo i pije moju krv, kaže Gospodin, ostaje u meni i ja u njemu" (Iv. VI, 57).

Tako shvaćena i proživljena, misa nije više sporedna epizoda u našem danu ili u našoj sedmici; ona je čin, koji doista dominira našim životom; ona je središte, prema kojemu se orijentira naša jučerašnja djelatnost i odakle nam dolazi svijetlo i snaga za današnji posao.

Ona je ognjište, odakle Krist preko naših svagdanjih čina osvjetljuje svijet, koji mora natrag privesti k Ocu.

IV. Pripadnost vidljivoj zajednici Crkve

Pokazali smo, kako Krist na vidljiv način nastavlja svoj život na zemlji u Crkvi i kako je njoj predao svu vlast, da naučava, posvećuje i upravlja.

I z v a n C r k v e n e m a
s p a s e n j a

Pripadati vidljivoj Crkvi jest jedino sredstvo da se može pripadati Kristu. Samo je jedan Pastir: Krist; samo je je-

jedan ovčinjak: Crkva.

Drugim riječima: Izvan Crkve nema spasenja.

Ali moramo podsjetiti na to, da po mišljenju same Crkve, mnogi njoj pripadaju implicite, a da joj ipak nisu pristupili formalno na vanjski način.

Crkva naučava, da uistinu Krist može dati svoju milost i bez sakramenata, kojih je Crkva čuvarica; kako bi Bog mogao uskratiti svoju milost poganinu, koji nikada nije čuo o Kristu i njegovoj Crkvi, pa ipak živi potpuno po svojoj savjesti!

Crkva je jedina lađa spasenja, izvan koje će propasti svatko, tko u nju ne uđe. Ipak treba isto tako smatrati sigurnim, da žrtve nesavladivog neznanja o pravoj religiji nemaju nikakve lične krivnje u očima Božjim. I tko će sebi sada prisvojiti pravo da određuje granice toga neznanja?

(Pijo IX. 1845; Denzinger 1647.).

Pokoravajući se Bogu i nastojeći vršiti njegovu volju, koliko im je ona poznata, te duše implicite pripadaju vidljivoj Crkvi Kristovoj. One u sebi imaju ljubav prema čitavom djelu Božjem, pa čak i ako ne znaju za Kristov dolazak na zemlju ili ako nisu shvatile, premda znaju za Utjelovljenje i Otkupljenje,

F. Lelotte: Rješenje problema života 17

Kristovu želju, da osnuju vidljivu Crkvu i da vidi, kako se svi njegovi skupljaju pod štapom zajedničkog Pastira.

To neznanje može biti i takvo, da te duše misle, da brane Krista napadajući Crkvu: On je smatrao, da je ona normalno potrebna da osigura spasenje i posvećenje njegovih. Jer su "sredstva, kojima se Crkva služi, da bi iskoristila dobru volju, golema; ta sredstva omogućuju mnogo bolji i brži napredak božanskoga života u jednoj duši; ona čuvaju tu dušu od strašnih pogibli."

(Sertillanges, Catéchisme des Incroyants, II, str. 80.).

D u h a k t i v n e p o s l u š n o s t i

Ali ako "izvan Crkve nema spasenja", spasenje zato nije osigurano onima, koji pripadaju Crkvi. Nije dovoljno pripadati Crkvi u materijalnom pogledu prisustvujući obredima ili čak primajući sakramente; nije dovoljno pristajati uz dogme, koje ona naučava; treba se pokoravati Crkvi, i kada ona određuje pravila ponašanja, kojih se moramo držati, iako se njezina neprevarljivost ne odnosi na te odluke.

U orkestru se svirač flaute ili vembalista mora pokoravati dirigentu, pa makar se i ne slagao s njegovom interpretacijom izabranog komada. Kad bi

svatko uzimao ritam, kakav mu se sviđa, to više ne bi bila simfonija nego kakofonija! Onaj, tko ne želi slušati, mora se ukloniti.

U eskadri aviona svaki se pilot mora pokoravati zapovjedniku, iako se možda ne slaže s njegovom taktikom napadanja.

Iako ni dirigent ni zapovjednik eskadre nisu neprevarljivi, oni imaju pravo zahtijevati poslušnost.

Tako je i u Crkvi, koja je organizirana društvena zajednica: ona ima pravo da zahtijeva poslušnost, iako u nekim odlukama nije neprevarljiva. Onaj, koji zapovijeda, ne mora nužno biti neprevarljiv, da bi drugi morali slušati njegove odluke.

Tkoga želi biti član Crkve, mora je slušati; ako ne će, mora biti udaljen iz te zajednice, ekskomuniciran.

Prema tome, nije dovoljno vjerovati ono, što Crkva naučava; treba joj se i pokoravati u onom, što ona zapovijeda. Duh vjere nije dovoljna: potreban je i duh aktivne poslušnosti.

"Tko vas sluša, mene sluša", rekao je Krist; zadovoljavati se priznavanjem vjerskih istina, a ne voditi računa o praktičnim uputama Crkve, značilo bi izopačiti Kristovu misao.

D u h a p o s t o l a t a

Kao ni u svojim patnjama, tako ni u prenošenju svoje nauke, Krist nije htio da bude dovoljan samom sebi.

Da upozna svaku generaciju i svaku dušu s evanđeoskom viješću, Krist se poslužio svojim učenicima; on im je dao zadatak da nastave njegov apostolat i da prožmu čitav svijet božanskim životom. Nisu li sjajne riječi, kojima se poslužio šaljući ih u svijet: "Vi ste svijetlo svijeta, sol zemlje, kvasac u tijestu"?

Tko hoće da bude kršćanin, mora biti apostol.

Apostolat nije za pravog Kristova učenika maštanje, to je njegova dužnost. Kršćanin je prvenstveno čovjek, koji daje svjedočanstvo, kao što je i Krist dao svjedočanstvo: "Tkogod prizna mene pred ljudima, priznat ću i ja njega pred svojim nebeskim Ocem."

Kako bi drugačije i bilo, kad je kršćanin dionik onoga života, koji je Krist došao proširiti i uvećati? "Došao sam, da donesem oganj na svijet, i što hoću nego da se zapali?"

Ne pripada li kršćanin toj neizmjerljivoj težnji Crkve, koja nastoji da proširi posvuda kraljevstvo Kristovo?

I nije li zapovijed ljubavi prema bližnjemu zadatak osvajanja, koji nam je Krist povjerio?

Prema tome, svaki čovjek, koji prima milost, prima istodobno zapovijed, da tu milost rasprostrani, kao čovjek, koji u procesiji svojom zapaljenom svijetlom prenosi na druge svijeće svijetlo, koje sam posjeduje. Sakramenat potvrde je posebno određen, da mu dadne taj osvajački duh.

Želimo biti jedno u Tebi, u Tvom velikom djelu Otkupljenja; biti s Tobom spasitelj duša - slavne li tajne - u žrtvi poklona i hvale Tvojoj vječnoj Ljubavi! (Léon Bloy)

Kršćanin mora biti dinamičan; t.j. u njemu mora biti osvajačka snaga. Veliki grijeh suvremenih katolika je često statičnost, t.j. što vjeruju, da im je dovoljno sačuvati vjeru bez obaveze da je razviju, braniti vjeru bez dužnosti da je šire i pokoravati se Crkvi bez doprinosa suradnje.

(J. Leclercq, La vie en ordre, str. 109).

Katolik je pozvan da surađuje u univerzalnom djelu u zajednici sa svima Kristovim učenicima; drugim riječima on je pozvan na katoličku akciju, jer katolički znači sveopći.

Ali u naše vrijeme izraz "Katolička Akcija" dobio je određeno značenje, koje treba pobliže precizirati.

Već stotinu i pedeset godina lai-

cizam polako rastače socijalnu zgradu, koju je Crkva strpljivo podizala na kršćanskim temeljima. Filozofski i politički liberalizam, uvođenje tobožnje neutrnalnosti u sva područja ljudskoga života, rastava Crkve od države, sve je to pokolebalo kršćanski svijet.

Val poganstva se širi otada svijetom, i ništa ne izmiče njegovu razornom djelovanju: ni pojedinci, ni obitelji, ni društvo.

Da zaustavi to zlo i da ponovo uspostavi Kristova prava, Crkva raspolaže samo svećenstvom, koje je brojčano nedovoljno; s druge strane, mnoge su društvene sredine zatvorene direktnom djelovanju svećenika.

Stoga se Crkva obraća laicima i podsjeća ih na njihovu apostolsku dužnost. Budući da se oni nalaze na graniči nadnaravnog svijeta i materijalnog života, ona ih smatra naročito podesnima, da unesu život milosti u cjelinu ljudskoga života, da utjelove božansko u čovječanskom i da obnove sve stvari u Kristu.

Prirodno je, da u tom apostolatu, koji se odnosi na čitavo Kristovo djelo, laici budu neposredno ovisni o hijerarhiji i da u svećenicima nađu duhovne vođe, koji će im pomoći da žive i djeluju u skladu s pravim Kristovim duhom.

Katolička Akcija, kako ju je zami-

slilo Pijo XI., jest mobilizacija svih laika dobre volje, koji se organizirani međusobno u jednoj istoj zajednici, stavljaju potpuno i bezuvjetno u zavisnost od biskupske vlasti, kako bi joj pomogli da ostvari prodor božanskoga u ljudski život.

U Crkvi dakle nema dvije skupine: jedna aktivna, a to je hierarhija, kojoj pomažu svećenici i članovi raznih crkvenih ustanova; druga pasivna, a to je masa laika. Ne, svaki član Crkve mora biti aktivan.

Nije dovoljno biti zapisan u maticu krštenih, pa da čovjek može reći, da je kršćanin; treba potpuno stupiti u Kristovu službu, postati borac.

I zbog toga treba, da Kristov život, njegova nauka, naučavanje njegove Crkve uđe u svaki djelić tijela, duha i volje.

Treba biti vjeran, borbeno vjeran, privrženo vjeran Kristu!

Jedino se tako može ostvariti ideal čovjeka, kako ga Bog hoće.

Jedino se tako mogu spasiti i razviti zaista sve ljudske vrednote, da bolje posluže čovječanstvu.

B i b l i o g r a f i j a

INTERIORITE et vie spirituelle (Fayard; 1954, 250 str.

- ADAM, K. - Le Christ, notre frère (Grasset, 1932).
- AUFFRAY, A. - Le Christ en moi (Lyon, Vitte, 1938).
- BRILLET, G. - La Vie intérieure de Jésus (Desclee De Brouwer, 1936).
- CAYRE, F., etc. - Dieu vit en l'homme. Théologie pour tout chrétien (La Colombe, 1953, 322 str.).
- DILLARD, V. - Au Dieu inconnu (Beauchesne, 1938).
- DUPERRAY, J. - Le Christ dans la vie chrétienne, d'après saint Paul (Gabalda, 1942).
- DESPLANQUES, F. - Le Christ sur tous nos chemins (Spes, 1936).
- FLORY, J. - Pour vivre en chrétien (Spes, 1936).
- GARDEIL, A. - La vraie vie chrétienne (Desclee De Brouwer, 1935).
- FRANCOIS, A., Dom. - Religion et réalisme (Casterman, 1946).
- DE GRANDMAISON, L. - La religion personnelle (Gabalda, 1927).
- GUARDINI, R. - L'essence du Christianisme (Alsatia, 1950).
- DE JAEGER, P. - La vie d'identification au Christ Jésus (Ed. du Cerf, 1927).
- LEBRUN, G. - M. - In Christo. Programme de vie catholique (Casterman, 1944).
- LECLERCQ, J. - Essais de morale catholique. I. Le retour à Jésus. II. Le dépouillement. III. Vie intérieure. IV. La vie en ordre (Casterman, 1946). Trente méditations sur la vie chrétienne

- ne (Casterman, 1946). Vocation du chrétien (Aubier, 1946).
- LEGAUT, M. - Prières d'un croyant (Grasset, 1938).
- LETOUSEY, A. - L'Evangile, règle de Vie (Desclee De Brouwer, 1935).
- MARC, P. - Le Maître nous parle (Siloe, 1944). L'élite (Lethielleux, 1939). Pages d'évangile (Lethielleux, 1939).
- MARMION, Dom COLOMBA. - Le Christ, vie de l'âme (Desclee De Brouwer, 1919).
- MUGNIER, Fr. - Toute la vie sanctifiée (Lethielleux, 1940).
- MALEGUE, J. - Penombres (Spes, 1939).
- PLUS, R. - Dieu en nous (Toulouse, Apostolat de la prière, 1919). Dans le Christ Jésus (1920). Le Christ dans nos frères (1922). En union avec l'Esprit-Saint (Spes, 1947). La fidélité à la grâce (Bloud et Gay, 1947).
- POURRAT, H. - La spiritualité chrétienne (Lecoffre, 4 vol., 1925-1928).
- QUOIST, M. - Prières (Ed. Ouvrières, 1954, 202 str.).
- ROCHE, E. - Chrétiens dans le monde (Bloud et Gay, 1937).
- SAINT FRANCOIS DE SALES. - Introduction à la vie dévote (Annecy Nievat).
- SERTELLANGES, A. - D. - Notre vie (Edition de Jeunes, 2 vol., 1926). La vie catholique (Lecoffre, 2 vol., 1920-

- 1922). + Recueillement. Affinités. Devoirs. Spiritualité. (Aubier 4 vol., 1935).
- THELLIER DE PONCHEVILLE, A. - Tout l'Evangile dans toute la vie (Spes, 1937). Notre belle vie de baptisés (Spes, 1944).
- TANQUERREY, A. et GAUTIER, J. - Pour ma vie intérieure. Abrégé de théologie ascétique et mystique à l'usage des fidèles (Tournai, Desclée, 1936).
- WARLOMONT, P. - Clartés sur la littérature religieuse à l'usage des laïques (Casterman, 1944).
- L'imitation de Jésus-Christ. - Traduction Beaunier (Grasset, 1931) Grolleau (Desclée De Brouwer, 1933) Henrion (Tours, Mame, 1933) Martin (Garnier, 1936).
- BREMOND, H. - Prière et poésie (Grasset, 1926).
- CARREL, A. - La Prière (Plon, 1944).
- CHARLES P. - La prière de toutes les heures (Desclée De Brouwer, 1923). La prière de toutes les choses (Desclée De Brouwer, 1947).
- DOHET, P. - Lumière sur la prière (Desclée De Brouwer, 1940).
- GUARDINI, R. - Initiation à la prière (Alsatia, 1951).
- HAMMAN, H. - Prières des premiers chrétiens (Fayard, 1952).
- JADOT, J. - L'oraison des laïcs (Casterman, 1945).

- DE LAVAREILLE, M. - Humanisme et prière. Notre éducation surnaturelle par l'oraison (Desclée De Brouwer, 1945).
- PLUS, R. - Comment prier (Ap. de la Prière, Toulouse, 1928). Comment toujours prier (1930).
- PONTET, M. - L'homme moderne et la Prière (Desclée De Brouwer, 1935).
- BEIRNAERT, L. - Christianisme de choc (Ed. de l'Orante, 1945).
- CHARMOT, Fr. - La doctrine spirituelle des hommes d'action (Spes, 1939).
- CHAUTARD, Dom. - L'âme de tout apostolat (Tequi, 1917).
- DANIELOU, J. - Le mystère du salut des nations (Editions du Seuil, 1946). Sainteté et action temporelle. (Desclée De Brouwer, 1955, 64 str.).
- GLORIEUX, P. - Corps mystique et apostolat (Librairie de la Jeunesse Ouvrière, 1934).
- PFLIEGER, M. - Le vrai chrétien en face du monde réel (Casterman 1938).
- PLUS, R. - Rayonner le Christ (Toulouse, Apostolat de la Prière, 1936).
- DE SOLAGES, Mgr. - Le Problème de l'Apostolat dans le monde moderne (Spes, 1935). - Pour rebâtir une chrétienté (Spes, 1939).
- Chrétiens dans le monde (Desclée De Brouwer, 1955, 209 str.).
- ARCHAMBAULT, J.P. - L'Action Catholique

d'après les directives pontificales (Montreal, Ecole Sociale Populaire, 1938). L'Action catholique à travers le monde (Montreal, Ecole Sociale Populaire, 1942).

CIVARDI, Mgr. - Manuel d'Action Catholique (Lethiellieux, 1934).

DABIN, P. - L'Action Catholique (Bloud et Gay, 1933).

DUMERY, H. - Les trois tentations de l'apostolat moderne (Ed. du Cerf, 1938).

FOLLIET, J. - Presence de l'Eglise (Chronique sociale de France, 1949, 190 str.).

GUERRY, E. - L'Action Catholique (Desolee De Brouwer, 1936).

SALIEGES, CARDINAL. - Le temps present et l'Action Catholique (Ed. Ouvrieres, 1946).

DE SORAS, A. - Action catholique et Action temporelle (Spes, 1939).

TIBERGHIEU, P. - L'Action catholique. Experiences passees; vues d'avenir (Lille, Editions Comprendre, 1945).

S A D R Ž A J

III. SVEZAK

Otkupljenje. Uvod 5

Poglavlje I. - Presveto Trojstvo 12

Narav i osoba 12

Vječna djelatnost Božja 14

Objava tajne 14

Razum prosvijetljen vjerom 16

Zašto nam je objavljena ta tajna 19

Bibliografija 21

Poglavlje II. - Historijski Krist

Poganski izvori 23

Kršćanski izvori 25

Usmeno evanđelje 27

Pisana evanđelja 29

Palestinski okvir 31

Bibliografija 34

Poglavlje III. - Tajna Utjelovljenja

Tajna 41

Pravi Bog 43

Pravi čovjek 44

Utjelovljenje, potpuno ostvarenje

Božjeg plana 48

Rabboni! 49

Bibliografija 51

Poglavlje IV. - Središnji čin

otkupljenja. 53

Žrtva 55

Židovska Pasha	56
Kristova žrtva	58
O blažene li krivnje	60
Bibliografija	63

Poglavlje V. - Djevica Marija	64
Što Krist duguje svojoj Majci?	66
Što Marija duguje svome Sinu?	67
Bibliografija	69

Poglavlje VI. - Nove perspektive	73
Prema Ocu	73
Očinsko kraljevstvo Božje	75
Osnovni zakon Kraljevstva	79
Zaključak	81
Bibliografija	82

NASTAVAK KRISTOVOG ZEMALJSKOG ŽIVOTA

Poglavlje I. - Nevidljiva stvarnost Crkve	83
Milost	84
Mistično tijelo Kristovo	88
Čokot	89
Zaključak	91
Bibliografija	92

Poglavlje II. - Vidljivi aspekt Crkve	94
---	----

A. Misija upravljanja čovječanstva prema Bogu	
Potreba auktoriteta	95
Papa	97

Biskupi	99
Svećenici	99
Vjernici	100

B. Misija naučavanja čovječanstva	101
Komu je povjerena ta misija?	101
Što mora Crkva naučavati?	102
Može li se Crkva varati u svom naučavanju?	106

C. Misija posvećivanja čovječanstva	108
Učestvovanje u Kristovoj žrtvi	109
Sakramenti	112
Uloga vjernika	116
Svetost u Crkvi	117
Bibliografija	119

Poglavlje III. - Neki drugi aspekti nastavka Kristova života na zemlji	126
Krist nastavljen u svom radu	126
Krist nastavljen u svojoj sinovskoj ljubavi	128
Krist nastavljen u svojoj patnji	129
Krist nastavljen u svojoj smrti	137
Krist nastavljen u svom uskrsnuću	139
Zaključak	141
Bibliografija	141

=====

S A D R Ž A J

IV. SVEZAK

ČOVJEK PO BOŽJOJ VOLJI

Uvod	147
Crkva ima pravo da posreduje u vremenskim stvarima	148
Crkvi nije povjereno, da uspostavi vremenski red	149
Crkvu ne treba poistovećivati s nekim njezinim predstavnicima	152
Poglavlje I. - Crkva i ljudska osoba	
Vrijednost ljudske ličnosti . Problem	154
Stav Crkve	156
Misija ljudske ličnosti	159
Izgrađivanje ljudske ličnosti	161
Zakon napretka	161
Zakon sklada	162
Zakon žrtve	164
Kršćanski humanizam	166
Bibliografija	167
Poglavlje II. - Crkva i ljudsko tijelo	172
I. Katolička dogma i ljudsko tijelo	173
Dogma stvorenja	173
Dogma istočnog grijeha	175
Dogma Utjelovljenja	176
Dogma Otkupljenja	177

Dogma Uskrsnuća	179
Dogma Uzašašća	178
Dogma Euharistije	179
Dogma uskrsnuća tijela	180
Dogma nadnaravnog života	182

II. Katolička liturgija i ljudsko tijelo

Sвета misa	184
Sakramenti	186
Liturgijske svečanosti	187
Liturgija pokojnika	189
Poštivanje slika	190
Poštivanje svetih moći	191

III. Katolički moral i ljudsko tijelo

1. U njegovu nastanku	192
2. U njegovu razvitku	194
3. U njegovu opadanju	196

IV. Crkva i fizička kultura

Zaključak	203
Bibliografija	204

Poglavlje III. Crkva i osjetna spoznaja.

Opći stav	206
Prema lijepoj Božjoj prirodi	207
Stav prema lijepom	206
Prema ljudskim remek-djelima	211
Opasnost osjetila	215
Opasnost umjetnosti	215

Zaključak	218
Bibliografija	218
Poglavlje IV. - Crkva i ljudsko srce	221
I. Prijateljstvo. Primjer Kristov	221
Što Crkva donosi prijateljstvu	223
Što Crkva preporučuje	223
II. Ljubav	224
1. Žena	224
2. Dijete	226
Zaključak	227
Bibliografija	228
V. Poglavlje V. - Crkva i ljudski razum.	230
1. Što je Crkva učinila za razum	230
2. Što je Crkva učinila za znanost	234
Širi svjetovnu znanost	235
Promiče svjetovnu znanost	237
3. Znanost i vjera	241
Bibliografija	244
Poglavlje VI. - Bitno u ličnosti	247
III. Pripadnost mističnom tijelu Kristovu.	
U punoj stvarnosti.	248
Unutarnji život	250
Svijet, okvir unutarnjega života.	251

Obični poslovi, sredstva unutarnjega života	253
Misa, ognjište unutarnjega života	255
IV. Pripadnost vidljivoj zajednici Crkve.	256
Izvan Crkve nema spasenja	256
Duh aktivne poslušnosti	258
Duh apostolata	260
Bibliografija	263
Sadržaj	269

===XXX===